

**VERSLAG XXII SP-CONGRES
14 JANUARI 2017**

#PakDeMacht

SP

AANVANG CONGRES

[Vertoning congresfilm]

OPENING DOOR PARTIJVOORZITTER RON MEYER

Van harte welkom op het 22ste SP Congres! Met dank aan Spic 'n Span voor de fantastische muziek, aan Bas en Jan voor de geweldige congresfilm en in het bijzonder aan de groep pioniers die de partij groot heeft gemaakt. Zij zitten hier verspreid door heel de zaal. Fantastisch dat jullie onze partij hebben opgericht en geweldig dat jullie onze partij groot hebben gemaakt! Ik zou graag de congresfilm aan jullie opdragen! En als we het dan over die mensen van het eerste uur hebben, dan moeten we zeker ook Tiny Kox noemen. Tiny, we zijn vandaag in jouw Tilburg. Vertel eens, waar zijn we?

TOESPRAAK VAN TINY KOX OVER TILBURG

We zijn voor de eerste keer met ons congres in Tilburg. En dat is heel bijzonder. Ik ben ontzettend vereerd, en alle mensen hier uit Tilburg zijn ontzettend vereerd, dat we vandaag hier zijn. Tilburg is een van die weinige steden waar vanaf dag één een SP-afdeling actief was. Al 45 jaar heeft deze stad van onderaf gewerkt aan de opbouw van het socialisme. In 1972 werden we opgericht, in 1982 kwamen we voor het eerst in de gemeenteraad. Ik was het eerste raadslid van de SP in Tilburg. Een heleboel zijn er daarna gevolgd. Bij de laatste raadsverkiezingen slaagden we erin om de op één na grootste partij van deze stad te worden, dankzij de steun van duizenden kiezers. En bij de laatste provincieverkiezingen werd de SP de grootste partij van deze stad. En dankzij dat feit, dankzij die steun van de Tilburgse kiezers, zijn we ook vertegenwoordigd in het gemeentebestuur van Tilburg. En dankzij de steun van die Tilburgse kiezers zijn we ook vertegenwoordigd in het provinciebestuur van Noord-Brabant. Dankzij al die Tilburgse kiezers ook zijn we nu in de Eerste Kamer de grootste partij op links. En ik ben ervan overtuigd dat mede dankzij de steun van al die Tilburgse kiezers we bij de komende Kamerverkiezingen van 15 maart we ook de grootste partij op links zullen worden in de Tweede Kamer. En ik neem aan dat u met mij vindt dat we dat gaan doen!

Dit is een stad van 'Doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg'. Maar dat betekent ook dat als het te gek wordt, Tilburgers in actie komen voor een beter bestaan. Mag ik jullie eraan herinneren dat ongeveer 100 jaar geleden deze stad met 50.000 inwoners 15.000 burens uit België opving die op de vlucht waren voor het oorlogsgeweld daar. Mag ik jullie eraan herinneren dat we in de jaren '30 duizenden Tilburgse textielarbeiders in actie kwamen en zeiden: 'Het is te gek, we stoppen ermee, we leggen de boel plat!' Mag ik jullie eraan herinneren dat in de jaren '60 en '70 duizenden textielarbeiders hier op zoek moesten naar nieuw werk, omdat het textielkapitalisme niet langer geïnteresseerd was in de werkkraft van de Tilburgers. En dat in deze stad in de jaren '70, '80 en '90 duizenden huurders in actie kwamen voor betere woonomstandigheden en fatsoenlijke huizen.

Dit is een stad waar duizenden Tilburgers in actie kwamen voor het recht op een beetje schone lucht en een beetje schone grond. En als Tilburg nu meer betaalbare huizen heeft en schoner is dan we waren, dan komt dat door de strijd van de Tilburgers. Dat is een reden om trots op deze stad te zijn. En het is ontzettend fijn dat de SP al 45 jaar lang al die mensen ter zijde heeft gestaan.

We zijn hier op historische grond. Dit is de Koepelhal, die hoort bij wat we nu de spoorzone noemen. Maar ooit was dit de grootste werkplaats van de Nederlandse Spoorwegen was. Als de treinen reden in Nederland, kwam dat omdat er in Tilburg gewerkt werd, door ijzergieters en door smeders, door draaiers en door bouwvakkers. Zij hielden deze grote werkplaats overeind en daardoor de treinen aan het rijden. Zoals op zoveel plekken in dit land is ook hier de marktwerking geïntroduceerd en het resultaat daarvan was dat de werkplaats historie werd. Het is fijn om te weten dat Tilburg uiteindelijk zo slim is geweest om hier niet een bulldozer overheen te laten rijden, wat het oorspronkelijke plan was, maar dat deze machtige Koepelhal nu gebruikt wordt als een bewijs van de historie van Tilburg en als de plek waar wij ons congres houden.

En tot slot, dit is ook historische grond omdat hier, in dit gebouw, in 1891 de allereerste vakbond van Tilburg werd opgericht, in een tijd dat de pastoor tegen de fabrikant zei: 'Houd jij ze arm, dan hou ik ze dom.' Toen al waren er mensen in Tilburg die zeiden: 'Dat gaan we niet pikken, daar komen we tegen in actie.' Die vakbond heette – het kan niet mooier – 'Steeds Voorwaarts'. En dat deden we dus in 1891, dat deden we in het recente verleden en dat blijven we in de toekomst doen. En om dat te illustreren, dat we ook vandaag hier strijd gaan leveren, staat daar een hele groep activisten klaar. Terwijl wij hier gaan congresseren, gaan zij de stad intrekken om met de mensen te discussiëren over de mankementen in ons zorgstelsel en het alternatief van de SP, het Nationaal ZorgFonds zonder eigen risico, zonder die domme boete op ziek zijn. Wij wensen jullie, de activisten van vandaag, ontzettend veel succes. Het is een beetje koud en winderig buiten, maar Tilburg ziet er alleen maar mooier uit op deze manier. Zij gaan de stad in om te discus-

siëren en wij gaan hier congresseren. En nog een keer: ik ben apetrots dat jullie Tilburg hebben uitgekozen voor dit congres. Dank jullie wel.

Ron Meyer

Steeds voorwaarts, zeggen we dan. Dank je wel Tiny. We kunnen nu naar onze dagvoorzitters: Mariska ten Heuw en Arjan Vliegenthart. Mariska komt uit Hengelo en is daar voor onze partij wethouder. Arjan is voor onze partij wethouder in Amsterdam.

Mariska ten Heuw

Goedemorgen allemaal. Ook namens ons hartelijk welkom hier in Tilburg op het 22ste congres van onze partij.

Arjan Vliegenthart

Wij troffen elkaar voor het laatst in Maarssen. Toen kozen we onze partijvoorzitter, Ron Meyer, en benoemden we ons nieuwe partijbestuur. En we spraken over de resolutie 'We gaan het doen'. De pers is vandaag in grote getale aanwezig. Socialisten zijn internationalisten en daarom hebben we uit verschillende landen gelukwensen gekregen. Ik stel voor dat we daar samen naar gaan kijken.

[Videopresentatie van de gelukwensen uit diverse landen]

Arjan Vliegenthart

Partijgenoten, we hebben echter niet alleen groeten en gelukwensen uit het buitenland gekregen. We hebben ook een speciale boodschap ontvangen van Hugo Borst en Carin Gaemers en daar wil ook graag met jullie naar kijken.

[Videopresentatie van boodschap van Hugo Borst en Carin Gaemers]

Mariska ten Heuw

Velen van u hebben al eerder congressen van de SP meegemaakt. Maar er zijn ook altijd weer mensen in ons midden die voor de eerste keer namens hun afdeling afgevaardigd zijn. En wij vinden het wel leuk om te zien wie van jullie voor het eerst een congres van de SP bijwoont. Dus als dat zo is, wil je dan je hand even opsteken? Oh, dat zijn er best veel! Hartstikke mooi. En of je hier nou voor de eerste keer bent of misschien wel voor de 22ste keer, een congres kan niet plaatsvinden zonder regels. En een congres is ook altijd heel hard werken. Ik verzoek jullie allemaal eraan mee te werken dat dit een goed congres wordt. U heeft in uw congresbundel, en ook op SPnet, kunnen zien wat de procedures zijn die we bij dit congres hanteren. En wie die procedures nog niet heeft bekeken, doet er goed aan dat alsnog te doen. Dat is echt nodig, want wij zullen de regels strikt toepassen. Degenen die zich hebben aangemeld als spreker over de wijzigingsvoorstellen, de moties en de kandidatenlijst moeten zich strikt gaan houden aan de spreektijd. Bij de bespreking van de kandidatenlijst is de spreektijd een halve minuut. Bij de bespreking van het verkiezingsprogramma is de spreektijd in eerste termijn anderhalve minuut. Degenen die zich als sprekers hebben aangemeld, kunnen zich voorbereiden op deze spreektijd. Er wordt alleen gesproken hier vanaf het podium en interrupties vanuit de zaal zijn niet mogelijk. Degenen die wijzigingsvoorstellen dan wel moties hebben ingediend, kunnen die intrekken tot het moment waarop ze in stemming komen. En dat is vanmiddag, na de korte middagpauze. Ik doe er goed aan nog even te zeggen dat we niet gaan stemmen over wijzigingsvoorstellen die door de programmacommissie worden overgenomen of waarvan de strekking wordt overgenomen. Vindt de indiener het dan toch nodig dat er alsnog over gestemd wordt, dan kunt u dat hier aangeven bij Marloes Piepers of Lieke van Rossum. Arjan en ik zullen streng doch rechtvaardig ervoor zorgen dat iedereen zich aan de spelregels houdt. Ten slotte nog een paar huishoudelijke mededelingen. In dit hele gebouw geldt een rookverbod; roken mag buiten. U heeft een polsbandje gekregen bij de ingang en daarmee kunt u ook weer binnenkomen indien u even buiten bent geweest. U wordt ook verzocht hier in de zaal uw mobiele telefoon en andere mogelijke stoorzenders uit te schakelen. En ik wil u vragen om als u de zaal tijdens het programma verlaat, dan niet direct in de ruimte hiernaast te gaan praten, want dat stoort enorm. Graag uw gesprekken voeren in de ruimte waar u bent binnengekomen.

Arjan Vliegenthart

Mariska zei het al: we hebben vandaag een heel vol programma. Dat betekent dat we de verantwoordelijkheid hebben met elkaar om ervoor te zorgen dat alles goed verloopt en dat we rond kwart over zes het congres kunnen afsluiten. We hebben vandaag twee pauzes: een lange lunchpauze en een korte middagpauze. Tijdens dit congres spreken we natuurlijk over de kandidaten voor de Tweede Kamer en over het verkiezingsprogramma. Deze congresstukken zijn voorbereid door een programmacommissie en een kandidatencommissie. In januari van vorig jaar heeft de Partijraad met een grote meerderheid deze commissies ingesteld. De beantwoording aan het congres op uw inbreng vindt plaats

door een afvaardiging van hetzij de programmacommissie, hetzij de kandidatencommissie. Voor de programmacommissie voeren Ronald van Raak, Sadet Karabulut en Eric Smaling het woord. De kandidatencommissie wordt vertegenwoordigd door Ron Meyer en Agnes Kant.

Mariska ten Heuw

U gaat vandaag over een groot aantal zaken spreken, waarover ook gestemd zal gaan worden. Ik neem aan dat u allemaal de dikke congresbundel bij u heeft. En daarvoor vraag ik u of u ermee akkoord gaat dat Remine Alberts het stembureau vandaag voorziet en daarbij geassisteerd zal worden door Tim van Houten. Remine en Tim hebben allebei tijdens vorige congressen ruimschoots bewezen dat ze uitermate geschikt zijn voor deze taak en wij bevelen dit stembureau dan ook van harte bij u aan. Goed om te vermelden is dat zij indien nodig geassisteerd gaan worden door 20 mensen die helpen bij het tellen van de stemmen. Gaat u ermee akkoord dat Remine vandaag het stembureau voorziet? Zo ja, steekt u dan uw hand op. Nou Remine, heel veel succes!

We gaan vandaag ons verkiezingsprogramma vaststellen. Dat zal de basis worden op grond waarvan onze nieuwe Tweede Kamerfractie en onze kandidaten de strijd aan moeten gaan. Ronald van Raak zal namens de programmacommissie een korte inleiding geven op het verkiezingsprogramma en hij heeft daar maximaal 10 minuten de tijd voor. Ronald, aan jou het woord.

BESPREKING VERKIEZINGSPROGRAMMA, EERSTE TERMIJN

INLEIDING OP HET CONCEPT-VERKIEZINGSPROGRAMMA DOOR RONALD VAN RAAK

Dag vrienden! Morgen begint de campagne. En dan staat ons, denk ik, een heel mooie strijd te wachten. Dat doen we vanuit onze beginselen: menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. Het breken van de macht van de multinationals en ons niet laten koeioneren door de dictatuur van de markt. Want de SP is een partij van gewone mensen in een gezamenlijke strijd voor gezamenlijke belangen. Maar als we kijken naar die menselijke waardigheid en we zien hoe er met ouderen wordt omgegaan in de verzorgingshuizen, als we kijken naar gelijkwaardigheid en we zien dat het inkomen van je ouders bepaalt of je wel of niet kunt gaan studeren, en als we kijken naar solidariteit en we zien dat de groei van de banken alleen maar wordt geëvenaard door de groei van de voedselbanken, dan hebben we werk aan de winkel.

En als de SP er niet was, dan zouden we haar vandaag moeten uitvinden. Als ik kijk naar linkse partijen – GroenLinks, PvdA, D66 – dan zie ik dat er in ons land een linkse aristocratie is ontstaan, een groep mensen die opkomt voor mensen met een hoge opleiding, met een hoog inkomen, intellectuelen, kosmopolieten, managers, consultants, kortom mensen die het al erg goed hebben. Van dit soort links, aristocratisch links, hebben mensen een afkeer. Sommige mensen zij heel erg boos en zeggen: 'Nou, misschien ga ik wel PVV stemmen.' En als ik kijk naar de PVV, dan zie ik dat er één lid is, die op een zondagmiddag een verkiezingsprogramma heeft geschreven. Wij hebben dat samen met 40.000 mensen gedaan, een jaar lang. Wat de PVV precies wil, dat staat niet in hun programma. Maar wij zien wel in de Tweede Kamer wat Geert Wilders elke week stemt. Als de SP voorstellen doet om huurders meer zeggenschap te geven, of de huurtoeslag niet te verlagen maar te verhogen, of meer mensen in de bijstand aan het werk te krijgen, of om ondersteuning te geven aan mantelzorgers, of het eigen risico af te schaffen, dan zien we telkens dat Geert Wilders tegen stemt. Als we kijken naar voorstellen om het onderwijs toegankelijker te maken, of de belastingontwijking van multinationals aan te pakken, of zelfs de gaswinning in Groningen te verlagen, dan zie je telkens dat Geert Wilders nee zegt. Als het gaat om de aanpak van armoede, of zelfs de betere verdeling van vluchtelingen over de gemeenten in ons land, telkens zegt Geert Wilders nee.

Daarom nogmaals: als de SP er niet was, zouden we haar hier vandaag moeten uitvinden. Mensen worden ongeneerd tegen elkaar opgezet: jong en oud, ziek en gezond, op basis van afkomst, religie en etniciteit. De taak die wij als SP hebben is niet om een rassenstrijd te voeren, maar om een klassenstrijd te voeren. En die strijd, lieve vrienden, gaán wij voeren. Die strijd gaat morgen beginnen. En ik kan u zeggen: niemand weet wat de uitslag van de verkiezingen wordt. Een hoop mensen zeggen het al te weten, maar of zij gelijk hebben zal pas op 15 maart blijken. Maar eerst hebben we nog wat huiswerk te doen. We zijn geen Geert Wilders, we zijn geen PVV. We zijn een goede, degelijke partij. In het Algemeen Dagblad stond vandaag een goed interview met Emile Roemer. Maar eerder deze week stonden er ook wat rare stukken in, bijvoorbeeld een stuk over problemen die er bij de SP zouden zijn, tegenstellingen binnen de SP, want de programmacommissie van de SP had een voorstel van de leden en de afdelingen overgenomen – over de titel nog wel! Ik weet niet of die journalist van het AD hier nu vandaag is, maar ik wil 'm straks wel even bijpraten. We hebben namelijk niet één voorstel overgenomen, we hebben honderden voorstellen overgenomen! Honderden! Dus er vallen nog wel wat artikelen te schrijven.

Een jaar geleden zijn we begonnen. We gaan vandaag dus niet de discussie beginnen, we gaan vandaag de discussie afsluiten die een jaar geleden is begonnen. Toen heeft de partij een programmacommissie benoemd met daarin mijzelf, Maarten Hijink, Arda Gerkens, Ben van Gils, Mariska ten Heuw, Paulus Jansen, Sadet Karabulut, Ron Meyer, Arnold Merkies, Emile Roemer, Eric Smaling, Peter Verschuren en Arjan Vliegthart. Nou, dat zijn toch geen prutters! En we hebben een voorstel tot een programma gemaakt. Daarmee zijn we naar het partijbestuur gegaan en dat zei: 'Hé, dat is een goed programma!' En vervolgens hebben we zó'n lijst met huiswerk meegekregen. Dat huiswerk hebben we gedaan, we hebben een nieuw programma geschreven. Daarmee zijn we weer naar het partijbestuur gegaan, waar we een prachtige discussie hebben gevoerd. En toen kregen we nog maar een heel klein lijstje met huiswerk mee. En vervolgens begon de echte partijdemocratie. Toen gingen onze voorstellen naar de leden en de afdelingen. En we hebben erg veel commentaren van jullie gekregen, van alle afdelingen en ook van individuele leden. Een hoop mensen hebben ons geschreven, gemaild en gebeld. Het was heel veel werk, maar het was ook fantastisch werk.

Van de 252 voorstellen die er in ons verkiezingsprogramma staan, zijn er na een eerste discussie in de afdelingen 121 aangepast, soms radicaal aangepast. We zagen het onder onze eigen ogen gebeuren: partijdemocratie werkt! Want het programma is opnieuw een ontzettend stuk beter geworden. Vervolgens is dit nieuwe programma opnieuw naar alle afdelingen gegaan, we hebben veel complimenten gekregen, maar – en dat moet ik eerlijk zeggen – ook veel amendementen: 734! Ik kan er eentje naast zitten. Daarvan hebben we er 190 overgenomen! Is die meneer van het

AD er nog? 120 hebben we er letterlijk overgenomen, omdat we dat echt goede voorstellen vonden. En van 90 hebben we gezegd: als we het nou net iets anders formuleren, dan past het beter in het programma of op een andere plek. Dat betekent dat wij met z'n allen – 40.000 mensen – een plan hebben gemaakt voor de toekomst van Nederland en van de wereld. En dat is fantastisch! Daar mogen wij als SP'ers trots op zijn. We gaan vandaag dus niet de discussie starten maar afronden. Vanavond gaan we stemmen en dan hebben we een fantastisch programma. En dan hebben we ook een fantastisch plan om de strijd aan te gaan.

In ons verkiezingsprogramma staan niet onze beginselen; die staan in ons beginselprogramma. Er staan ook niet al onze standpunten in, want we hebben echt over alles een standpunt, zelfs over de grondduif op Navarra. Echt waar, we hebben er een standpunt over. Maar daarvan hoeft niet alles in ons verkiezingsprogramma. Dit zijn onze 252 strijdpunten voor 15 maart. Ik wil jullie nu alvast hartelijk bedanken voor de fantastische discussie die we met elkaar hebben gevoerd. Veel succes straks.

Arjan Vliegenthart

Dank je wel, Ronald. Ik denk dat de meeste mensen zullen zeggen: 'Nee, je bent geen prutser.' Maar nu zijn de afgevaardigden aan het woord die zich als sprekers hebben aangemeld in het debat over ons verkiezingsprogramma. Ik herinner nog even iedereen eraan hoe we het doen: alle deelnemers spreken alleen van het podium. En om zo snel en efficiënt mogelijk te werk te gaan, hebben we dus twee spreekgestoeltes op het podium staan, één links van mij en één rechts van mij. Het is de bedoeling dat men om en om, eerst van de ene kant en dan van de andere kant, spreekt. Maar dat heeft u zeker al begrepen. Ik wijs erop dat alleen diegenen, die zich vooraf aangemeld hebben als spreker, ook daadwerkelijk mogen spreken, eerst in de eerste termijn en vervolgens na de beantwoording door de programmacommissie in tweede termijn, voor zover daar behoefte aan is. De spreektijd in eerste termijn – Mariska zei het al – bedraagt anderhalve minuut.

Mariska ten Heuw

Wij zullen zo meteen de mensen die zich hebben aangemeld, uitnodigen om naar voren te komen. Er hebben zich voor het verkiezingsprogramma in totaal 45 sprekers gemeld. Voor degenen die zo meteen het woord gaan voeren, is het van belang dat u straks als u achter het spreekgestoelte staat nog even duidelijk uw naam noemt en namens welke afdeling u spreekt en ook even duidelijk maakt over welk wijzigingsvoorstel dan wel motie u het wilt hebben. Ronald zei het net ook al: in totaal zitten er in uw map 734 wijzigingsvoorstellen, waarvan er al 190 zijn overgenomen door de programmacommissie. Er zitten ook 19 moties in. En in de congresmap die u vandaag hebt gekregen, treft u nog twee extra moties aan. Het is wellicht handig om ook alvast rekening te houden met het feit dat er achterin uw bundel lijsten zitten waarin keurig geordend staat welke wijzigingsvoorstellen en moties er allemaal zijn. Daarop kunt u ook bijhouden hoe u straks daarover wilt gaan stemmen. Want wij zullen die lijsten die achterin de bundel zitten straks gaan gebruiken bij de stemmingen. Ik verwacht de volgende 45 sprekers op basis mijn aanwijzingen. De eerste 22 hebben zich te melden hier links bij Lieke. We gaan eerst spreken over het verkiezingsprogramma, we gaan pas later op de ochtend spreken over de kandidatenlijst.

Degenen die zich links gaan melden bij Lieke zijn Daniel Westhoek (Zoetermeer), William van den Heuvel (Hengelo), Andre Muller (Zuidplas), Michel Verschuren (Breda), Menno Boer (De Bilt), Maikel Kat (Zaanstreek), Martin Ooms (Heerhugowaard), Daan Brandenburg (Groningen), Gerard Harmes (Alphen a/d Rijn), Kaspar Vink (Vlaardingen), Michel van den Brun (Purmerend), Sjaak Rijkse (Vlissingen), Petra Molenaar (Nijmegen), Patrick Adriaans (Amstelveen), Laurens Ivens (Amsterdam), Ria Wegdam-Poortier (Emmen/Assen), Ami Gest (Landsmeer), Bas Vermaat (Haarlem), Arno van der Veen (Rotterdam), Huib Ghijsen (Middelburg), Hanne Drost (Den Haag), Robin van Kouteren (Velsen).

Aan de rechterkant, bij Marloes, verwacht ik Sander Sauvé (Leiden), Bram Buskoop (Diemen), Riet Nigten (Wageningen), Henri Kerkdijk (Apeldoorn), Chris Hesse (Heerlen), Caro Goudriaan (Eindhoven), Rob Molenkamp (Amersfoort), Jan van den Eijnden (Oss), Michel Eggermont (Utrecht), Harmen de Wind (S dwest Fryslân), Linda Visser (Eemsmond), Annemiek Kamphuis (Oude IJsselstreek), Yvonne Kostelijk (Hoorn), Anna de Groot (Wormerland), Peter Stokkers (Hilversum), Koen Zoon (Alkmaar), Wim Hoogervorst (Westfriesland-Oost), Huub Esten (Maastricht), Michiel Knoops (Rotterdam), Hans van Hooft (Nijmegen) en Sandra Beckerman (Groningen).

Ik verzoek de mensen die ik zojuist heb opgenoemd, zich te gaan melden bij Marloes en Lieke. Ondertussen gaan wij luisteren naar ROOD.

[Intermezzo door ROOD]

Arjan Vliegenthart

Beste mensen van ROOD, dat was geweldig! Dank je wel voor dit intermezzo. Dan is nu het woord aan onze afgevaardigden. Nogmaals, stel jezelf voordat je begint even voor en geef duidelijk aan waar je het over wilt hebben, het liefst met het desbetreffende hoofdstuk en nummer erbij. Gaat tijdens het spreken het oranje lampje branden, dan weet je dat je spreektijd bijna is afgelopen. En dat betekent heel simpel: tijd om te stoppen. Brandt het rode lampje, dan weet je dat je spreektijd volledig voorbij is. Als je dan niet stopt, stoppen Mariska en ik jou. Hoe we dat gaan doen, dat zullen jullie gaan merken. We beginnen met Daniel Westhoek.

INBRENG AFDELINGEN OVER VERKIEZINGSPROGRAMMA, EERSTE TERMIJN

Daniel Westhoek (Zoetermeer)

Goedemorgen partijgenoten. Daniel Westhoek, afdeling Zoetermeer. Een tweetal punten. Als eerste voorstel 3.28. Volgens de VVD en de PvdA is de werkloosheid aan het dalen. Wij zien echter dagelijks banen verdwijnen, bijvoorbeeld door de automatisering. Feitelijk hebben we te maken met structurele werkloosheid. En als sinds de Industriële Revolutie is het aantal arbeidsuren per persoon gedaald. Maar wat zien we de laatste jaren: dat dat aantal juist is gestegen. De structurele werkloosheid gaan we alleen bestrijden door het aantal arbeidsuren per week naar beneden te halen. En daarom pleit ik voor jullie steun voor voorstel 3.28: een fulltime werkweek van 32 uur met behoud van loon. Het tweede voorstel dat ik onder de aandacht wil brengen is 1.15. Op veel terreinen proberen we democratisering door te voeren, maar waarom gaan we niet beginnen door dat te doen met ons staatsbestel. Partijgenoten, Nederland is een monarchie. En monarchie en democratie gaan niet samen. Steun daarom voorstel 1.15 van de afdeling Zoetermeer: geen monarchie maar democratie. Dank je wel.

Sander Sauvé (Leiden)

Sander Sauvé, afdeling Leiden. Partijgenoten, onze drie kernwaarden hoef ik jullie natuurlijk niet te vertellen. We weten al wat gelijkwaardigheid, menselijke waardigheid en solidariteit inhouden. Gemeten aan deze drie maatstaven hebben wij natuurlijk een bijzonder goed programma. Toch zou afdeling Leiden graag willen zien dat we op twee punten de solidariteit scherper stellen. Ten eerste wijzigingsvoorstel 14.18. We willen meer solidariteit met toekomstige generaties en dat doen we door meer ambities te tonen in onze CO2-doelstellingen. Nederland zal al in 2040 CO2-neutraal moeten zijn, in plaats van 2050, wat nu in het programma staat. 2050 is overigens ook al door VVD-minister Henk Kamp genoemd. En ik mag toch hopen dat wij wat meer ambitie hebben dan de zittende VVD-macht. En ja, 2040 is ambitieus, natuurlijk. Maar dat het mogelijk is wordt bewezen door samenwerking in de Leidse regio. Diverse gemeenten zijn niet bang geweest en hebben als streefdatum 2040 gekozen. Dus we moeten ernaar streven om over 23 jaar – zeg maar tijdens het zesde kabinet-Roemer – CO2-neutraal te zijn. Steun daarom ons wijzigingsvoorstel 14.18. Ten slotte nog heel snel ons voorstel 13.6: solidariteit over de landsgrenzen. We willen graag dat wij met z'n allen uitspreken dat we 0,8 procent van ons Bruto Nationaal Product aan ontwikkelingshulp geven. Dank u wel.

William van den Heuvel (Hengelo)

William van den Heuvel, afdeling Hengelo. Ik wil graag uw aandacht voor ons wijzigingsvoorstel 2.5, hoofdstuk 2, punt 8. Ons voorstel gaat over het terugdringen van de zeer kwalijke macht van de farmaceutische industrie. Door de industrie gefinancierd onderzoek heeft ertoe geleid dat er medicijnen op de markt zijn gekomen met ernstige bijwerkingen of helemaal geen werking. Ook wordt er veel te weinig onderzoek gedaan naar niet-winstgevend medicijnen. Het patentrecht is volledig uit de hand gelopen en dient nu meer voor de bescherming van monopolies dan voor de ontwikkeling van werkelijk nieuwe geneesmiddelen. Wij willen daarom de volgende regels toevoegen aan het huidige voorstel: 'We zorgen voor meer publiek gefinancierd onderzoek naar medicijnen en beperken het patentrecht. Als de farmaceutische industrie weigert om medicijnen te leveren voor een redelijke prijs, dan gaan we deze weer publiekelijk produceren. Stem daarom voor voorstel 2.5. Daarnaast nog aandacht voor de voorstellen 8.2 en 8.13, bladzijde 24, punt 12. Die gaan beide over het altijd delen van informatie door geheime diensten van Europa en de VS. Daar staat nu dus dat die informatie altijd moet worden gedeeld, maar in het verleden hebben ernstige misstanden gezien bij met name de geheime diensten van de VS. Daarbij zijn er ook ernstige schendingen van de mensenrechten begaan, zoals marteling. Volgens het huidige voorstel moeten we daaraan meewerken. Met onze wijziging wordt het mogelijk gemaakt om de informatie niet te delen als we het vermoeden hebben dat dit tot mensenrechtenschendingen leidt. Stem daarom ook voor de voorstellen 8.2 en 8.13.

Bram Buskoop (Diemen)

Beste socialisten, kameraden en partijgenoten, mijn naam is Bram Buskoop en ik zal spreken namens de afdeling Diemen. Ik zal spreken over wijzigingsvoorstel 5.20 en wijzigingsvoorstel 6.39. Allereerst steunt de afdeling Diemen van harte het voorstel ingediend door Rotterdam om op termijn het collegegeld voor studenten volledig af te schaffen. Ik en vele andere jongen partijleden zien welke negatieve effecten het torenhoge collegegeld en het leenstelsel hebben voor de toegankelijkheid van ons hoger onderwijs. Als socialisten moeten wij staan voor volledig toegankelijk onderwijs, van de basisschool tot en met de universiteit. En daarom vraag ik het congres om steun voor voorstel 5.20, in het belang van onze jongeren en de toekomst. Daarnaast nemen we in ons programma gelukkig veel maatregelen om de inkomensongelijkheid en armoede aan te pakken. Dat doen we in elk hoofdstuk van ons programma en is de leidraad van ons socialisme. In hoofdstuk 6 doen we dat ook met betrekking tot wonen; daar hebben we het over huurverlaging. Tegelijkertijd zien we bij heel veel jongeren die een sociale huurwoning zoeken dat zij geconfronteerd worden met wachtlijsten van soms wel 20 jaar. Dat betekent dat veel jongeren heel lang bij hun ouders moeten blijven wonen en geen eigen toekomst kunnen opbouwen. Volgens mij moet dat ons belangrijkste strijdpunt zijn in hoofd-

stuk 6 over wonen. En daarom vraag ik ook uw steun voor voorstel 6.39 om de aanpak van het grote tekort aan sociale huurwoningen op één te zetten. Dank u wel!

Andre Muller (Zuidplas)

Partijgenoten, ik ben Andre Muller uit de afdeling Zuidplas. In het laagste punt van Nederland hebben wij vooral een mooi programma gezien dat wij echter met een paar punten nog beter willen maken. Ronald, het is zeker geen prutswerk, ik wil de programmacommissie juist een compliment geven! Voorzitter, ik wil het hebben over wijzigingsvoorstel 1.27. Dat gaat over multinationals en hoe wij daar meer macht over kunnen krijgen. Wij zeggen: geef de ondernemingsraden. Dan ons wijzigingsvoorstel 4.25. Dat kreeg de reactie: 'Ja, dat staat al met zoveel woorden in een inleiding.' Voorzitter, het is gewoon duidelijk: wij moeten als Nederland per direct stoppen met het zijn van een belastingparadijs. Durf dat voorstel te steunen! Weg met het belastingparadijs in Nederland! Dan hoofdstuk 10 waarin een aantal voorstellen staat over jeugdzorg. Als er genoeg budget zou zijn in ons land, dan zouden er geen problemen zijn. Helaas maak ik dagelijks als wethouder heel andere dingen mee. Ik zie gewoon guerrillamarketing via scholen, waarbij de huisartsen moeten worden gekozen, en honderden kinderen zonder hun medeweten uiteindelijk bij een ADHD-kliniek komen, zodat veel mensen zeggen: 'Hoe kan dat nou?' Dat geldt ook voor de GGZ, die vaak cliëntenraden gebruiken. Daarom zeg ik: steun onze voorstellen 10.27, 10.28, 10.29 en 10.30.

Nico Bijl (Wageningen)

Partijgenoten, ik spreek in plaats van Riet Nigten namens de afdeling Wageningen. Mijn naam is Nico Bijl. Ik vraag uw aandacht voor de wijzigingsvoorstellen 7.58 en 8.39. Een van onze Wageningse wijzigingsvoorstellen betreft de titel van hoofdstuk 7, 'Niet langs elkaar heen, maar samen leven'. Ons inziens kan dit gemakkelijk gelezen worden als de slogan voor de participatiesamenleving, waarin het werk van professionals gedaan moet worden door goedwillende burens, vrienden en familie – vrijwillig, maar toch met de nodige drang. Dit is niet wat wij willen. We hebben als samenleving een aantal taken naar de overheid gedelegeerd, onder andere zorgtaken, zodat iedereen hiervan kan profiteren door het betalen van belasting. En daar betalen we allemaal aan mee. De socialistische titel die de lading dekt zou volgens ons 'Gelijke kansen voor iedereen' moeten zijn. Mee eens? Steun dan ons wijzigingsvoorstel 7.58. We vinden ook dat ons hele programma de neiging heeft om populistisch te zijn. Als voorbeeld noem graag de punten 10, 11 en 12 van hoofdstuk 8. Hierin wordt een aantal van onze kernwaarden overboord gegooid. Denk aan de menselijke waardigheid, de solidariteit en ons standpunt over de geheime diensten. Misschien is het goed te bedenken dat onze Tweede Kamerfractie het grootst werd toen onze standpunten het duidelijkst waren. Laat de SP voor onze kernwaarden staan en steun wijzigingsvoorstel 8.39.

Michel Verschuren (Breda)

Kameraden, mijn naam is Michel Verschuren, afdeling Breda. Wat een eer om hier te mogen staan, ondanks het feit dat wij als Bredaënnaren hiervoor naar Tilburg moesten komen. Een mooi programma, een strijdvaardige lijst en klaar om te knokken! We zijn blij dat onze punten over toegankelijkheid zijn overgenomen, zoals het voorstel voor rechtspraak in de buurt. Ik zie die rijdende rechters, met of zonder cowboyhoed, graag tegemoet. Mag ik u aan herinneren dat wij de meest MKB-vriendelijke partij van Nederland zijn en opkomen voor ZZP'ers? In 3.61 en 3.62 op pagina 38 gaan wij hierop in. We gaan een grote groep mensen aan ons binden door in ons programma te benoemen dat we de VAR-regeling terugbrengen en niet tornen aan hun belastingvoordelen. Zo stralen we vertrouwen uit. Stem voor deze wijziging! Socialisten, Arjen Lubach gaf aan dat religie niet in de tijd van de staat thuishoort. Ons amendement 7.49 op pagina 70 gaat daarover. Kerk en school horen gescheiden te zijn. Sta daarom alleen openbaar onderwijs toe. Het argument dat een grondwetswijziging hierover niet realiseerbaar is in één regeringsperiode, is geen geldige reden om dit niet als stip aan de horizon te zetten. Als laatste, SP'ers, uw aandacht voor 19.9, pagina 116. Dit voorstel is afgewezen. Echter, de commissie zegt: 'We gaan fors investeren.' Zie u dat dit in tegenspraak is met de afwijzing van ons voorstel? Om fors te kunnen investeren is geld nodig. Solidariteit voorop! En net als in ons vorige verkiezingsprogramma uit 2012 willen wij 0,8 procent van ons BBP voor ontwikkelingssamenwerking. Dank je wel.

Marcel Bonder (Maastricht)

Mijn naam is Marcel Bonder en ik spreek namens de afdeling Maastricht. Ik wil het graag hebben over wijzigingsvoorstel 15.5, bladzijde 38, regel 13. Wij willen graag dat de eerste zin over de uitbreiding van de milieupolitie graag handhaven. Wij constateren dat het aantal milieudelicten, onder andere in de Veluwe, de laatste twee jaren behoorlijk is gestegen. Wij betwijfelen of het opentrekken van een blik extra boswachters daar iets tegen kan doen. Voor de goede orde: boswachters zijn vooral gastheren van natuurgebieden. De milieupolitie heeft een heel andere functie. Boswachters kunnen niets doen tegen grootschalige stroperij en dumping van drugsafval. Dus daarom graag een uitbreiding van de milieupolitie; alleen zij kunnen daartegen iets doen. Maar uiteraard willen we ook dat er meer boswachters komen, als ondersteuning en als gastheren van natuurgebieden. Dank jullie wel.

Menno Boer (De Bilt)

Partijgenoten, goedemorgen. Ik ben Menno Boer, afdeling De Bilt. Ik wil jullie aandacht vestigen op wijzigingsvoorstel 3.55, bladzijde 3. De kostendelersnorm wordt in dit programma consequent de mantelzorg genoemd maar wordt

daarmee tekort wordt gedaan. Deze stok wordt gebruikt om iedereen te slaan. Wij willen dus dat die tekst iets meer uitgebreid wordt. De andere voorstellen die wij hebben ingediend zijn braaf overgenomen door de commissie, dus wij zijn tevreden mensen. Dank jullie wel.

Henri Kerkdijk (Apeldoorn)

Beste partijgenoten, mijn naam is Henri Kerkdijk, van de afdeling Apeldoorn. Ik wil graag jullie aandacht vragen voor wijzigingsvoorstel 7.48. Omdat de omstandigheden grote invloed hebben, willen we de omstandigheden menselijker maken. Daarbij laten we ons andere leiden door gelijkwaardigheid. We willen dus één samenleving waarin iedereen gelijke kansen heeft: gelijke kansen op een baan en een gelijke beloning. Deze kansen zijn er echter nog niet en dit wordt versterkt door institutionele discriminatie, racisme en uitsluiting. Of je nu een witte man bent of een zwarte vrouw, iedereen verliest bij uitsluiting van mensen. De SP is de partij voor alle Nederlanders, ongeacht afkomst, kleur religie en sekse. De SP is de partij die voor verbinding moet gaan, die solidair moet zijn, zowel nationaal als internationaal. Daarom wil ik het congres en de programmacommissie vragen om het wijzigingsvoorstel 7.48 nogmaals te overwegen en te steunen. Dank u wel.

Maikel Kat (Zaanstreek)

Goedemorgen, ik ben Maikel Kat, afdeling Zaanstreek. Het verkiezingsprogramma ziet er niet slecht uit. Maar we worden door andere partijen links ingehaald, zoals GroenLinks op het gebied van belastingen en vluchtelingen. We missen de linkse radicaliteit, we missen onze eigen socialistische koers. We moeten het systeem veranderen. Het lijkt af en toe zelfs wel alsof er neoliberaal bloed door onze aderen stroomt en dat we het vanzelfsprekend zijn gaan vinden dat het neoliberalisme in ons systeem zit. Partijgenoten, nu is de kans om ons bloed te zuiveren. Pak de macht, maar wel duidelijk en radicaal. Ronald van Raak heeft het al gezegd. Dat doen we met drie amendementen. De eerste is 1.21: het afschaffen van de monarchie. Er zijn nog nooit zoveel wijzigingsvoorstellen over de monarchie geweest als nu. Het staat lijnrecht tegenover ons basisprincipe van gelijkheid als we het geboorterecht laten prevaleren. 41 miljoen kost het koningshuis ons per jaar. Daar kunnen we heel wat eigen risico mee afkopen. En een toelage van anderhalf miljoen op je achttiende, terwijl andere jongeren een lening moeten afsluiten om te studeren? Dat kunnen wij niet normaal vinden. Daarom zeggen wij: schaf de monarchie af. Niet op termijn, maar wees radicaal, doe het nu. Dan nummer 3.43. Daar stond eerst '15 keer' en het is ongelooflijk dat er nog steeds '10 keer' staat. Zelfs een bank haalt ons hier in. De ASN Bank zet het op zes keer. Heeft de commissie soms iets in haar ogen zitten? Zet dit verdorie gewoon op vijf keer! Dat is meer dan genoeg. Bij een minimumsalaris van 20.000 euro kunnen wij een salaris van twee ton niet normaal vinden. Dus ook hier waart de neoliberale geest rond. Steun deze amendementen, anders zijn wij de benaming van socialisten niet meer waardig. En als laatste het AOW-gat. Steun vooral wijzigingsvoorstel 3.72 van Wageningen: 65 is 65! Dank jullie wel.

Chris Hesse (Heerlen)

Goedemorgen partijgenoten, mijn naam is Chris Hesse van de afdeling Heerlen. De bundel met wijzigingsvoorstellen is drie keer zo dik als het programma zelf. We hebben ons heel even afgevraagd of we niet iets beters te doen hebben. Heerlen is erg blij met de mogelijkheden die dit programma biedt om de sociaaleconomische positie van mensen te versterken met heel concrete voorstellen zoals verhoging van het minimum, verlagen van huren, enzovoorts. Na jaren van Rutte-Asscher is de kwaliteit van leven voor veel mensen ernstig aangetast en zijn de kansen voor hun kinderen op een beter leven forst beperkt. Armoede, schulden, wanhoop en onvermogen bij een deel van de bevolking zijn schrijnend en volstrekt onnodig in ons rijke land. Daarom is het absoluut nodig om de groeiende ongelijkheid aan te pakken. En op naar een Nationaal ZorgFonds! Zonder marktwerking, zonder eigen risico, en met een fatsoenlijk basispakket voor iedereen. Wij steunen ook van harte het afschaffen van de Europese Commissie en de keuze voor een leger als vredeshandhaver in plaats van oorlogsmachine. En weg met de geldverspillende JSF! Het programma is wel erg staccato geschreven. Daardoor weet je duidelijk welke concrete maatregelen wij voorstaan, en dat is handig, maar daardoor missen wij wel een bezielende, overkoepelende visie. Maar met dit programma kunnen wij goed uit de voeten. Daar zijn we trots op. En daar gaan we de boer mee op richting 15 maart. Dit programma is hét middel voor de nieuwe fractie en voor ons, de afdelingen, om de mouwen op te stropen en de strijd aan te gaan. Laten we beginnen, laat het volk de macht pakken. Dank je wel.

Martin Ooms (Heerhugowaard)

Beste partijgenoten, mijn naam is Martin Ooms van de afdeling Heerhugowaard. Ik wil het graag met u hebben over wijzigingsvoorstel 12.22 op pagina 111 en 112. Met dit voorstel willen wij dat de SP in het verkiezingsprogramma opneemt dat wij als SP vinden dat Nederland zich moet inzetten om het downloadverbod af te schaffen in de EU. Door de EU is er op dit moment een downloadverbod in Nederland. De SP heeft in haar ICT-nota en het verkiezingsprogramma van 2012 gesteld tegen een downloadverbod te zijn. Met dit voorstel vraag ik u dus niet om een nieuw standpunt aan te nemen. Ik vraag u zich te verzetten tegen een downloadverbod dat er tegen de wens van de SP in toch is gekomen. Hoofdstuk 12 heet niet voor niks 'Een vrij en veilig internet'. In het verkiezingsprogramma van 2012 stond dan ook: 'Vrij internet verdraagt zich moeilijk met een downloadverbod.' Dat willen wij dus niet. Om het downloadverbod te handhaven moet er een enorme inbreuk worden gemaakt op úw privacy. En dat past niet binnen 'Een vrij en veilig

internet', zoals hoofdstuk 12 heet. Boetes op downloaden zijn dan ook niet wenselijk. Daarom vragen wij u om dit voorstel te steunen. Dank u wel.

Caro Goudriaan (Eindhoven)

Partijgenoten, ik ben Caro Goudriaan en ik wil namens de afdeling Eindhoven iets over een paar punten zeggen. Ten eerste over wijzigingsvoorstel 0.2 dat gaat over de titel van ons programma. Ook als je klein bent kun je de stem laten horen. Als mensen zich herkennen in jouw verhaal, dan krijg je het woord, zonder te zeggen dat je de macht over de microfoon pakt en zonder te benadrukken dat je nu eindelijk eens aan de beurt bent. We hebben een goed verhaal als SP en ik ben klaar om te knokken voor onze idealen. Laten we dat dan ook in de titel van ons programma verwerken: 'Klaar om te knokken'. In twee moties staat de kijk op onze verhouding tot andere partijen. Wij merken dat het rechtse kamp groeit. De enige manier om dit te stoppen is een krachtig links alternatief. Daarvoor zullen de linkse partijen moeten samenwerken. De SP moet in onze ogen hierin een voortrekkersrol spelen. Zodat wij de kiezers, die zich in de steek gelaten voelen door de elite van hun eigen partij, weer kunnen verbinden op links. Als het partijbestuur in reactie op motie 20 zegt dat je daar niet over moet discussiëren, dan willen we wel graag horen hoe zit dit in deze verkiezingsperiode in daden gaan omzetten. Dank u wel.

Daan Brandenburg (Groningen)

Daan Brandenburg, afdeling Groningen. Partijgenoten, allereerst complimenten vanuit Groningen voor dit programma: stevig links, waarmee wij zonder problemen de boer op kunnen. Zeker nu de titel ook op ons voorstel wordt gewijzigd in 'Pak de macht'. Want dat is toch waar wij socialisten op uit zijn: mensen in staat stellen om de macht terug te pakken van instituties waar die macht niet thuishoort, zoals banken en zorgverzekeraars, oftewel het grootkapitaal. En dat doen we natuurlijk het liefst op straat, waar ik door het aantal wijzigingsvoorstellen toch een avondje vanaf gehouden ben. En daarom helpen wij jullie een beetje en trekken wij ons voorstel 2.19 in. Maar wij vinden wel dat wanneer er sprake is van menswaardige zorg, er ook sprake moet kunnen zijn van een menswaardig en vrijwillig levenseinde. Daarom ondersteunen wij voorstel 2.31 van afdeling Nijmegen. En verder is het mooi dat wij willen onderzoeken of we op termijn het onderwijs helemaal gratis kunnen maken. Maar er kan voor de komende vier jaar wel een schep bovenop, want de college- en lesgeelden zijn de laatste jaren de pan uit gerezen. Natuurlijk is het mooi dat we studiebeurzen herinvoeren, maar wat we zouden moeten zeggen is: 'De komende vier jaar geen stijging en maak zo mogelijk het onderwijs gratis!' Steun daarom ons voorstel 5.36. Daarnaast moet u natuurlijk ook ons voorstel 17.24 steunen, om de westerse idioterie van het rekening rijden onmogelijk te maken. Steun ook voorstel 20.21 waarin staat de huidige tijd en Koude Oorlog-retoriek het noodzakelijk maken dat wij uit de NAVO stappen. Dank u wel.

Rob Molenkamp (Amersfoort)

Partijgenoten, mijn naam is Rob Molenkamp, van de afdeling Amersfoort. Ik wil allereerst complimenten maken aan de opstellers van het verkiezingsprogramma. Het is een aanvullend en strijdvaardig programma. En daarnaast ook dank voor het aannemen van ons amendement over Palestina. Het wijzigingsvoorstel waar ik hier voor sta is nummer 15.35 en dat gaat over de natuur. Het gaat slecht met de natuur wereldwijd. Het gaat nog slechter met de natuur in Europa. En – u raadt het al – het gaat het slechtst met de natuur in Nederland, ten opzichte van alle andere landen in Europa. Dat hebben we te danken aan onze intensieve landbouw. Die is zo intensief dat wij inmiddels na de Verenigde Staten de tweede grootste exporteur ter wereld zijn van landbouwproducten, niet per hoofd van de bevolking maar gewoon letterlijk. Dat heeft zeer zware gevolgen. De monocultuur, de overbemesting, de bestrijdingsmiddelen en de kunstmatig lage grondwaterstanden zorgen ervoor dat in de laatste 15 jaar – en schrik niet – 80 procent van alle insecten in Nederland zijn verdwijnen! Dat zal nog meer gaan worden als we niet heel snel gaan ombuigen. Vandaar dit wijzigingsvoorstel. Het is een toevoeging op hoofdstuk 5. Dank jullie wel.

Gerard Harmes (Alphen a/d Rijn)

Mijn naam is Gerard Harmes, van de afdeling Alphen aan den Rijn. Wij hebben zes punten. Ik begin met de twee belangrijkste. Het eerste gaat over het tweede hoofdstuk, in het bijzonder over de spoedeisende hulp. Wij zouden wille toevoegen: 'opening of heropening van spoedeisende-hulpposten, nachtapotheken en huisartsenposten waar de bevolking om vraagt'. In veel regio's is de afstand tussen de patiënt en de post veel te groot; dat is tijdverspillend en bureaucratisch. De provincie zou daar zelf weer over moeten beslissen en niet de zorgverzekeraar. Dus wij willen de rol van de zorgverzekeraar terugdringen. Het tweede punt gaat over het eerste hoofdstuk. Daar willen wij graag toevoegen aan punt 6 over het correctief referendum: 'een drempel van minimaal 30 procent'. En 30 procent is al te weinig, eigenlijk zou je 50 procent moeten hebben. Als we daar moeite mee hebben, dan moeten we ervoor zorgen dat de mensen naar de stembus gaan. Daar zouden wij als SP een belangrijke rol in kunnen vervullen. Het derde punt gaat over hoofdstuk 11, over kunst en cultuur. Wij zouden wille toevoegen bij punt 1: 'gebruik van kunstwerken stimuleren door uitleencentra lokaal te ondersteunen en anders op te richten.' Ik zie helaas dat ik aan het einde van mijn tijd ben gekomen, ik zal dus moeten stoppen. Dank u wel.

Jan van den Eijnden (Oss)

Partijgenoten, mijn naam is Jan van den Eijnden en ik spreek namens de afdeling Oss over de wijzigingsvoorstellen

2.31, 2.8 en 2.19. Die betreffen de discussie over voltooid leven en/of de euthanasie. De afdeling Oss steunt de argumentatie van de programmacommissie om deze amendementen niet over te nemen. Ze zijn niet opportuun, omdat de maatschappelijke en politieke discussie daarover nog gevoerd moet gaan worden. Daarnaast wijzen het omvangrijke rapport van de Commissie Schnabel en het onderzoek van mevrouw Van Wijngaarden op de verstrekende gevolgen die deze verruiming heeft op de mogelijkheid om hulp te bieden bij zelfdoding in het geval van voltooid leven. De afdeling Oss vindt dat de discussie hierover partijbreed gevoerd moet worden, omdat we als partij alleen zo tot een standpunt kunnen komen. Dat bevelen wij dan ook van harte aan. Ik dank jullie wel.

Kaspar Vink (Vlaardingen)

Partijgenoten, ik ben Kaspar Vink van de afdeling Vlaardingen. We willen uw aandacht vragen voor onze motie, nr. 18. We hebben een heel mooi concept-verkiezingsprogramma, met voorin 10 speerpunten. Die speerpunten worden via de pers landelijk bekendgemaakt, ook voordat we hier op het congres ons definitief daarachter hebben kunnen scharen. Inmiddels worden daarover ook door de mensen op straat aangesproken. Mensen zeggen: 'Al die speerpunten zijn heel mooi: verlaging van de huren, verlaging van de AOW-leeftijd naar 65 jaar, invoering van het Nationaal ZorgFonds en een verhoging van het sociaal minimumloon en de AOW met 10 procent. Maar hoe gaan jullie dit betalen?' En die vraag is uiteraard terecht. Maar zelfs wij, als afdeling, weten dat niet. Want door alleen geld weg te halen bij de miljonairs, via een miljonairsheffing, zal het echt niet gaan lukken. Maar hoe dan wel? En hoe reëel zijn dan de punten? Daarom onze motie, nr. 18. Wij vragen niet om uitgebreide financiële analyses bij het concept-verkiezingsprogramma, maar wel een financiële paragraaf bij de 10 speerpunten, waarmee we laten zien dat we er goed over nagedacht hebben. Als laatste vragen wij uw aandacht voor de wijzigingsvoorstellen 3.06 en 3.6, die eigenlijk hetzelfde zijn. Wij steunen deze wijziging, omdat deze veel duidelijker aangeeft dat het recht op AOW vanaf 65 jaar mogelijk gaat worden. Dat is nu in het concept-verkiezingsprogramma veel te vaag omschreven. Dank jullie wel.

Michel Eggermont (Utrecht)

Michel Eggermont, afdeling Utrecht. Kameraden, in totaal 18 afdelingen hebben in totaal 14 amendementen ingediend om actiepunt 10 van hoofdstuk 7 en actiepunt 11 van hoofdstuk 8 helemaal te schrappen of om de verwijzing naar het salafisme te schrappen. De programmacommissie geeft bij al deze amendementen het advies 'afwijzen'. Vanuit de afdeling Utrecht willen wij dit advies van harte ondersteunen. Naar onze mening kun je uit de verschillende toelichtingen bij de amendementen zien waar de denkfout wordt gemaakt: salafisme wordt enkel gezien als een religieuze stroming, de politieke context ervan wordt volledig buiten beschouwing gelaten. Het salafisme is namelijk in eerste instantie een politieke stroming. De reden dat de Nederlandse overheid niet met het salafisme dient samen te werken ligt in de politieke aard van de doelen die het nastreeft. In Utrecht voelen we de gevolgen van deze politieke stroming het sterkst in de manier waarop de salafisten proberen controle uit te oefenen op de gehele gemeenschap van mensen met een moslimachtergrond door middel van uitsluiting en intimidatie. De directeur van de Koran-school in Overvecht propageert dat het doel van het Nederlandse onderwijs is het kapotmaken van kinderen. De kinderen op zijn school worden aangespoord om andere kinderen met een moslimachtergrond op school en op straat aan te spreken over zaken die volgens hen niet stroken met hun normen. En daarnaast propageren ze ook de doodstraf voor afvalligen. Daarom steunen wij de programmacommissie in deze kwestie. Ik dank jullie wel.

Michel van den Brun (Purmerend)

Goedemorgen, dames en heren. Mijn naam is Michel van den Brun van de afdeling Purmerend. Ik wil wat zeggen aanleiding van de punten 4.23 en 4.27. Wij zien heel duidelijk dat over het algemeen in politiek Den Haag de SP geldt als een zwakke combinatie. We zouden zogenaamd geen dekkingen hebben en hebben eigenlijk over het algemeen niets te vertellen als het gaat om boekhouden. Ik neem hierbij de vrijheid om u te attenderen op het feit dat de rechtse hobby's ondertussen ons ongelooflijk veel geld hebben gekost en de tafel waar al het geld op lag feitelijk hebben leeggeplukt. En in dat kader steunen wij dan ook 4.23 en 4.27. Want hoe is die tafel zo leeg gekomen? Laten we eerlijk zijn, in 2013 heeft de heer Samsom een SP-motie laten vallen. Hiermee laten we 57 miljard aan belastinggeld weglopen. Aan de andere kant hebben we 433 miljoen aan ICT-geld geplunderd bij Defensie, we hebben 300 miljoen aan EPB uitgegeven, en wat al niet meer. Met andere woorden: de rechtse boekhouders zijn niet zo goed.

Harmen de Wind (Súdwest Fryslân)

Goedemorgen strijdgenoten, mijn naam is Harmen de Wind van Súdwest Fryslân. Ik wil allereerst over de kostendelersnorm spreken, nr. 3.55. De kostendelersnorm is een samenwoon-boete en ontmoedigt mantelzorg, zoals ons Kamerlid Sadet Karabulut al in 2013 zei. Wethouder Arjan Vliegenthart heeft in Amsterdam een onderzoek laten doen naar de gevolgen van de kostendelersnorm: huishouders van drie personen of meer komen door de kostendelersnorm structureel geld tekort. De kostendelersnorm raakt zo meer uitkeringsgerechtigden dan alleen mantelzorgers. Zo kunnen gezinnen met thuiswonende kinderen ouder dan 21 jaar in grote financiële problemen komen. De kostendelersnorm is niet alleen een mantelzorg-boete maar ook een samenwoon-boete. En wij vinden dat dat nu beter in het programma aan de orde moet komen. En daarom ons voorstel 3.55. En verder hebben we nog een voorstel over de binnenvaart, nr. 17.39. Veel werknemers in de binnenvaart moeten onder buitenlandse arbeidsvoorwaarden werken, bijvoorbeeld Luxemburgse. Ze bouwen geen AOW op, hebben geen recht op Nederlandse toeslagen zoals de

hypotheekrenteaftrek. Vaak lopen ze op tegen hoge naheffingen. Werkgevers hebben er baat bij, maar wij vinden het schijnconstructies. De commissie heeft gezegd: 'Het komt nauwelijks voor.' Maar de vakbond bevestigde dat dit een probleem is. Daarom ons voorstel 17.39. Dank jullie wel.

Sjaak Rijkse (Vlissingen)

Goedemorgen congresleden, ik ben Sjaak Rijkse uit Vlissingen. Het gaat om hoofdstuk 20, punt 29. In het verkiezingsprogramma wordt niet gesproken over kunstmatige intelligentie. Dat is een gemis. Verscheidene bedrijven zijn al aan het testen met zelfrijdende auto's. De robotisering van de samenleving gaat steeds verder en wordt steeds ingrijpender. Drones vliegen ons om de oren en worden in oorlogsgebieden als wapens ingezet. Ook in de bouw en wegenbouw wordt steeds meer van deze technieken gebruikgemaakt. Daarom denk ik dat wij als SP stil moeten staan bij deze ontwikkelingen. Want deze innovaties zullen binnen enkele jaren grote gevolgen hebben voor onze samenleving. De manier waarop mens en product vervoerd gaan worden zal drastisch veranderen. Ook heeft het een grote impact op het werk in allerlei sectoren. Veel chauffeurs zullen zonder werk komen te zitten. Ook binnen de zorgsector zal de robotisering zijn tol eisen. In de bouwwereld zullen huizen in een dag gebouwd kunnen worden. Om die reden hebben we een extra hoofdstuk geschreven over dit soort toekomstbeelden. Er is nog geen wetgeving voor veel van deze zaken en bijkomende aspecten, zoals verantwoordelijkheid en verzekering. Nu zijn een paar dingen apart op verschillende plaatsen in dit programma opgenomen zonder samenhang. Vandaar dit nieuwe hoofdstuk. De komende jaren zal het hoofdzakelijk nog beperkt blijven tot onderzoek, maar daarna zal de samenleving sterk veranderen. Dank u wel.

Linda Visser (Eemsmond)

Hallo, ik ben Linda Visser van de afdeling Eemsmond. Wij hebben motie 29 ingediend en daar ik graag wat meer uitleg over geven. Het winnen van grondstoffen en aanverwante zaken zorgt regelmatig voor problemen. In Groningen, Drenthe en Friesland beeft de aarde erdoor. In Twente is het oppervlaktewater in gevaar door afvalwaterinjecties. En de plannen voor CO₂-opslag in de bodem liggen weer op tafel. De lokale bevolking en lagere overheden hebben hierop bar weinig in te brengen. Afwijkende zienswijzen worden vaak ter kennisgeving aangenomen en vervolgens ter zijde geschoven. Maar er is wel een heel actieve lobby in Den Haag. We hebben te maken met giganten zoals Shell, NAM, ExxonMobil en Vermilion. In nauwe samenwerking met het ministerie van Economische Zaken zijn deze bedrijven uit op geldelijk gewin uit onze bodem. Zij bepalen dan ook wat er gebeurt. Op dit moment gaat minister Kamp, hand in hand met het grootkapitaal, zonder enige vorm van respect om met de mensen. Hoe zou jij het vinden als jouw veiligheid, jouw welzijn en jouw woongenot er gewoon niet te doen? Het doet wat met een mens als dat gebeurt met wat je lief is. Dit gaat ons allemaal aan! Groningen is hierin alleen maar een voorbeeld van hoever we de weg zijn kwijtgeraakt. Daarom, SP'ers, laten we komen tot een plan, 'Baas over eigen bodem', zodat het belang van de mens, de ethiek en de democratie weer de doorslag kan gaan geven. Het is aan ons en dat vraagt om solidariteit. We moeten de macht weer terugpakken, ook over onze bodem. Daarom: stem voor motie 29.

Petra Molenaar (Nijmegen)

Goedemiddag, dames en heren. Ik ben Petra Molenaar en ik spreek namens de afdeling Nijmegen maar ook namens een beroepsgroep die zich een beetje in de steek gelaten voelt, namelijk de leraren. Hoewel ons verkiezingsprogramma anders doet vermoeden heb ik een klein beetje het idee dat er niet voldoende geluisterd is naar wat er echt leeft op de werkvloer bij docenten. En als wij behalve de zorgpartij ook de onderwijspartij willen zijn, dan vind ik dat twee punten duidelijker aan bod moeten komen. Allereerst de toenemende werkdruk. We zijn gelukkig voor kleinere klassen, maar tegelijkertijd geven we op negen verschillende plekken in ons verkiezingsprogramma opdrachten aan het onderwijs. En geloof mij, naast het aanpakken van de werkdruk, weten de docenten zelf heel goed wat er in het onderwijs moet gebeuren. En ze doen dat ook allang. Het tweede punt dat ik wil aankaarten is het lerarenregister. Volgens mij maken wij als SP een heel grote misser als wij ons daar niet duidelijk over uitspreken in ons verkiezingsprogramma. Het lerarenregister is een commercieel circus waarbij docenten zich moeten scholen en punten krijgen bij commerciële bureaus. Het levert een heleboel bureaucratische rompslomp op. Volgens mij moeten wij dat als partij niet willen. De programmacommissie noemt ons voorstel 'te specifiek'. Maar geloof mij, ga naar de werkvloer en dan zul je zien dat dit leeft onder docenten. Dit is belangrijk en moet erin. Dus stem voor voorstel 5.54. Dan doe je niet alleen ons maar de hele beroepsgroep een groot plezier. Dank jullie wel.

Annemiek Kamphuis (Oude IJsselstreek)

Goedemorgen kameraden, mijn naam is Annemiek Kamphuis en ik spreek namens Oude IJsselstreek. Ik wil graag aandacht voor wijzigingsvoorstel 6.27 over de verhuurdersheffing. De verhuurdersheffing heeft gezorgd voor een verhoging van de sociale huren met gemiddeld zes procent. Deze belasting op huren in de sociale woningsector is ingevoerd door VVD-minister Blok om het kapitaal van woningbouwcorporaties af te romen en het gat in zijn begroting te dichten. Het kapitaal van woningbouwcorporaties zit in steen. Ze moeten sociale huurwoningen verkopen om het geld vrij te maken. Dat willen wij als SP niet. En de corporaties doen dat ook niet. Met als gevolg dat de verhuurdersheffing voor een groot deel wordt afgewend op de huurder. Het is dus een huurdersheffing geworden, een belasting op het huren van een sociale huurwoning, een belasting voor de mensen die het minste te besteden hebben in Nederland. Daar kunnen wij als SP niet voor zijn. Steun daarom wijzigingsvoorstel 6.27 en schaf de verhuurdersheffing af. Dank u wel.

Patrick Adriaans (Amstelveen)

Patrick Adriaans, afdeling Amstelveen. Partijgenoten, het gaat om voorstel 5.33 op pagina 55. De startkwalificatie was vroeger gewoon een diploma. Dan had je iets afgerond. 'Arbeidsmarktkwalificatie' – een mooi woord, maar wat bedoelen we daarmee? In 2007 bij de invoering van de kwalificatieplicht stelde de Raad van State al dat dit vooral symptoombestrijding is. 'Startkwalificatie' en 'arbeidsmarktkwalificatie' zijn woorden die naadloos aansluiten bij de door ons verfoeide en gelukkig weer afgeschafte Wet investeren in jongeren. Als wij als SP willen aanvallen, moeten wij ons eigen spel spelen en niet de woorden van onze tegenstanders overnemen. Wat wij willen is inderdaad jongeren een betere toekomst bieden en die is niet neoliberal. Waarom gebruiken we dan dit soort onderwijsmanagersjargon? Er is het nodige mis, met name in het Vmbo. En dat moet aangepakt worden. Maar jongeren in het keurslijf van loonslaaf dwingen is wel het laatste wat wij als socialisten willen. Onderwijs is er niet voor de arbeidsmarkt, onderwijs is er om kritische deelnemers aan de samenleving te kweken. Een onderdeel daarvan is wel een volwaardige baan. Laten wij dan ook die visie opschrijven en niet de woorden van onze tegenstanders overnemen, juist voor een betere toekomst van onze jeugd. Stem voor voorstel 5.33. Dank jullie wel.

Yvonne Kostelijk (Hoorn)

Goedemorgen partijgenoten, ik ben Yvonne Kostelijk, afdeling Hoorn. Wij Westfriezen staan er om bekend dat wij graag mensen van heel weinig woorden zijn. Daarom twee heel korte punten. Ten eerste wijzigingsvoorstel 3.06, bladzijde 30, over de AOW. Geen flexregelingen, geen ingewikkelde compensatieregelingen, maar gewoon: 67 moet weer 65 worden. Want dat is beter voor de ouderen en voor de werkgelegenheid van de jongeren. Dan ons wijzigingsvoorstel 19.35 op bladzijde 159. SP staat al jaren voor menselijke waardigheid en solidariteit. Daarom: geen mens is illegaal op deze wereld. Dus dat laten we ons niet opleggen door welk verdrag dan ook – ook al heet het een vluchtelingenverdrag. Dank jullie wel en nog een prettig congres.

Laurens Ivens (Amsterdam)

Laurens Ivens, afdeling Amsterdam. Partijgenoten, wat heb ik zin in 15 maart. Rutte en Asscher hebben de rekening van de kapitalismecrisis bij de mensen gelegd. Op 15 maart is er een rekening te vereffenen. Met dit verkiezingsprogramma komen de mensen centraal te staan. We gaan afrekenen met de elite. Maar ons programma kan natuurlijk nog wel iets beter. Dat kan onder andere met voorstel 6.32 op pagina 63. Stelt u zich eens voor: elke week heeft u andere burens. Soms voor een nachtje, soms voor een week. De ene keer rustige mensen met een rolkoffer en andere keer lallende feestvierders. Nee, u woont niet in een hotel, maar de toeristen hebben uw woonbuurt overgenomen. Door de komst van websites als Airbnb worden woningen verdienmodellen en onze neoliberale wetten vinden dat allemaal prima, wetten die beter zijn voor de huisjesmelkers dan voor de buurt. Pak de macht! Juist ook in de buurten waar het kapitalisme zijn oog op heeft laten vallen. Met wijzigingsvoorstel 6.32 ballen we de vuist tegen de huisjesmelker. Een wet op de toeristische verhuur van woningen zorgt voor meer macht voor bewoners en minder macht voor het kapitaal. Straks mag u stemmen. Geven we huisjesmelkers vrij spel op de meest geliefde plekjes van ons land? Ik zou zeggen: pak de macht! We hebben de beste ideeën en de beste partij. En straks kiezen we de beste mensen en het beste programma. Hiermee staan wij lijnrecht tegenover Rutte en Wilders. De SP is het antwoord op het neoliberalisme. Dank jullie wel.

Anna de Groot (Wormerland)

Anna de Groot, afdeling Wormerland. Ik wil het hebben over wijzigingsvoorstel 5.44, hoofdstuk 5, pagina 7, regel 33. Dit wijzigingsvoorstel gaat erover dat het betaalbare volwassenenonderwijs weer terug moet komen, en het liefst eigenlijk nog gratis ook. En niet alleen om de nog jonge uitvallers uit het Vmbo, Havo en Vwo op het Vavo nog een kans te geven, want op het Vavo kun je maar tot je 23ste terecht en kost maar liefst 1.137 euro per jaar. Er moet juist meer betaalbaar volwassenenonderwijs komen voor mensen die op latere leeftijd bedenken dat het behalen van een doodgewoon schooldiploma – zoals Vmbo, Havo of Vwo – hen kansen biedt: kansen om beter mee te kunnen doen in de Nederlandse samenleving, kansen om te werken aan zelfwaardering en kansen om aan hun ontwikkeling te werken. In principe moet dit betaalbare volwassenenonderwijs voor iedereen openstaan en moet het klassikaal gegeven worden, overdag en in de avonden. Zo bieden we een kans aan mensen die een inburgeringcursus afgerond hebben of die op latere leeftijd bedenken dat het toch niet zo slim was om voortijdig van school te gaan en die alsnog een diploma willen halen. Immers, de samenleving kickt op diploma's. Aan mensen wordt gevraagd hun leven lang te leren. Daarom graag steun voor voorstel 5.44. Dank jullie wel.

Ami Gest (Landsmeer)

Een heel goede middag partijgenoten! Hier is Ami Gest van de afdeling Landsmeer. Ik ben een trotse partijgenoot vandaag, want op initiatief van onze afdeling gaat dit congres vandaag minstens twee historische besluiten nemen. Ten eerste: wij willen graag een volksinitiatief. We kennen het allemaal van het referendum uit 2005 of recentelijk het referendum over Oekraïne: de uitkomsten ervan worden opzij geschoven. Het woord van de kiezers is niets waard bij de Ruttes van deze wereld – gelukkig wel bij de Roemers van deze wereld! Wij willen een volksinitiatief, zodat we niet alleen de Tweede Kamer kunnen terugfluiten maar op foute besluiten, maar ook zelf aanvullend verbeteringen kunnen doorvoeren, bijvoorbeeld een Nationaal ZorgFonds. Ons tweede punt is overgenomen. Gratis onderwijs bestaat

niet, iemand moet het uiteindelijk betalen. Maar wij gaan voor factuurvrij onderwijs. Wij vinden het schandalig dat leerlingen en ouders krom moeten liggen, of het nu is voor lesgeld, schoolgeld of de zogenaamd vrijwillige ouderbijdrage. Al die handel schaffen wij af. En dat spreken wij vandaag met elkaar uit. De SP investeert in jongeren. En het mooie is: ons voorstel is al overgenomen, dus dit is een feestje! Het belangrijkste is: wij geven zeggenschap aan gewone mensen en wij geven de jeugd de ruimte. Wij zijn de enige echte onderwijspartij en ook nog eens de meest democratische partij van Nederland. Dank jullie wel.

Peter Stokkers (Hilversum)

Geacht congres, mijn naam is Peter Stokkers van de afdeling Hilversum en omstreken. Dit betreft motie 8 op bladzijde 169. Wanneer solidariteit ontbreekt en recht verwordt tot onrecht, dan is verzet daartegen een plicht. Een plicht in de opmaat naar de verkiezingen van 15 maart 2017. Daarbij moeten wij ons niet alleen richten op de zwevende kiezers maar op iedereen die de hoop in de politiek heeft verloren. Maak hen ervan bewust, hoe dan ook, dat men te allen tijden zal worden geregeerd. Hierbij dienen individuele en partiële tegengestelde belangen voor de korte termijn te worden afgewogen tegenover collectieve belangen voor de langere termijn. Daarbij dient men zich telkens voor ogen te houden waar we vandaan komen, waar we nu staan en waar kunnen en willen we naartoe. Daarbij is het aanbieden van een luisterend oor en het empathisch laten blijken van medemenselijkheid en mededogen door de volksvertegenwoordigers van cruciaal belang. Te veel en te vaak staan onze economisch minderbedeelden als zoekenden in de woestijn van het neoliberalisme. Niet wakker schreeuwen met 'Nu wij!', want als men paardrijdend in actie wil komen dan moet men eerst goed in het zadel zitten. Niet met breedsprakerige retoriek loze beloften doen. Maar kiezers een luisterend oor bieden en hen er meer en meer bewust van maken dat we het met elkaar zullen moeten doen. Onze motie, nummer 8, heeft tot doel om aan de zwevende kiezer uit te leggen waarom ze op onze partij moeten stemmen. Dank jullie wel.

Bas Vermaat (Haarlem)

Goedemorgen allemaal, mijn naam is Bas Vermaat van de afdeling Haarlem. Ik wil het met jullie hebben over het stakingsrecht, voorstel 1.11. In de huidige situatie kan een rechter een staking zomaar verbieden. Dat hebben we vorig jaar op Schiphol gezien. Maar staken, beste mensen, is een elementair recht voor de werkende mensen. En alleen daarom al hoort het stakingsrecht in de Grondwet thuis. We weten dat een Grondwetswijziging best wel lang kan duren, maar die tijd moeten we dan maar nemen. Beste mensen, steun daarom wijzigingsvoorstel 1.11. Ik wil het ook met jullie hebben over de Flexwet uit 1999, wijzigingsvoorstel 3.3. Dankzij het neoliberale Paarse kabinet uit die tijd en de Flexwet uit 1999 kent Nederland miljoenen flexwerkers, meer dan in welk ander Europees land dan ook. Schandalig! Afdeling Haarlem zegt: weg met die asociale Flexwet! Steun daarom wijzigingsvoorstel 3.3. Verder wil ik het met jullie hebben over de politie, wijzigingsvoorstel 9.1. Driekwart van de agenten uit Noord-Holland is tegen de Nationale Politie. Burgemeesters hebben niets meer te zeggen over de politie, alle macht ligt nu bij de korpsbeheerder. Wij willen burgemeesters en dus ook de gemeenteraden weer zeggenschap geven, en niet alleen maar over rampenbestrijding en het voorkomen van ziektes, maar ook over de inzet van politie. Steun daarom wijzigingsvoorstel 9.1.

Folkert Zeilemaker (Alkmaar)

Goedemorgen allemaal, ik ben Folkert uit Alkmaar. Ik heb twee puntjes voor jullie. We willen ten eerste aandacht voor de woonbootbewoners. Zij worden in het hele land geconfronteerd met enorme huurstijgingen, tot wel 500 procent. Daar willen wij een einde aan maken en daarom zeggen wij: zorg ervoor dat ook woonbootbewoners huurbescherming krijgen. Dat is amendement 6.06 op pagina 66. Punt twee gaat over het feit dat de SP – het is al gezegd door de afdeling Breda – dé partij is voor de kleine ondernemers. Zij worden vaak gebeld door de telemarketeers en dat is omdat zij zich niet kunnen inschrijven voor het Bel-me-niet Register. Dat register willen wij daarom ook openstellen voor die kleine ondernemers. Ik wens jullie verder nog een heel fijn congres.

Arno van der Veen (Rotterdam)

Kameraden, een jaar geleden spraken wij tijdens het congres af om een SP-Alternatieve Rekenkamer in te stellen. Maar als wij een Alternatieve Rekenkamer willen instellen, dan moeten wij er ook voor zorgen dat we afwijken van datgene waar we een alternatief voor willen zijn. Wij willen af van het Centraal Planbureau dat onze plannen gaat berekenen voor het komende verkiezingsprogramma. Wij willen af van die neoliberale modellen waarin onze plannen per definitie slecht eruit komen, omdat wij nu eenmaal uitgaan van menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. Wij gaan uit van effecten die niet in zo'n liberaal model passen. Stem daarom voor motie 12, op pagina 178, om het SP-verkiezingsprogramma niet te laten doorrekenen door het CPB. Als we dat niet doen, dan kunnen we veel ambitieuzer zijn, ambitieuzer op het gebied van onderwijs, door naar gratis onderwijs te streven, en ambitieuzer op het gebied van duurzaamheid. Minister Kamp wil in 2050 CO₂-neutraal zijn. Wij moeten die grens veel eerder leggen, wij moeten veel ambitieuzer zijn dan een VVD-minister. Ik hoop dat jullie dat met mij eens zijn. Stem daarom ook voor voorstel 14.11 op pagina 119. Dank u wel.

Wim Hoogervorst (Westfriesland-Oost)

Goedemorgen allemaal, ik ben Wim Hoogervorst van de afdeling Westfriesland-Oost. En even voor het gemak: dat

ligt in Noord-Holland. Voorstel 10.10, daar wil ik mee beginnen. We vinden het allemaal van groot belang dat kinderen gelijke kansen krijgen. Al jaren lang zijn wij bezig om duidelijk te maken dat er inhoudelijk verschil is tussen kinderopvang en peuterspeelzaalwerk. Het is gewoon iets anders. En omdat de peuterspeelzaal veel meer de ontwikkeling stimuleert dan de kinderopvang, moet dit wat ons betreft apart genoemd worden. Ik snap wel dat onze regering het allemaal over één kam wil scheren, maar laten wij dat dan niet doen. De SP wil uit de markt halen wat publiek zou moeten zijn. Kinderopvang en peuterspeelzaalwerk zijn al enige tijd geleden in de markt gefietst. Laten wij dit zo snel mogelijk terugdraaien! Het is vrij eenvoudig, dus laten we dat gewoon doen. Meerdere van onze voorstellen worden door de programmacommissie betiteld als 'te specifiek' en krijgen vervolgens het label 'afwijzen'. Dat vinden wij dan weer niet specifiek genoeg en onze voorstellen zijn juist essentieel. Neem bijvoorbeeld 7.9. Als de landelijke overheid vindt dat taal en inburgeringcursussen door de gemeenten moeten worden verzorgd, dan moet daar gewoon geld naartoe. En wat is mis mee dat we dat nadrukkelijk in ons verkiezingsprogramma stellen?

Huib Ghijsen (Middelburg)

Goedemorgen partijgenoten, mijn naam is Huib Ghijsen en ik ben hier namens de afdeling Middelburg. 'Als u niet binnen vijf dagen 5.000 euro betaald, zullen wij beslag op uw loon leggen of beslag op uw goederen, bijvoorbeeld uw auto of scooter. Of wij zullen uw faillissement gaan aanvragen. Wij zullen u dagvaarden en verder geen betalingsregeling meer toestaan.' Incassobureaus halen alle juridische dwangmiddelen uit de kast, terwijl ze daar niet toe bevoegd zijn, om zo de schuldenaren te dwingen tot betaling. De meeste mensen doen dat ook snel, omdat ze onder de indruk zijn van de dreigende taal waarvan ze de strekking en de consequenties niet goed kunnen overzien. Veel te veel incassobureaus gaan buiten hun juridische boekje en berekenen ook nog eens te veel kosten. Het mag dan wel niet volgens de wet, maar wie doet hen wat? Er is geen enkele controle. Iedereen kan een incassobureau beginnen. Het is een volkomen losgeslagen branche waar veel mensen, ook zonder problematische schulden maar met een lager inkomen, heel veel last van hebben: te hoge kosten en onterechte vorderingen. In de pers, bijvoorbeeld bij consumentenprogramma's, komen er regelmatig klachten naar voren over deze branche, maar de neoliberale kooplieden willen geen controle op deze lucratieve handel. Slechts tweeënhalf procent 800.000 incassobureaus zijn aangesloten bij een toezienende brancheorganisatie. En dat moet 100 procent worden!

Huib Esten (Maastricht)

Goedendag congres, mijn naam is Huib Esten uit Maastricht. Het gaat over pensioenen. Het betreft de wijzigingsvoorstellen 3.8 en 3.9. In de laatste Tribune stond een geweldig artikel over bangmakerij met betrekking tot de pensioenen. Het is niet alleen bangmakerij, beste mensen, het is ook echte diefstal. In de afgelopen acht jaar is tussen de 15 en de 20 procent van de aanvullende pensioenen niet toegekend. Het gemiddelde aanvullende pensioen in Nederland is ongeveer 9.000 euro. Dat betekent dat er in die afgelopen jaren tussen de 1.500 en 2.000 euro gekort is op dat aanvullende pensioen. Dit noemen wij 'diefstal'. Want het is diefstal wanneer je van je uitgestelde loon niet datgene krijgt waar je recht op hebt. Laat het helder en duidelijk zijn: we hebben het beste pensioenstelsel van de hele wereld. Er is geen enkel land – zelfs Saoedi-Arabië niet – dat zoveel gespaard heeft voor de aanvullende pensioenen. Het gaat om een bedrag dat in de buurt ligt van de 1.400 miljard euro. De uitkeringen die we op dit moment doen komen ongeveer neer op 28 miljard.

Robin van Kouteren (Velsen)

Goedemiddag, ik ben Robin van Kouteren van de afdeling Velsen. Ik wil het hebben over wijzigingsvoorstel 20.23 in hoofdstuk 20. We willen de woorden 'beperking van drones' schrappen en vervangen door 'verbod op drones'. Drones zijn onmenselijke wapens die oorlog reduceren tot een computerspel. Ze worden afgeschoten op duizenden kilometers afstand door anonieme executeurs. Juist deze ontmenselijking moet een halt worden toegevoerd. Ook roep ik op tot een veel duidelijker verzet tegen racisme. De publicatie van vorige week zaterdag in de Telegraaf maakte duidelijk dat juist van de SP een keiharde opstelling tegen racisme gevraagd wordt. De schuld moet niet worden gelegd bij mensen die gevlucht zijn voor oorlog. De schuld moet worden gelegd waar deze hoort, bij het onmenselijke neoliberalisme, dat winst boven mensen stelt. Dank jullie wel.

Koen van Baal (Zwolle)

Goedemorgen, mijn naam is Koen van Baal, ik sta hier namens de afdeling Zwolle. Beste leden, in 2017 is het precies honderd jaar geleden dat artikel 23 van de Grondwet werd ingevoerd. Inmiddels zijn wij als SP'ers wel achter dat dit een achterhaald idee is. Het blijkt dat religieuze scholen geen consistent selectiebeleid voeren in het toelaten van leerlingen. Door dit selectiebeleid neemt de segregatie in de samenleving toe. Hoeveel macht hebben deze scholen nou eigenlijk? Een school kan bepalen of jij of je kind wordt toegelaten. In Nederland hebben wij een acceptatieplicht voor openbaar onderwijs, maar bijzonder scholen hebben dit niet – een concept dat wij als SP keihard moeten afwijzen. In ons concept-verkiezingsprogramma staat: 'Alle scholen dienen bij te dragen aan de integratie. Het is onacceptabel als scholen leerlingen weigeren omdat ze niet bij de grondslag van de school passen. Scholen die zich op deze manier bewust isoleren, kunnen hun bekostiging kwijtraken.' Dit biedt nog heel veel kansen voor scholen om via omwegen leerlingen te weigeren. Dit kan en moet gewoon veel scherper. Willen wij segregatie tegengaan en integratie bevorderen, dan moeten wij nu een vuist maken en artikel 23 moderniseren. Weg met de verzuiling in het onderwijs, weg met

de gesubsidieerde segregatie, weg met dit religieuze onderwijs. Want wij zijn voor solidariteit in het onderwijs, voor integratie in het onderwijs, en daarom zijn wij ook voor wijzigingsvoorstel 7.4. Dank u wel.

Hanne Drost (Den Haag)

Goedemiddag, ik ben Hanne Drost van de afdeling Den Haag. Onze afdeling heeft een uitgebreide discussie gevoerd over het verkiezingsprogramma. Er is vooral veel gesproken over buitenlandpolitiek. Een van de resultaten van deze discussie was dat we een wijzigingsvoorstel hebben ingediend om uit de NAVO te treden. Onze argumenten daartoe zijn dat de volgens de SP noodzakelijke hervormingen in de NAVO tot op heden niet zijn gerealiseerd. In de praktijk blijft de NAVO op de oude weg doorgaan en draagt zij bij aan spanningen en conflicten in de mondiale politieke arena. Nederland heeft in zo'n samenwerkingsverband niets te zoeken. Het bewerkstelligen van internationale samenwerking en de bevordering van vrede en veiligheid vinden ook wij erg belangrijk. Maar dit kan op een andere manier dan door aansluiting bij zo'n agressieve en offensieve organisatie als de NAVO. De afdeling Den Haag roept daarom alle afdelingen op om voorstel 20.21 te steunen. Tot slot, een ander groot punt van discussie in onze afdeling was het afschaffen van de monarchie in Nederland. De afdeling Den Haag zal alle voorstellen steunen die oproepen om de monarchie af te schaffen.

Michiel Knoops (Rotterdam)

Goedemiddag kameraden, ik ben Michiel Knoops van de afdeling Rotterdam. Rotterdam wil vooral een feller en scherper programma zien. Daartoe hebben wij een serie voorstellen ingediend. Allereerst willen wij dat er meer aandacht komt voor de onderdrukking en uitbuiting van minderheden in het verleden en het heden in het onderwijs. Want deze verdeel-en-heers-tactiek is een wezenlijk onderdeel van het kapitalisme en dat bestrijden wij. Daartoe hebben wij voorstel 7.35 ingediend. Graag jullie steun daarvoor. Michiel uit Utrecht vond het salafisme het grootste gevaar voor de Nederlandse samenleving. Rotterdam en deze Michiel vinden nog altijd het kapitalisme het grootste gevaar. Daarom onderschrijven wij voorstel 7.18. Verder willen wij ook graag dat de SP zich heel duidelijk uitspreekt tegen een van de grootste misdaden tegen de menselijkheid op dit moment, de blokkade van Gaza. Hiervoor hebben wij voorstel 20.18 mede-ingediend. Die ondersteunen wij ten volle, want hier moet de SP zich gewoon duidelijk over uitspreken. En verder willen wij dat de SP in het programma, net als de vorige keren, duidelijk een percentage van het BNP noemt dat wij willen uitgegeven aan ontwikkelingshulp. Daarvoor hebben wij voorstellen 19.6 en 19.9 ook ondersteund. En als allerlaatste, om met de kers op de taart te eindigen: de SP Rotterdam is heel erg blij dat de programmacommissie en het congres zich hebben voorgenomen om de actuele motie over het stoppen van de deal met Turkije te omarmen. Want deze deal heeft voor heel veel ellende gezorgd, dat zien wij op dit moment ook op de Griekse eilanden. Wij danken jullie daarvoor.

Sandra Beckerman (Groningen)

Sandra Beckerman, uit Groningen. Congres, als je iemand echt zou willen kwetsen, dan moet je diegene het gevoel geven dat hij of zij er niet toe doet. En dat is precies wat de overheid en de NAM in Groningen hebben gedaan. Bijvoorbeeld bij boer Nijhof. Hij is 75 jaar en zijn familie woont al meerdere generaties in een prachtige boerderij. En als op 12 augustus 2012 de aarde beeft met een kracht van 3,6 op de schaal van Richter, gaat zijn huis – zijn trots – kapot. En de schade is nog steeds niet hersteld. Boer Nijhof ging naar de Tweede Kamer en hij deelde daar iets uit, geen tekst of een foto van zijn huis, maar een verhuiskaart: de verhuiskaart van zijn vrouw. Want na 46 jaar huwelijk hebben zij nu een latrelatie, niet omdat ze niet meer van elkaar houden, want dat doen ze wel, maar omdat zijn vrouw te bang is om nog in hun onveilige huis te wonen. De overheid heeft hen keihard in de steek gelaten. De NAM en de overheid hebben Groningers het gevoel gegeven er niet toe te doen. Kameraden, Daan Brandenbarg van de afdeling Groningen heeft al heel mooi gesproken over welke voorstellen jullie moeten steunen, maar ik heb alleen nog een positief verhaal. Onze eerdere voorstellen zijn al overgenomen. Kameraden, ik ben er trots op dat wij het allerbeste programma hebben om de NAM uit Groningen te zetten en de gaswinning te verlagen, om er zo voor te zorgen dat wij er weer toe doen. Dank jullie wel.

Hans van Hooft (Nijmegen)

Dag allemaal, ik ben Hans van Hooft uit Nijmegen. Ik ben de laatste en de beste voorstellen zitten altijd op het eind. Pak je pen en schrijf op: de maximaal redelijke huur willen wij met 20 procent verlagen. Dat is voorstel 6.36 op pagina 62. En die verlaging kan makkelijk. Want de huren zijn de afgelopen jaren geëxplodeerd, maar de maximale redelijke huur en het puntensysteem zijn minstens zo hard geëxplodeerd. Dat betekent dat als we die verlagen, dat huurders dan geld overhouden, geld dat in de economie komt, geld dat uiteindelijk ook via de belastingen terugkomt. Dit voorstel kost de overheid dus geen geld, het levert ons juist heel veel geld op. Het levert werkgelegenheid op. En het levert ook belastinginkomsten op. Dat is één voorstel. Een ander voorstel dat wij doen is om de gratis bus voor 65-plus door heel Nederland te laten rijden. In Nijmegen hebben wij de gratis bus voor 65-plus en daar zijn ouderen heel erg blij mee. Ze zijn ook heel erg blij met de SP in Nijmegen. Laten we nou zorgen dat alle ouderen in Nederland heel blij zijn met een gratis bus en met de SP. Kortom, steun voorstel 17.27 op pagina 142! En dan hebben we het allerbeste programma dat wij kunnen maken. Dank u wel.

BESPREKING KANDIDATENLIJST, EERSTE TERMIJN

Mariska ten Heuw

Beste mensen, dat waren 45 sprekers. Wij gaan nu verder met een ander belangrijk onderwerp, de samenstelling van onze kandidatenlijst. De toelichting daarop namens de kandidatencommissie komt van Ron Meyer en Agnes Kant. Ron en Agnes geven eerst samen een korte toelichting op de lijst en de totstandkoming ervan.

TOELICHTING OP KANDIDATENLIJS DOOR RON MEYER EN AGNES KANT

Ron Meyer

Partijenoten, dank jullie wel. De kandidatencommissie beschikte over een team van leden met een rijke ervaring in alle lagen van de partij. Ik wil de leden van de kandidatencommissie van harte bedanken voor hun onvermoeibaarheid, hun scherpheid en hun kwaliteit. Want onze partij gaf de kandidatencommissie een bijzondere opdracht. Ik zal citeren uit de opdracht die partij ons meegaf bij de totstandkoming van de kandidatencommissie: 'Aan de kandidatencommissie wordt als opdracht meegegeven om met een voorstel voor een kandidatenlijst te komen waarbij er sprake is van een goed team, een offensief team, waarbij geen risico op eilandjescultuur bestaat – oftewel, in goed Nederlands, een team van strijd bare socialisten. En daarnaast moeten de kandidaten voldoen aan de volgende criteria. Ze moeten natuurlijk lid van onze partij zijn, onze standpunten onderschrijven, deze kunnen uitdragen, de afdrachtregeling onderschrijven, politiek-strategisch inzicht hebben, bereid zijn tot deelname aan debatten, bijeenkomsten, partij-bijeenkomsten en vooral acties buiten het parlement, generalist zijn maar tegelijk ook strijdbaar zijn op heel specifieke praktische punten zowel op de werkvloer als op straat, en bereid zijn tot de grootst mogelijke inzet en bestand tegen alle vormen van druk.'

Nou, bij zulke criteria mag je aan de slag! De kandidatencommissie heeft met die criteria en die opdracht in het achterhoofd een geheel aan afwegingen gemaakt. Je zou kunnen zeggen dat het is als het bouwen van een huis. Elke steen is van groot belang voor het hele bouwsel. De partij heeft de kandidatencommissie nadrukkelijk gevraagd niet zomaar een hoop stenen op elkaar te gooien. Nee, wij zijn gevraagd om stenen uit te zoeken die perfect op elkaar aansluiten en samen tot een geweldig en stevig huis gemetseld kunnen worden. Anders gezegd: we hebben nadrukkelijk verder gekeken dan alleen de individuele kandidaten. Het is een totaal aan afwegingen. Er is over de samenhang van alle plekken en alle kandidaten nadrukkelijk nagedacht. En als voorzitter van de kandidatencommissie ben ik bijzonder trots op de aanvallende, strijd bare en ook vernieuwende lijst die wij aan jullie mogen presenteren. Dank jullie wel.

Agnes Kant

Dank jullie wel voor dat applaus! Heerlijk om zo terug te mogen komen. Ik was hier al een beetje bang voor toen Ron mij vroeg of ik als adviseur van de kandidatencommissie ook iets wilde zeggen. Maar ik ben toch trots dat ik ja heb gezegd. Ik heb in mijn tijd bij de SP de afgelopen 25 jaar heel vaak deelgenomen aan de kandidatencommissies voor de Tweede Kamer. Deze keer ben ik gevraagd als adviseur van de kandidatencommissie. En als adviseur vind ik dat deze kandidatencommissie zeer intensief en met een open en brede blik, en ook zo zorgvuldig mogelijk, haar opdracht heeft uitgevoerd. Ik zeg niet dat de kandidatencommissies dat vroeger niet gedaan hebben, maar ik spreek uit ervaring als ik zeg dat deze kandidatencommissie het echt heel breed en intensief heeft gedaan. En het was ook voor het eerst dat ik weer met heel veel mensen in de partij in aanraking kwam en ik mag jullie best vertellen dat ik enorm geraakt en verrast was door de grote hoeveelheid enthousiaste en getalenteerde mensen die wij in de partij hebben.

We hebben uitzonderlijk veel potentiële kandidaten gesproken, jonge mensen, oudere mensen, mannen, vrouwen – van alles en nog wat! Er is een zeer uitvoerig proces gevolgd van meer dan vijf maanden, met honderden gesprekken en tientallen vervolgesprekken. De meeste mensen zijn echt meerdere malen gesproken. Er zijn vertrouwelijke één-op-één-gesprekken gevoerd met de kandidaten over hun politieke opvattingen, actie-ervaringen en achtergronden. Zo zijn de kandidaten getest op allerlei vlakken. Naar mijn mening is de commissie op basis van gesprekken en ingewonnen informatie tot een mooie, gebalanceerde lijst gekomen. De commissie heeft de lijst in volgorde vastgesteld volgens een principe dat we in onze partij hierbij altijd hanteren, zodat we er zeker van zijn dat we bij welke verkiezingsuitslag dan ook – waarvan we natuurlijk hopen dat die groot zal zijn – een sterk, aanvallend en vooral ook collegiaal team in de Tweede Kamer zullen krijgen. Ik wens jullie veel succes straks!

[Videopresentatie kandidatenlijst]

Arjan Vliegthart

Dankjewel, Ron en Agnes, voor jullie toelichting op. Het applaus dat Agnes heeft gekregen, is meer dan terecht, maar dat gaat wel van jullie lunchpauze af... U zag zojuist alle kandidaten in beeld komen. We gaan nu over naar de bespreking van de kandidatenlijst. En daarvoor hebben zich 17 mensen aangemeld. De spreektijd bedraagt 30 seconden. En ik beloof u dat ik op dezelfde manier zal handhaven als bij de bespreking van het verkiezingsprogramma. Na 30 seconden gaat het woord dus naar de volgende spreker. Ik zou graag bij Lieke links van mij de volgende sprekers willen uitnodigen: Ami Gest namens Landsmeer, Andre Muller namens Zuidplas, Hans Boerwinkel – en nu moet u even opletten, want ik ga nu 19 afdelingen noemen – namens Arnhem, Amersfoort, Berkelland, Beuningen, Den Bosch,

Doesburg, Doetinchem, Ede, Groningen, Nijmegen, Oss, Oude-IJsselstreek, Pekela, Tilburg, Vlaardingen, Winterswijk, Zevenaar, Zutphen en Zwolle, en dan komt Ike Teuling namens Rotterdam, Martijn Zohland namens Alphen aan den Rijn, Gabriela Molica namens de Zaanstreek, Chris Hesse namens Heerlen, Daniel Westhoek namens Zoetermeer, Bas Vermaat namens Haarlem. En bij Marloes rechts van mij wil ik graag de volgende sprekers uitnodigen: Bart Linssen namens Nijmegen, Leo de Kleijn namens Rotterdam, Krista van Velzen namens Den Haag, Jay Pahladsingh namens Capelle aan den IJssel, Hugo Kruyt namens Amersfoort, Diederik van der Loo namens Wageningen, een afgevaardigde van Diemen van wie we straks zullen zien wie het is, en Daan Brandenburg namens Groningen. Zij hebben allen een halve minuut. En we beginnen met Ami Gest... Is hij er niet? Dan beginnen we met Andre Muller.

INBRENG AFDELINGEN OVER DE KANDIDATENLIJST, EERSTE TERMIJN

Andre Muller (Zuidplas)

Partijgenoten, de afdeling Zuidplas steunt de kandidatuur van Leo de Kleijn. Ondanks het mooie en harde werk van de Kamerfractie horen we op straat wel eens: 'Ze zijn zo lief!' Nu weten wij in Zuidplas wel beter. Maar ik denk dat we met dat imago een straatvechter als Leo echt nodig hebben om de fractie te versterken, zonder naar een treurig debat-niveau te gaan zoals Rutte en Wilders doen. Voorzitter, van Zuidplas heeft Leo het vertrouwen gekregen. Stem daarom voor Leo op plek 9!

Hans Boerwinkel (namens 19 afdelingen)

Partijgenoten, namens al die afdelingen die Arjan net noemde wil ik waardering uitspreken voor het werk van de kandidatencommissie, die goed geslaagd is in haar opdracht om een aanvallende en collegiale team te selecteren. Onderdeel van dat team is Bart van Kent. Bart kreeg het voor elkaar dat straatvegers, die met behoud van uitkering de stad moesten vegen, nu ambtenaar zijn. Bart zorgde ervoor dat in de gemeente Den Haag het jeugdloon werd afgeschaft. Bart heeft de PVV meerdere malen alle hoeken van de ring laten zien. En Bart heeft heel veel ervaring. Maar bovenal is Bart een heel fijne man om mee samen te werken en een schakel in het team die niet mag ontbreken. Stem op Bart!

Ike Teuling (Rotterdam)

Ike Teuling, afdeling Rotterdam. Wij stemmen voor Leo de Kleijn op plaats 9. Leo is al jaren een ijzersterke fractievoorzitter en ook een man met visie en ideeën. Ideeën die de partij sterker kunnen maken. Leo heeft lef en durft zich uit te spreken, ook over de minder makkelijke onderwerpen. We hebben de morele verplichting om vluchtelingen op te vangen en racisme te bestrijden. Om klimaatverandering te stoppen, zal de economie op de schop moeten. Precies dit soort lef is wat de SP nodig heeft als antwoord op de verrechtsing. Het zou doodzonde zijn als de Kamerfractie het zonder Leo zou moeten doen, al gaan wij hem wel heel erg missen in Rotterdam.

Martijn Zohland (Alphen aan den Rijn)

Goedendag, ik ben Martijn Zohland namens Alphen aan den Rijn. Onze afdeling roemt Leo om zijn activisme en daadkracht. We gaan er echter vanuit dat de kandidatencommissie niet over één nacht ijs is gegaan. Ook Bart van Kent roemen wij om zijn activisme, inzet en daadkracht. Daarom steunen wij, helaas voor Leo, zijn kandidatuur niet en gaan wij voor Bart van Kent op plaats 9.

Gabriela Molica (Zaanstreek)

Beste partijgenoten, afdeling Zaanstreek gaat de kandidatuur van Leo de Kleijn steunen. We hebben linkse mensen en een linkse koers nodig binnen de partij. Wij hebben meerdere malen gezegd: we moeten het neoliberalisme echt aanvechten en met Leo kunnen wij dat. Dus steun Leo de Kleijn op plaats 9.

Chris Hesse (Heerlen)

Chris Hesse, afdeling Heerlen. Onze afdeling vindt dat er een prima kandidatenlijst ligt. Er staat een spannend team met een goede mix van ervaring in de Tweede Kamer en in de lokale en provinciale politiek. Er is expertise op verschillende beleidsterreinen en er staat een team dat op allerlei manieren heeft gevochten om weerstand te bieden aan de neoliberale politiek van de afgelopen jaren en om Nederland socialer te maken. Wij zijn niet voor een wijziging op plaats 9. Wij steunen Bart van Kent en niet Leo de Kleijn. De voorgestelde kandidaten krijgen ons volste vertrouwen en we weten zeker dat zij er vol voor zullen gaan.

Daniel Westhoek (Zoetermeer)

Daniel Westhoek, afdeling Zoetermeer. Er ligt een aanvallende kandidatenlijst. Toch wil ik vanaf deze plek onze steun uitspreken voor Leo de Kleijn. We kennen hem als een straatvechter, die dat als geen ander weet te vertalen naar de politieke arena. En dat soort straatvechters zien wij graag terug op de kandidatenlijst. Daarom spreken wij van harte onze steun uit voor Leo.

Bas Vermaat (Haarlem)

Beste mensen, ik ben Bas Vermaat, afdeling Haarlem. Wij ondersteunen van harte de kandidatuur van Leo de Kleijn. Laten we van de SP weer dé linkse partij van Nederland maken, de partij voor internationale solidariteit en tegen racisme, de partij voor duurzaamheid. Stem daarom voor Leo de Kleijn op plaats 9.

Bart Linssen (Nijmegen)

Goeiedag, mijn naam is Bart Linssen namens, van de afdeling Nijmegen. In Nijmegen zijn we heel erg blij met de kandidatenlijst. We zijn er heel trots op. Het hele team gaat ongetwijfeld een van de meest activistische ooit worden,

met Emile als aanvoerder, en wat ons betreft ook met Bart van Kent die al heel erg lang zeer goed werk doet in Den Haag, zowel in de afdeling als in de raadsfractie.

Leo de Kleijn (Rotterdam)

Kameraden, partijgenoten, ik ben Leo de Kleijn en ik word door een aantal afdelingen en door meer dan 100 leden voorgesteld voor plaats 9 op de lijst. De argumentatie daarvoor heb ik de afgelopen tijd op alle mogelijke manieren naar voren gebracht. Dat wil ik nu niet meer doen, maar ik wil jullie één ding zeggen: natuurlijk wil ik graag dat jullie op mij stemmen tijdens dit congres, maar sowieso ben ik klaar om te knokken. Met Emile Roemer als lijsttrekker gaan wij een geweldig resultaat halen op 15 maart. Dank jullie wel.

Krista van Velzen (Den Haag)

Partijgenoten, namens de afdeling Den Haag kan ik zeggen dat wij trots zijn op onze Bart die op een mooie plek op de kieslijst staat. Bart is een strijdlustige, linkse activist en bovenal een heel slimme strateeg. Hij kiest strategisch zijn gevecht uit, want als Bart ergens voor knokt, dan wint hij. Daar kunnen de Haagse straatvegers, de Haagse tramchauffeurs en de jongeren met jeugdloon over meespreken. Op Bart kun je rekenen. Wij roepen daarom iedereen op om op Bart te stemmen. Dank jullie wel.

Jay Pahladsingh (Capelle aan den IJssel)

SP-familie, Leo de Kleijn heeft zich in Rotterdam politiek bewezen. Hij is een uitstekende debater, kan elke portefeuille aan, is een sterke teamspeler, is voor niemand bang, een spreker voor de gewone man en vrouw, heeft oog voor multiculturele politiek en kan het peper en zout worden van de Tweede Kamer. En laten we eerlijk zijn: wat meer kritische mensen kan deze lijst wel gebruiken. Ik stem voor Leo en ik hoop dat u dat ook doet! Samen sterker!

Hugo Kruyt (Amersfoort)

Goedemorgen Congres, ik ben Hugo uit Amersfoort. Ik ken Bart van Kent als een activist. Elf jaar geleden leerde ik Bart al kennen toen we samen bij ROOD actievoerden tegen de woningnood. Daarna heeft hij zijn verantwoordelijkheid genomen als afdelingsvoorzitter in Eindhoven en Den Haag. Hij kwam met ijzersterke analyses in de fractie. Kijk naar het filmpje over hem, dan zie je dat activist in hem nog steeds springlevend is. Dank jullie wel.

Diederik van der Loo (Wageningen)

Partijgenoten, gefeliciteerd met nummer 6 op de kieslijst: Sandra Beckerman, de Groningse belichaming van 'klaar om te knokken' en 'pak de macht'. Sandra is een activist in hart en nieren. Ze knokt samen met Groningers om de macht over de gaswinning terug te pakken van de NAM en het grootkapitaal. Groningen was er snel uit: het is een sterke lijst geworden, met een sterk team van activisten achter een betrouwbare lijsttrekker. Niets meer aan doen. Daarom spreken wij ook onze steun uit voor de voordracht van Bart van Kent. Wij hebben geen behoefte aan kandidaten met eigen meningen over de koers; die stellen wij hier namelijk met elkaar vast en die moet de fractie uitvoeren.

Mariska ten Heuw

Dank jullie wel allemaal. Terwijl wij de kandidatencommissie de gelegenheid geven om hun beantwoording voor te bereiden, geef ik graag het woord aan Emile Roemer.

EMILE ROEMER REIKT DE GOUDEN TOMAAT UIT AAN SPENCER ZEEGERS

Partijgenoten, wat een prachtige locatie hier. Wat hebben ze dat toch allemaal mooi voor elkaar gekregen. Dit Congres in Tilburg illustreert dat Brabantse grond goede grond is voor onze partij. Dat durf ik als Brabander natuurlijk wel te zeggen. Maar ik zal jullie matsen, je hoeft hier niet geboren en getogen te zijn om toch een dijk van een partijgenoot te kunnen zijn met grote betekenis voor de SP.

Dat geldt zeker voor de partijgenoot over wie we het nu even willen hebben. Hij werd niet hier maar helemaal aan de andere kant van de aardbol geboren, waar kangoeroes thuis zijn en wat door sommigen hier 'down under' wordt genoemd. Zijn moeder voorzag kennelijk een grote toekomst voor hem en vernoemde hem naar een van de toentertijd beroemdste filmsterren. Dat hij het politieke theater tot zijn werkterrein zou maken, kon toen nog niemand voorzien. Na zijn emigratie naar Nederland maakte hij als nieuwkomer kennis met een nieuwe partij, de SP. En hij is er nooit meer van losgekomen. De oorlog in Vietnam en het lijden maar ook het verzet van het Vietnamese volk inspireerden hem om onrecht nooit te accepteren en zich ertegen te verzetten, overal waar dat kan, dus ook in je directe omgeving. Hij staaakte zijn studie in Amsterdam, werd galvaniseur en bond met zijn collega's de strijd aan voor een fatsoenlijke omgang met het personeel in het bedrijf waar hij ging werken. Dat bracht hem al jong op de voorpagina van de Tribune, iets wat hij niet gedacht had toen hij nog braaf in het kerkkoor meezong. Maar het moest. Hij koos voor werk in de geestelijke gezondheidszorg en hield dat zijn leven lang vol. Daar zag hij ook de tegenstelling tussen wat er mis was en wat de politiek zou moeten doen om de situatie te verbeteren.

Hij werd in 1982 raadslid voor onze mooie partij en is dat tot op de dag van vandaag. Daarmee is hij een unicum in onze partij en in de gemeentepolitiek van heel Nederland. Onder zijn leiding groeide de SP in zijn woonplaats uit tot de allergrootste. En tot de dag van vandaag is hij een bekende en sterk gewaardeerde politiek activist die tegen onrecht, groot en klein, durft te strijden en durft te winnen. Dat heeft hij laten zien als raadslid, als fractievoorzitter, als wethouder en als lid van Provinciale Staten. Aan carrièreplanning heeft hij nooit gedaan. Strijd voeren is gewoon zijn tweede natuur. Veel mensen in zijn omgeving inspireert hij. Hij vertegenwoordigt zijn regio met verve als regiovertegenwoordiger en is altijd bereid anderen te helpen met zijn inzicht en brede ervaring. Daarom nemen wij hier onze pet af voor de man die ruimschoots voldoet aan de criteria om in aanmerking te komen voor de allerhoogste onderscheiding die onze partij kent, de Gouden Tomaat. Die is vandaag voor niemand minder dan Spencer Zeegers! Spencer, waar ben je?

Spencer Zeegers

Beste kameraden, ik ben overdonderd, niet in de laatste plaats door al die mensen die achter mij staan, niet alleen nu, maar altijd. Aan hen heb ik heel veel te danken. Deze bloemen draag ik aan hen op.

Arjan Vliegthart

Dan ben je nog maar een paar maanden en dan sta je zo midden op het podium van een SP-congres. Wat een mooi leven moet je dan nog voor je hebben!

BEANTWOORDING DOOR KANDIDATENCOMMISSIE, EERSTE TERMIJN

Mariska ten Heuw

Voor de pauze hebben we nog te goed de beantwoording door de kandidatencommissie. Ron en Agnes, aan jullie het woord.

Ron Meyer

Dank jullie wel, partijgenoten. Er is al eerder gesuggereerd vandaag dat een plek op de kandidatenlijst van onze partij een plek is waar je een koerswijziging binnen onze partij voor elkaar zou kunnen krijgen. Dat is uitermate vreemd. En niet alleen dat, het is ook ongewenst. Want de partij, wij hier met z'n allen, stellen vandaag de koers van onze partij en ons programma vast. En dat doen we dus niet via de kandidatenlijst. Via de kandidatenlijst stellen wij een goed, strijdbaar en socialistisch team vast. Het programma is er voor de inhoud van de koers die we varen. De partijgenoten die vinden dat onze koers offensief, scherp en zichtbaar moet zijn, die kan ik geruststellen. Want we hebben het uitgebreid, met het hele team dat we presenteren en ook met de individuele kandidaten, gehad over wat we verwachten van dit team. De mix is een lijst van ervaring en vernieuwing en levert in potentie een team dat offensief de strijd aan zal gaan. Daar kan geen enkel misverstand over bestaan. De Partijraad – ik zei dat al eerder – heeft ons op het hart gedrukt dat de allerbelangrijkste voorwaarde de vorming van een offensief en strijdbaar team is. Een team dat samen optrekt, dat lef toont en voor elkaar door het vuur gaat. Het zijn van een teamspeler was dan ook een zeer zware eis. En tot slot, in een team ben je dienstbaar en eis je nooit een basisplaats op. Dank jullie wel.

Agnes Kant

Ik zal het maar heel eerlijk zeggen: ik was een beetje geschrokken, niet zozeer vandaag, maar al in de discussies vooraf, van het feit dat een positie als Tweede Kamerlid gezien wordt als een mogelijkheid om de koers van de partij te veranderen. Daan en Ron zeiden het al, de koers van de partij, de inhoud, de strategie, de tactiek – dat alles wordt bepaald door de partij, door jullie vandaag. Jullie bepalen die koers! En als je de eer hebt om dan lid te mogen zijn van de Tweede Kamerfractie, dan ben je daar dienstbaar aan en dan doe je dat vol overgave, met veel energie en creativiteit, strijdbaar voor die koers. Zo heb ik het altijd gevoeld, gezien en gedaan. En ik zou uit de grond van mijn hart willen vragen: laat we het alsjeblieft ook zo blijven doen en zien!

En natuurlijk, een goede fractie is ook heel belangrijk. Daarom willen wij strijdbare mensen die daar geschikt voor zijn en die vooral als een team samen kunnen werken, die samen kunnen knokken voor onze doelen en niet knokken onder elkaar. Wij zijn een open, democratische partij. Interne discussie, onderlinge kritiek op het scherp van de snede, dat is allemaal prima. En ik kan jullie zeggen: ik heb daar heel veel van meegemaakt. Ja, dat was niet altijd fijn, maar het was wel goed. Zo hou je elkaar scherp en daar worden wij allemaal beter van. Van mening verschillen mag, maar van publiekelijk verdeeldheid zaaien in de partij wordt niemand beter. Alleen je politieke tegenstander wordt daar beter van. Ik heb dingen in de media en op Facebook voorbij zien komen die, waarschijnlijk heel vaak onbedoeld, wel degelijk leiden tot dat zaaien van verdeeldheid. Ik wil iedereen die zich aangesproken voelt oproepen: stop daarmee!

Tot slot, eerlijk gezegd vind ik het opeisen van een plek bij de top tien, zoals Leo gedaan heeft, ongepast. En dan ook nog in het openbaar. Je mag het zeggen, je mag zeggen wat je ambities zijn, maar publiekelijk iets opeisen in onze partij vind ik ongepast. We willen graag gezamenlijke ambitie, geen persoonlijke ambitie. Nooit in mijn actieve SP-geschiedenis is het bij mij opgekomen om een plek op te eisen. Altijd was het een gevolg van wat de partij op dat moment nodig en gewenst vond. En dat vraag ik vandaag ook aan jullie: om dat te besluiten waarvan jullie denken dat het nodig en gewenst is. Ik wens jullie daarbij heel veel wijsheid. En ik zou zeggen: volg het advies van de kandidatencommissie, want het is een keigoede lijst geworden, met strijdbare en aanvallende mensen, een team dat de strijd voor jullie koers gaat voeren.

Mariska en Heuw

Dank je wel, Agnes en Ron. Ruim twee uur geleden meldde ik al dat u als afgevaardigde op dit congres gaat stemmen over de definitieve samenstelling van de kandidatenlijst. En nu heeft u er ook ruim twee uur geleden mee ingestemd dat Remine Alberts vandaag het stembureau voorziet. En ik wil Remine graag vragen om aan u de stemprocedure toe te lichten. Remine, aan jouw het woord.

Remine Alberts

Goedemiddag, partijgenoten. De allereerste spelregel bij het stemmen is dat het schriftelijk is en geheim. Daarom heeft u ook in uw map vanmorgen een stembiljet ontvangen, één stembiljet, maar ook een heel uitgebreid stembiljet, met niet alleen een voorkant, maar ook een achterkant. U kunt het op twee manieren doen. De ene is: u kruist het vakje

linksboven aan of u gaat in de vakjes kruisen zetten. Dat doet u hier in de zaal. Dat is wel zo handig. Voor alle kandidaten geldt dat ze minimaal de helft plus tenminste één stem van het totaal aantal stemmen moeten krijgen. Ik verzoek u bij het verlaten van de zaal het stembiljet direct te deponeren in een van de vier stembussen die u bij de uitgang van de zaal aan beide kanten aantreft. Dus blijf nou niet met z'n allen hangen bij stembus 1, maar verspreidt u zich, dan gaat het allemaal ordentelijker en bent u eerder bij de broodjes. Een kwartier na aanvang van de pauze gaat het tellen van de stemmen beginnen en dan zijn de stembussen weg. Dus tussen nu en een kwartier na aanvang van de pauze kunt u uw stembiljet deponeren in een van de vier bussen. En in de loop van de middag zal Ron Meyer de uitslag bekendmaken. Succes ermee.

Arjan Vliegenthart

Partijgenoten, voordat u aan de lunch gaat wil ik nog even dit zeggen. Het wordt steeds belangrijker om onze boodschap snel de deur uit te krijgen en met zoveel mogelijk mensen te delen. Hiervoor gebruiken wij Facebook, Twitter, WhatsApp en e-mail. Maar om dit nog makkelijker te maken, introduceren wij vandaag de SP-Spits-app. Met SP-Spits ben je als eerste op de hoogte van de belangrijke en leuke dingen die je vervolgens kunt delen social media. En zo kun je je steentje bijdragen aan de campagne, bijvoorbeeld tijdens een televisieoptreden of wanneer we een nieuwe campagnevideo hebben. Op het grote scherm gaat u zo zien hoe u de app kunt downloaden en installeren. De app doet het zowel op android als op iphone. En je kunt zo meteen aan de slag: ga met je smartphone naar www.sp.nl/spits. En heb je hulp nodig bij het downloaden of installeren, dan kun je terecht bij het webteam dat in de pauze voor u klaar staat in de ruimte hiernaast. U weet nog wel dat vanochtend, voordat we met het echte programma begonnen, SP'ers de straat op zijn gegaan voor onze campagne omtrent het Nationaal ZorgFonds. We gaan eens kijken hoe het daar gaat.

[Skypeverbinding met SP'ers die bij het station van Tilburg steun vergaren voor het Nationaal ZorgFonds]

Mariska ten Heuw

Beste mensen, we zijn nu bijna toe aan de lunch. Ik heb van Marloes en Lieke begrepen dat er op dit moment al afdelingen zijn die eventueel wijzigingsvoorstellen intrekken. Dat kun je dus kenbaar maken bij Lieke of Marloes. Zij zijn de komende 20 minuten hier vooraan in de zaal te vinden. Als je een wijzigingsvoorstel hebt ingediend met meerdere afdelingen, dan dien je dus met die afdelingen te overleggen, zodat iedereen erachter staat als je het wijzigingsvoorstel terugtrekt. We zijn toe aan de lunch. En wees niet bang, er is echt genoeg voor iedereen. Dus als u zo meteen de zaal uitgaat, stort u zich dan niet allemaal op het eerste buffet dat u tegenkomt. Er zijn verschillende buffetten, ook wat verderop in de zaal. En de niet-vegetariërs onder ons doen er goed aan om niet alle broodjes met kaas op te eten die voor de vegetariërs bedoeld zijn. En als iedereen een beetje oplet, dan komt het allemaal goed. U kunt in de pauze terecht in onze SP-winkel. En u kunt natuurlijk ook op de foto. Vergeet niet uw stembiljet te deponeren in een van de stembussen, die tot een kwartier na nu zijn geopend. Wij zien u graag om half twee hier terug in de zaal. Smakelijk eten!

[Lunchpauze]

[Vertoning film 'Get up, stand up']

BEANTWOORDING DOOR PROGRAMMACOMMISSIE, EERSTE TERMIJN

Mariska ten Heuw

Get up, stand up! Ook deze prachtige film werd gemaakt door Bas Stoffelse en Jan Marijnissen. We gaan weer aan het werk! Er is nog heel veel te doen. Ik ga het woord geven aan de drie leden van de programmacommissie die namens die commissie het woord gaan voeren. Zij krijgen tezamen een half uur de tijd en dat is ongeveer de helft van de tijd die jullie als afgevaardigden hebben gehad. De drie leden van de programmacommissie bepalen zelf hoe zij die tijd verdelen. Als er 25 minuten voorbij zijn, dan zullen Arjan en ik aangeven dat er nog vijf minuten resten. Ronald, aan jouw het woord.

Arjan Vliegenthart

En Ronald, uiteindelijk geldt ook voor jullie: over een half uur is het onverbiddelijk voorbij!

Ronald van Raak

Eric Smaling komt na mij. Daarna komt Sadet Karabulut, die de moeilijkste vraag heeft gekregen. Ik kreeg de vraag over de monarchie. Wij zijn tegen de monarchie. Dat staat in ons beginselprogramma. Maar om de monarchie af te kunnen schaffen moet je de Grondwet veranderen en dat kan niet in één regeringsperiode. Dus daarom staat het niet in het verkiezingsprogramma. Maar we willen toch het voorstel van Amsterdam overnemen dat we streven naar een republiek. Tot die tijd is de monarchie in de democratie alleen houdbaar als het staatshoofd geen politieke invloed heeft en alleen een ceremoniële functie vervult. Voorstel 1.23 nemen wij dus over. Daar gaat mijn lintje!

Als het gaat om de geheime diensten, dan zijn wij het eens met de afdeling Hengelo. Nu staat er nog dat 'informatie altijd uitgewisseld moet kunnen worden', maar dat woordje 'altijd' kan eruit. Zo houden we de mogelijkheid open om geen informatie uit te wisselen als er het vermoeden is dat er met informatie gerommeld wordt. Voorstel 8.02 nemen wij dus ook over. Ja, we gaan heel veel overnemen, hoor! Dus als jullie nu al gaan klappen, dan kom er nooit doorheen.

Zuidplas wil direct een einde aan 'belastingparadijs Nederland'. Die gaan jullie toch aannemen, dus voorstel 4.25 nemen wij ook over. Over het downloadverbod – voorstel 12.22 van afdeling Heerhugowaard – hebben we lang nagedacht. Want dat is echt superingewikkeld. En we moeten in ons verkiezingsprogramma ook geen beloftes doen die we niet kunnen waarmaken. Dus daarom willen we wel de strekking overnemen, maar daarbij hebben wij het volgende tekstvoorstel: 'De auteur behoort het recht toe te beslissen onder welke voorwaarden hij zijn werk wil verspreiden. Het verbieden van downloaden uit illegale bron mag niet leiden tot een heksenjacht op individuele downloaders, maar richt zich op downloaders die daar commercieel profijt van hebben.' Als Heerhugowaard het daarmee eens is, dan hoeven we daar niet over te stemmen. Ja, is de afdeling het daarmee eens? Dat is dan mooi!

Vervolgens voorstel 4.23 van Purmerend over rechtse hobby's, dat nemen wij ook over. Voorstel 5.54 over het lerarenregister vonden we te specifiek, maar omdat het toch iets is wat de leraren echt treft, vonden wij het eigenlijk geen enkel probleem om dit ook over te nemen. Dat geldt ook voor voorstel 5.44 van Wormerland over het volwassenenonderwijs. Dat vonden wij echt een sympathiek voorstel en dus nemen wij dat over. Dat geldt ook voor voorstel 1.11 van Haarlem over het stakingsrecht. Ja, als jullie het in de Grondwet willen, dan zetten we het toch in de Grondwet. Alleen dat kunnen we dan niet de komende vier jaar doen, dat moet dan daarna... Maar dat gaan we doen!

Met betrekking tot Gaza en de Palestijnse gebieden heeft Amsterdam in voorstel 2.20 voorgesteld om een scherpere tekst te maken, namelijk: 'Nederland wijst important uit, export naar, directe en indirecte banden met de illegale Israëlische nederzettingen af.' Ik denk dat daar heel goed over is nagedacht en dat willen wij dus ook overnemen. Die willen wij specifiek aanbevelen. Dan heb ik nog maar kort tijd voor een aantal andere dingen, vooral omdat Sadet en Erik ook veel te vertellen hebben.

Als het gaat om het voorstel van Zuidplas over de ondernemingsraad, dan is ons antwoord dat we eigenlijk meer willen dan ondernemingsraden om bedrijven te democratiseren: we willen dat alle werknemers – dus niet alleen ondernemingsraden – meer te zeggen krijgen in grote ondernemingen. Dát is socialisme, dát is ons voorstel. Dan de titel van ons verkiezingsprogramma, 'Pak De Macht'. Nou, daar durf ik niet meer aan te komen.

Over de linkse samenwerking is een opmerking gemaakt vanuit Eindhoven. Emile heeft vandaag in het AD een voorzet gedaan voor linkse samenwerking, namelijk: we gaan niet met Rutte regeren. Ik denk dat dat een prachtige manier is om linkse samenwerking voor elkaar te krijgen. Want iedereen die wel met Rutte wil regeren is niet links! Wat betreft de opmerking over het salafisme wil ik me echt aansluiten bij de woorden uit Utrecht. Zij hebben daar

te maken met alFitrah. De grootste bedreiging voor moslims in Nederland wordt gevormd door salafisten. Zij sluiten mensen uit, zij isoleren mensen, zij zetten mensen op tegen onze democratie en rechtstaat, ze vergoelijken geweld, ze prediken haat. Het is niet acceptabel dat deze heel kleine club van foute mensen als een soort vertegenwoordiger van moslims in Nederland optreedt. Dat is hartstikke raar.

Dan tot slot nog een klein ding: het volksinitiatief van Landsmeer. Ja, wij willen écht een volksinitiatief. Ik ben Kamerlid, ik ben gekozen, ik ben vertegenwoordiger van de bevolking, maar dat betekent dus ook dat alle kiezers de mogelijkheid en zelfs de plicht hebben om mij terug te roepen als ik dingen doe die niet deugen, die niet afgesproken zijn. Een vertegenwoordiger is een vertegenwoordiger en niets meer. En daarom zijn wij ontzettend voor een referendum en vooral voor een volksinitiatief, waarbij de bevolking politici terugfluit omdat ze dingen doen die niet deugen.

Over het CPB wil ik nog even zeggen dat we voor afschaffing ervan zijn. In ieder geval zijn we ervoor dat het monopolie van deze neoliberale rekenmeester wordt weggenomen. Om te beginnen moeten we er dus voor zorgen dat de informatie die het CPB krijgt van het ministerie en de Belastingdienst openbaar wordt, zodat ook andere economen – echte economen, die echt nadenken – modellen kunnen gaan maken. En daar zal Spark zich zeker voor gaan inzetten, dat weet ik zeker.

Over de opmerkingen die vanuit Velsen en Vlissingen over drones en robotisering zijn gemaakt, wil ik nog het volgende zeggen. Wij hebben vrij veel in ons programma staan over robotisering, bijvoorbeeld punt 12.3: 'De digitalisering en robotisering van de samenleving geven nieuwe en vaak ongekende mogelijkheden waarvan we echter niet altijd kunnen weten of ze ook wenselijk zijn. Daarom willen we in ieder geval een ethische commissie instellen die de politiek en maatschappij daarover adviseert, zodat we niet voortdurend achter de feiten aanlopen.'

Als het gaat om onderwijs, dan doen wij ontzettend veel: studiebeurzen, kleinere klassen, meer mogelijkheden om te stapelen, vakscholen invoeren en vooral ook ervoor zorgen dat vrijwillige bijdragen echt vrijwillig zijn. Dat zijn allemaal manieren waarop mensen met een lager inkomen meer toegang krijgen tot goed onderwijs. Dat zijn de keuzes die wij gemaakt hebben en dat kost echt al heel veel geld, doorgerekend of niet. We hebben nog niet de prioriteit gelegd bij het collegegeld. We willen eerst die toegang tot het onderwijs verbeteren door alle barrières zoveel mogelijk weg te nemen. Het afschaffen van het collegegeld zou dan toch weer ten koste gaan van andere voorstellen. Wat we niet willen is dat er met het collegegeld gespeeld wordt, bijvoorbeeld dat universiteiten voor bepaalde opleidingen gaan differentiëren met collegegeld, om op die manier er toch weer voor te zorgen dat sommige mensen geen toegang hebben tot het onderwijs dat zij willen.

Ten slotte: ja, wij zijn tegen de NAVO. Echt waar. De NAVO is een achterhaalde organisatie. De NAVO was ooit bedoeld om landen te laten samenwerken in hun verdediging en niet om overal in de wereld als politieagent schade aan te richten. Maar alleen Nederland uit de NAVO halen helpt niet; we moeten de NAVO de wereld uit helpen! Daarom zijn wij voor een initiatief dat wij al eerder in ons beginselprogramma 'Heel de mens' heeft opgenomen en ook in andere programma's over internationale politiek, namelijk: er moet een nieuwe veiligheidsstructuur komen in de wereld waarbij landen zich kunnen verdedigen onder leiding van de Verenigde Naties. Daar zijn wij voor en dat staat in al onze teksten die over de NAVO gaan. Dank jullie wel.

Eric Smaling

Kameraden, ik heb een paar interessante vragen gehad van jullie. Ik wil eigenlijk beginnen met Groningen. Sandra heeft nogmaals onder de aandacht gebracht wat er in Groningen allemaal is gebeurd, met boer Nijhof als het meest aansprekende voorbeeld. Ik zou hier toch ook wel nog even onder de aandacht willen brengen dat wij als enige partij terug willen naar 12 miljard kuub gaswinning in Groningen. We zijn de enige partij die boter bij de vis doet. Wij zijn ook de enige partij die ook de financiële consequenties nemen van die teruggang naar 12 miljard kuub. Laten we ons daar goed van bewust zijn als we in Groningen debatteren, zodat we ons niet door anderen van de wijs laten brengen. Alleen de SP houdt rekening met was Staatstoezicht op de Mijnen ooit heeft gezegd, namelijk dat het terugbrengen van de gaswinning naar 12 miljard kuub het veilige niveau is. De manier waarop Sandra samen met de andere Groningse SP'ers vorm hebben gegeven aan de strijd tegen de NAM is fantastisch geweest. Welke Groninger zou nu nog niet op de SP gaan stemmen op 15 maart? Dat is bijna ondenkbaar. Daarom zou ik ook motie 29, 'Baas over eigen bodem', willen overnemen. Deze is een beetje brak geformuleerd, maar ik denk dat we daar nog wel een mouw aan kunnen passen. De motie past ook goed bij een SP-notitie over milieu en duurzaamheid die nog op de plank ligt en die een uitvloeisel was van het vorige congres. En ik zou willen voorstellen om die enigszins bij elkaar te voegen. Dus als Linda uit Huizen het daarmee eens is, dan is dat wat mij betreft hierbij geregeld.

Er zijn meerdere punten ingebracht over ons ambitieniveau bij de CO₂-uitstoot en over de overgang van een fossiele naar een duurzame maatschappij. Ik ben daar blij om, want wij zijn niet alleen rode partij maar ook een knalgroene partij. Maar ik wil hier toch de amendementen 14.11 en 14.18 willen ontraden en wel om de volgende redenen. Als wij nu onze ambitie voor 2050 naar 2040 verschuiven, dan zou ik in eerste zeggen 'Be my guest, liever vandaag dan-

morgen!', maar we moeten ons wel realiseren – en GroenLinks en Partij voor de Dieren doen dat onvoldoende – dat dit een land is met heel veel mensen, heel veel dieren, heel veel verkeer, heel veel zware industrie, geen bergen, dus geen vrije waterkracht. Daarom moeten ons ambities wel reëel zijn. Als je ziet wat er in het programma al staat over energiebesparing, elektrisch rijden, het ontdoen van de uitstoot in de landbouw, dan zie je dat we al heel ambitieus zijn. Mijn verzoek is dan ook: laten we op dit moment niet die al te grote broek aantrekken van CO₂-neutraal in 2040 en laten we dan over vier jaar kijken waar we zijn. Dan kunnen we dat dan altijd nog aanpassen. Bovendien staat in het programma nu al dat we in 2030 halverwege die doelstelling willen zijn en dat is wat mij betreft al heel ambitieus.

Over verkeer zijn een paar punten ingebracht. Als ik de toelichting bij amendement 17.27 lees, dan word ik daar helemaal warm van. Fantastisch hoe dat in Nijmegen is geregeld, met al die ouderen die nu mobiel zijn en in de stad ingaan omdat de gemeente heeft besloten het openbaar vervoer voor hen gratis te maken. Dat juich ik helemaal toe. Maar waarom zouden we dit landelijk regelen? Want het is juist zo mooi om zoiets lokaal te regelen. Dat straalt ook af op de SP en het gemeentebestuur als je zoiets lokaal regelt. Dus we zijn het helemaal eens met het voorstel, maar de programmacommissie vindt dat dit lokaal geregeld moet worden.

Vervolgens het autoplan, voorstel 17.24. Dat staat nu inderdaad vrij compact in het verkiezingsprogramma. Mijn voorstel is om dat even zo te laten en dan de komende vier jaar meer in detail te gaan bekijken wat kunnen doen met de BPM en de motorrijtuigenbelasting en wat de gevolgen zijn voor het onderliggend wegennet als je belasting gaat hebben op het hoofdwegennet. Die elementen liggen eigenlijk allemaal al op tafel en daarom zou ik ervoor willen pleiten om nu de huidige formulering te handhaven. Dan kunnen we de komende vier jaar toewerken naar een systeem waarbij we veel meer in detail aangeven hoe we voortaan van A naar B willen gaan met de auto.

Dan is er nog het binnenvaartvoorstel, 17.39. Dat voorstel zouden we over willen nemen. Alleen staat er in het amendement dat het bedoeld is ter vervanging van een bestaand artikel. Ik zou willen voorstellen om het toe te voegen aan de reeds bestaande tekst. Ik hoop dat de indiener van het voorstel dat oké vindt.

Dan nog een paar dingen over de natuur. Ten eerste voorstel 15.5 over de boswachters en de milieucriminaliteit: ik vind het een goed punt maar ik zou graag het oordeel aan jullie willen laten. Het voorstel is een beetje te gedetailleerd, maar het is wel belangrijk dat we milieucriminaliteit in de natuur tegengaan. Het is een capaciteitsprobleem: er is veel te weinig capaciteit om dit soort criminelen aan te pakken. Er stond deze week een stuk in de krant waarbij de politie zelf aangeeft dat ze er niet aan toekomt. Dus uit dat oogpunt vraag ik mij af of we voorstel 15.5 wel waar kunnen maken, al is dat voorstel natuurlijk wel sympathiek.

Dat geldt ook voor voorstel 15.35, ingebracht door Rob uit Amersfoort. Het voorstel brengt de landbouw in verbinding met de natuur. Dat is natuurlijk essentieel voor een land als Nederland. Ik zou Nederland niet willen bashen voor het zijn van de tweede landbouwexporteur in de wereld, want in een aantal dingen zijn we ook heel erg goed. Kijk maar eens naar de kop van Noord-Holland, waar je de beste zaadtechnologie- en veredelingsbedrijven ter wereld had. Ze worden helaas steeds meer overgenomen door Syngenta en Monsanto. Maar nog steeds is dat iets waar wij als Nederland trots op moeten zijn. En dat geldt ook voor Wageningen, de HBO's, de agrarische opleidingscentra en de manier waarop het landbouwsysteem in dit land is georganiseerd. Maar in de praktijk is het helaas wel zo dat in Nederland de intensieve landbouw en de natuur elkaar in de weg zitten.

Dan hoofdstuk 19. De afdeling Hoorn wil eigenlijk nog verder gaan dan wat het vluchtelingenverdrag ons voorschrijft over de opvang van vluchtelingen. Ik wil voorstellen om dat niet te doen, hoe sympathiek ik het voorstel van Hoorn ook vind. Het vluchtelingenverdrag moeten wij gewoon als uitgangspunt nemen. Als we daar weer boven gaan zitten, dan doen we onszelf geweld aan. We hebben zelf binnen de partij ook gemerkt dat dit niet zo'n onderwerp is waarbij iedereen het in één keer eens is. Dus laten we het niet complexer maken dan het al is. Ik denk dat waar we nu mee bezig zijn, al goed genoeg is.

En het allerlaatste punt komt, denk ik, bij elk verkiezingscongres een keertje langs, namelijk de norm van 0,8 procent van het BNP voor ontwikkelingssamenwerking. Voorstellen 19.6 en 19.9 hebben daarop betrekking. Als SP hebben wij de afgelopen jaren voorop gelopen in de Kamer om de effectiviteit van de hulp te vergroten. Met name Ben van Gils heeft zich een slag in de ronde gewerkt om niet alleen ons op dat onderwerp te profileren maar ook andere Kamerfracties daarbij ter wille te zijn. Dat heeft geleid tot stappen waarmee de Kamer minister Ploumen veel meer op de huid kan zitten bij vragen als 'Waar gaat dat geld naartoe?' en 'Wat heeft het nou werkelijk opgeleverd?'. Dus in plaats van de discussie te voeren over de input – hoeveel procent van het BNP steken we in ontwikkelingssamenwerking? – hebben we ons ingezet om de discussie te verleggen naar de output, dus naar de vraag wat het nou werkelijk oplevert. Dat neemt niet weg dat jullie hier met jullie hart spreken, net als vier jaar geleden, en dat zullen jullie waarschijnlijk over vier jaar weer doen. Ik wil jullie meegeven dat het belangrijk is om die vierjaarlijkse discussie over die norm af te zetten tegen de effectiviteit van het geld dat uitgegeven wordt aan ontwikkelingssamenwerking. Geloof mij, de vluchtelingen- en migratiestromen zijn nog lang niet voorbij. Er is veel geld voor nodig, maar wat mijn commentaar betreft op deze amendementen wil ik het graag hierbij laten. Ik wens jullie veel succes bij het stemmen.

Sadet Karabulut

Goedemorgen partijgenoten, aan mij de eer om ook uw vragen over dit programma te mogen beantwoorden. Ik zal het hebben over zorg, werk, wonen en samen leven. Dit zijn allemaal zaken die voor ons ongelooflijk belangrijk zijn. En bij al deze onderwerpen gaat het om grondrechten waar wij als enige partij in Nederland keihard dag in dag uit samen met jullie allemaal voor knokken. We mogen daar trots op zijn. We slopen de marktwerking, we schrappen het eigen risico, schaffen de zorgverzekeraars af, omdat de zorg geen markt is maar iets van ons allemaal moet zijn. Omdat je mensen die ziek zijn beter moet maken in plaats van hen de rug toe te keren. Alleen zo gaan we op weg naar een gezonde maatschappij. Als partij zijn wij met z'n allen dag in dag uit aan het knokken voor het Nationaal ZorgFonds en dat gevecht gaan wij winnen! Daarbij hoort natuurlijk ook het aanpakken van de farmaceutische industrie, zoals de afdeling Hengelo heeft ingebracht met voorstel 2.5. Dat voorstel gaan wij overnemen. Bovendien voegen wij daaraan toe dat de duur van patenten op geneesmiddelen korter wordt, zeker als die geneesmiddelen grotendeels ontwikkeld zijn op universiteiten. Als u daarmee akkoord bent, dan nemen we het voorstel over met die toevoeging.

Dan het voorstel van de afdeling Alphen aan den Rijn: er moet overal waar dat nodig is spoedeisende zorg aanwezig zijn. Dat is zeker waar en daarom staat dat ook in ons programma. De discussie over voltooid leven is een heel precare en belangrijke discussie die raakt aan de kern van wat wij socialisten belangrijk vinden, namelijk zelfbeschikking maar ook het recht op een humaan leven, recht op goede zorg. We moeten ervoor zorgen dat onze ouderen de zorg, de compassie en de aandacht krijgen waardoor zij een humaan leven kunnen leiden. Maar anderzijds moeten we er ook voor zorgen dat mensen, aan wie het leven geen perspectief meer biedt, ook kunnen kiezen voor een humaan sterven. Ik ben dank ook erg blij met de steun van de afdeling Oss, die ook zegt conform de Commissie Schnabel dat dit een discussie is die wij in de partij breed moeten voeren. Dat kunnen we niet zomaar oplossen door, zoals minister Schippers doet, een wet te lanceren die mensen het recht op zelfdoding geeft terwijl er nog volop discussie is in de samenleving. Het is een veel te complex en veel te belangrijk onderwerp. En daarom zegt ook Paul Schnabel met zijn adviescommissie dat de huidige euthanasiewet voldoende ruimte biedt om de huidige voltooid-leven-problematiek te ondervangen. Daarbij zegt de commissie ook heel nadrukkelijk: kijk alstublieft ook naar de omstandigheden waarin mensen verkeren. Ik ben het dan ook heel erg eens met de afdeling Oss dat we daarover een partijbrede discussie moeten voeren. En dat gaan we dus ook doen.

Wij als socialistische partij zijn niet alleen een internationalistische partij, maar we staan ook pal voor samen leven zonder discriminatie, verdeeldheid en uitsluiting. Onze strijd tegen racisme gaat hand in hand met de klassenstrijd in plaats van gratis te praten over hoe erg het allemaal wel niet is in de samenleving. Daarom willen we ook de strekking van het amendement op 7.49 van de afdeling Apeldoorn overnemen, namelijk door aan punt 6 in hoofdstuk 7 toe te voegen: 'Racisme en discriminatie in het onderwijs, bij de politie en op de arbeidsmarkt bestrijden we op alle mogelijke manieren.' Als dit akkoord is, dan nemen we dit zo over. En Nico uit Wageningen, juist omdat wij tegen de participatiesamenleving van Rutte zijn, juist omdat wij staan voor één ongedeelde samenleving, pleiten wij ook voor samen leven in plaats van apart ieder voor zich. Dus de groeiende segregatie moeten we bestrijden. Dus die titel, 'Niet langs elkaar heen, maar samen leven', is wat ons betreft gewoon goed.

Dan de andere belangrijke discussie, namelijk: is het onderwijs van iedereen? Onderwijs is ontzettend belangrijk voor de samenleving en de integratie. Daarom doen wij ook heel concrete voorstellen om eindelijk eens een einde te maken aan die gesubsidieerde segregatie. Kinderen mag je gewoon niet weigeren om wie ze zijn. Dat kan gewoon niet! Kinderen leren op school om met elkaar en met verschillen tussen mensen om te gaan. En daarom staat ook in ons programma – en daar ben ik hartstikke trots op – dat er een acceptatieplicht komt, dat scholen wettelijk verplicht worden om mee te werken aan die integratie en dat er allerlei instrumenten komen om dat ook te regelen.

Dan de opmerkingen van Michiel uit Rotterdam en Michel uit Utrecht, die een soort duel hadden over de politieke islam. Daar wil ik alleen dit over zeggen, in aanvulling op Ronald, dat wij SP'ers tegen alle vormen van discriminatie en uitsluiting zijn. Salafistische organisaties hebben een ander doel dan samen leven. Daarom kan het niet zo zijn dat de overheid met dat soort organisaties samenwerkt.

Vervolgens het onderwerp wonen. Afdeling Oude IJsselstreek zegt: we moeten de verhuurdersheffing omzetten in een investeringsplan of afschaffen. En dat is precies wat wij doen. Wonen is een belangrijk basisrecht. En dit is precies een punt waarop Rutte en Asscher de huurders keihard hebben gepakt. De huren zijn met 28 procent gestegen, de corporaties zijn arm gemaakt, de bouw is ingestort. Wij gaan dat anders doen door die verhuurdersheffing om te zetten in enerzijds investeringen in de bouw van meer woningen en anderzijds huurverlagingen. Wij gaan de huurprijs voor alle sociale woningen structureel verlagen met 400 euro per jaar. En we bouwen tienduizenden woningen erbij. Dat is hoe wij het gaan doen! En natuurlijk ben ik trots op onze wethouder uit Amsterdam, Laurens Ivens, die tegen het ultrarechtse beleid van Rutte en Asscher in de kapitalisten in Amsterdam aanpakt. Daarom, Laurens, gaan wij jou natuurlijk ondersteunen en nemen we het amendement op 6.32 gewoon over, zodat jij inderdaad dat kapitaal kunt gaan reguleren.

En Bram uit Diemen, natuurlijk steunen wij onze jeugd die zwaar in de steek wordt gelaten door de huidige generatie van leiders. Zij geven niet het goede voorbeeld door jongeren nulurencontracten te geven en te zorgen voor grote woningnood. Daarom ook ons plan om tienduizenden extra woningen te bouwen en de huren betaalbaar te houden. Door dat te regelen, helpen wij onze jongeren. Zo zijn wij ook de partij van en voor jongeren. En jullie hebben het gezien, onze ROOD-jongeren lopen voorop om daarvoor te knokken.

Dan het voorstel om de maximaal redelijke huur te maximeren op 20 procent. Wij willen graag wijzen op het amendement – ik meen van afdeling Amsterdam – op 6.31 waarin de marktwerking in het woningwaarderingssysteem aan-gepakt wordt. U weet, dat is nog zo'n frats van dit kabinet. Stef Blok wilde dat de marktprijs sterk in de huur tot uiting kwam. Nou, we hebben het geweten. Het amendement op 6.31 pakt dat aan op een volgens ons heel goede manier.

Dan, partijgenoten, kom ik tot mijn laatste punt: werk en inkomen. Als partij gaan wij ervoor zorgen dat de ongelijkheid in Nederland bestreden wordt door de allerlaagste inkomens er 10 procent bij te geven. Het wettelijk minimumloon en de uitkeringen verhogen wij dus met 10 procent. Dat is een unicum, maar niet meer dan normaal voor socialisten en politici die zeggen dat ze links en progressief zijn. 80 procent van de mensen heeft ingeleverd de afgelopen jaren en de grootste slachtoffers daarvan zijn de mensen met de laagste inkomens. Dat is de meest onrechtvaardige en asociale politiek van dit kabinet Rutte-Asscher geweest. Dat gaan wij bestrijden. Wij gaan een einde maken aan die vernederende wetten en regels, overgevoerd vanuit het neoliberalisme, waarbij werklozen gestraft worden in plaats van de werkloosheid te bestrijden. We gaan een einde maken aan de mantelzorgboete waarbij mensen die voor elkaar zorgen gekort worden op hun uitkering. En tegen afdelingen De Bilt en Súdwest Fryslân wil ik zeggen: ja, daarmee bedoelen we echt alle mensen die geraakt worden door die mantelzorgboete – de kinderen, de ouders, de inwonenden, mensen die voor elkaar zorgen of bij elkaar wonen. Het is gewoon pure verarmingspolitiek waar wij radicaal mee gaan breken.

En tegen Bas uit Haarlem wil ik zeggen, met betrekking tot de flexwet: het was niet ons idee dat er nulurencontracten kwamen, dat er steeds meer geconcentreerd wordt op loon, dat er mensen zijn die gewoon niet weten welk salaris zij de komende tijd zullen ontvangen. Paul Ulenbelt heeft samen met de PvdA een initiatiefwet geschreven waarin eindelijk gedaan wordt wat nodig is, namelijk een einde maken aan goedkoop werk waarvan alleen werkgevers profiteren en waardoor werknemers worden uitgebuit. Asscher heeft een deel daarvan begrepen, maar één cruciaal element niet, namelijk dat je er dan ook voor moet zorgen dat flexwerk minder aantrekkelijk en dus duurder wordt en vast werk juist aantrekkelijker. Pas dan kunnen wij die onzekerheid bestrijden. En dat is de manier waarop wij het gaan doen. Wat een idiotie is het dat wij in dit land tegenwoordig nulurencontracten hebben. Wij kunnen dit onze jeugd niet aandoen. Dat gaan wij dus ook niet doen. Daarom gaan wij samen met onze jongeren en alle andere maatschappelijke organisaties ervoor knokken dat we hieraan een einde maken. Zekerheid komt niet alleen toe aan de 20 procent van de bevolking die rijk is. Iedereen heeft zekerheid nodig. En wij met z'n allen gaan die zekerheid voor elkaar krijgen.

Dat brengt mij bij het laatste punt, namelijk hoe wij aankijken tegen werk in het algemeen. De AOW-leeftijd is op basis van een neoliberaal verzinzel sterk verhoogd, jaar in jaar uit. Waarom? Ten eerste omdat de overheidsfinanciën op orde gebracht moesten worden. Ten tweede omdat de mensen zoveel ouder zouden worden. Ja, dat klopt, maar niet alle mensen worden ouder. Als je zwaar werk doet en heel hard hebt gewerkt en een laag inkomen hebt, dan is het in dit rijke land nog steeds zo dat je eerder dood gaat dan mensen die een dikkere portemonnee hebben en minder zwaar werk doen. En dat is het onrechtvaardige van dit hele stelsel: dat er alleen maar gekeken wordt naar financiën. De lonen moesten omlaag en de pensioenleeftijd moest omhoog. Zo is er een prachtig pensioenstelsel kapotgemaakt. Daartegenover zeggen wij: werk is niet alleen maar om van rond te komen, werk moet passen bij de mensen, niet alleen wanneer je jong bent, ook wanneer je oud bent. Daarom zorgen wij ervoor dat mensen met 65 jaar kunnen stoppen met werken en hun AOW kunnen krijgen, en dat we voor de mensen met de zware beroepen dat gaan regelen. Zodat niet alleen de rijken kunnen gaan genieten van hun oude dag, maar ook armere mensen. Dank jullie wel.

Arjan Vliegthart

Dank jullie wel, Ronald, Eric en Sadet, voor deze grondige beantwoording van de vragen en commentaren. Ik nodig de sprekers, die in de eerste termijn het woord hebben gevoerd en die dat in de tweede termijn nog een keer willen doen, uit om zich op te stellen aan de zijkant van het podium. Zij die bij Lieke stonden kunnen zich weer bij Lieke melden. En zij die bij Marloes stonden kunnen nu weer naar Marloes toe. Daarbij wil ik wel nog even zeggen dat je mag spreken, je moet niet. Dan geef ik nu het woord aan Ron Meyer.

INSTELLING VAN DE PAUL PETERS PRIJS VOOR SOCIALE FOTOGRAFIE

Ron Meyer

Partijgenoten, een foto zegt vaak meer dan een tekst. Beelden kunnen vertellen wat we met duizenden woorden niet kunnen zeggen. Iedereen kan zich wel een foto herinneren die een onuitwisbare indruk heeft gemaakt, beelden die in het geheugen gegrift staan, die je kijk op de wereld totaal hebben veranderd. Het meisje uit Vietnam bijvoorbeeld, of het jongetje dat aanspoelde op het strand. Mandela met de opgeheven vuist. Foto's als tastbaar bewijs van de geschiedenis. Vroeger was dat weggelegd voor de schilderkunst. En negen van de tien keer was dat het verhaal van de overwinnaar. Fotografie bracht daar tot op zekere hoogte verandering in. De gewone mensen, hun levens- en arbeidsomstandigheden werden onderwerpen die letterlijk in beeld kwamen. Aanvankelijk gebeurde dat met een hoop hocus pocus, met magnesium onder allerlei zwarte doeken, maar tegenwoordig gaat het met een veeg over een touchscreen.

En er wordt wat afgeveegd vandaag de dag. Fotografie is dus een democratisch medium geworden. Dat is fantastisch. Maar dat iedereen op een knopje kan drukken, wil nog niet zeggen dat iedereen ook een fantastische fotograaf is. Ik weet dat er nu wel wat mensen teleurgesteld zullen zijn, maar ik durf dat toch te zeggen. Fotografie is nog steeds een vak. Het vereist naast talent, een scherp oog en een gevoel van urgentie ook kennis van zaken, bijvoorbeeld over compositie en de verhoudingen van licht en donker. En vooral vereist het heel veel oefening. Dat het nog steeds een vak is wordt wel bewezen door alle aandacht die er voortdurend is voor prestigieuze fotografiwedstrijden, zoals de World Press Photo en de Zilveren Camera. Beroepsfotografen kunnen meedingen in allerlei categorieën zoals sport, politiek, nieuws, entertainment en ga zo maar door.

Maar we missen één belangrijke categorie en dat is sociale fotografie: foto's met impact, foto's die onrecht aan de kaak stellen, die betrokkenheid en verzet in beeld brengen, die een beroep doen op solidariteit en medemenselijkheid. Wij, partijgenoten, gaan dat genre nieuw leven inblazen. Wij gaan een serieuze prijs instellen die jaarlijks wordt uitgereikt, bedoeld voor professionele fotografen en aanstormend talent, met een echte vakjury, een tentoonstelling en ten slotte ook nog een publicatie. Deze prijs zullen wij eind 2017 voor het eerst uitreiken.

Maar hoe moet je nou zo'n prijs noemen? En ik kan jullie zeggen dat we daar heel snel uit waren. Want er is een vakfotograaf in ons midden die zijn sporen meer dan verdiend heeft. Hij heeft sinds het begin van de SP duizenden – zo niet tienduizenden – gemaakt en hij fotografeert nu nog steeds. Daarmee heeft hij een archief van onschatbare waarde samengesteld en een deel van deze foto's kunnen we zien in dit gebouw. Zijn foto's voldoen ruim aan de criteria die ik zojuist heb genoemd. En er is maar één naam die hoort bij deze omschrijving en dat is Paul Peters!

Maar partijgenoten, Paul is erg ziek. Drie jaar geleden werd bij hem kanker geconstateerd en hij is er niet best aan toe. Maar, onvoorstelbaar genoeg, hij heeft zoals hij al sinds 1987 doet ook dit congres weer tot in de puntjes voorbereid en georganiseerd. En hij heeft zijn camera weer bij zich. Ik had gisteren de eer om te zien hoe Paul de regie heeft over de organisatie van dit congres en dat was echt adembenemend. En dat doet hij al decennia lang. Ik heb ook gezien hoe hij tussendoor af en toe nog even een plaatje schoot. Als ik dan bedenk hoe vaak ikzelf over dat touchscreen veeg, dan is dat onvergelykbaar met het vakmanschap van Paul. Wij willen en kunnen Paul nog lang niet missen. Daarom heeft hij de scheidsrechter verboden om af te fluiten. En daar zijn wij heel blij mee. Paul is iemand die graag op de achtergrond werkt. Hij is een van die stille krachten in onze partij, een van de mensen die onze partij gemaakt hebben tot wat wij nu met z'n allen zijn. En Paul wil ook graag op de achtergrond blijven. Hij is nu ook weer ergens aan de slag om van alles en nog wat te regelen. En dat is waarom wij vandaag zo'n fantastisch congres kunnen organiseren.

Beste mensen, wij gaan daarom een prijs voor de beste sociale fotografie in het leven roepen en deze prijs kan niet anders heten dan de Paul Peters Prijs. We gaan even oefenen. Ik wil graag iedereen vragen om de stemkaart bij de hand te pakken. Wie is er voor de invoering van de Paul Peters Prijs voor sociale fotografie? Ik zie dat iedereen daar voor iets, dus dat is unaniem aangenomen. Ik feliciteer onze partij, het land en in het bijzonder natuurlijk Paul Peters met het instellen van de prijs voor sociale fotografie, de Paul Peters Prijs. Paul, van harte!

Arjan Vliegthart

Dank je wel, Ron. En voordat we aan de tweede termijn gaan beginnen, wil ik graag even met jullie kijken hoe het nu gaat met onze actievoerders op straat. We hebben nu weer live contact met hen.

[Skypeverbinding met SP'ers die in het centrum van Tilburg steun vergaren voor het Nationaal ZorgFonds]

BESPREKING VERKIEZINGSPROGRAMMA TWEDE TERMIJN

Arjan Vliegenthart

Voor de tweede termijn hebben zich 17 sprekers aangemeld. Tegen hen wil ik graag zeggen: jullie spreektijd is een minuut.

INBRENG AFDELINGEN OVER VERKIEZINGSPROGRAMMA, TWEDE TERMIJN

Michel Verschuren (Breda)

Ik roem de programmacommissie en onze Tweede Kamerfractie, in het bijzonder Ben van Gils, voor hun uitvoerige antwoord. Wij zijn geen D66, wij gooien niet zomaar ergens een zak geld naartoe en laten het de mensen dan maar zelf uitzoeken. Dus goed dat wij ons richten op de output van ontwikkelingssamenwerking, zoals gezegd werd, en niet alleen op de input. Maar om fors te kunnen investeren is er toch echt geld nodig. En een mooi minimum is die 0,8 procent van het BNP. Dan snijdt het mes aan twee kanten en heb je dus ten eerste een flinke zak geld en ten tweede een prachtig team dat al die plannen ten uitvoer brengt. Dus ik zou zeggen: kijk nog een keer naar pagina 70, hoofdstuk 7, punt 49, en stem daarop. Dank u wel!

Sander Sauvé (Leiden)

Sander Sauvé, afdeling Leiden. Wij willen reageren op wat door Eric Smaling is gezegd met betrekking tot het voorstel om al in 2040 CO2-neutraal te zijn in plaats van 2050. Wij begrijpen zijn argument dat je niet een te grote broek moet aantrekken. Daarom willen wij voorstellen om de broek een maatje kleiner te maken, maar nog steeds wel ambitie uit te spreken. Wij willen daarom het congres en de commissie vragen om in ieder geval een zin als de volgende toe te voegen: 'Zodra het mogelijk is stellen wij deze ambities bij naar een hoger niveau.' Over de precieze formulering kunnen we zeker nog onderhandelen. Als een dergelijke zin wordt toegevoegd, zijn wij blij. Dank u wel.

Maikel Kat (Zaanstreek)

Beste mensen, ik ben echt dol op deze partij. Het heeft mij en jullie al heel veel moois gebracht. Maar net als het lied in de pauze wil ik tegen jullie zeggen: 'Stand up for your right!' Sta op voor het recht om de inkomensverschillen te verkleinen. Het is echt meer dan genoeg als de hoogste inkomens vijf keer hoger zijn dan de laagste inkomens. Jammer genoeg heb ik net geen antwoord gekregen op mijn vraag of de commissie daarin wil meegaan. Door alleen maar het minimumloon met 10 procent te verhogen, wat op zich natuurlijk uitstekend is, maak je dat verschil niet kleiner. Dus stem als een ware socialist op voorstel 3.43. Verder hoorden we net dat we het stakingsrecht in de Grondwet gaan zetten. Dat is een fantastisch idee, ook al gaat dat veel tijd kosten. Maar spreek dat dan ook uit voor de afschaffing van de monarchie, voorstel 1.21. Ook al kost dat tijd en redder we dat niet in de komende regeerperiode, zet het toch neer als punt aan de horizon. Dank jullie wel.

Bram Buskoop (Diemen)

Beste partijgenoten, ik dank de programmacommissie voor de heldere beantwoording. En laat dit ook helder zijn: volgens mij zijn de programmacommissie en mijn afdeling het best wel eens over het wegnemen van financiële drempels in het onderwijs. Ik vind het daarom des te vreemder dat voorstel 5.20 niet door de programmacommissie wordt overgenomen. We stellen dat het eigen risico een boete is op ziek zijn. Nou, collegegeld is een boete op hard willen studeren en op de ambities van studenten. Dus met het opwerpen van drempels voor jongeren die willen studeren en schaf dat collegegeld af. Dan nog een ander punt. Woningen zijn te duur, omdat er te weinig van zijn, ook in de sociale huursector. We moeten bouwen, bouwen en nog eens bouwen. Dat zorgt voor meer werkgelegenheid en zorgt er tevens dat woningzoekenden niet jaren op een wachtlijst hoeven te staan maar gewoon direct een woning kunnen krijgen. Daarom moet volgens ons dit essentiële punt bovenaan staan bij ons hoofdstuk over wonen en daarom moet ook voorstel 6.39 worden aangenomen. Dank u wel.

Daan Brandenburg (Groningen)

Partijgenoten, even wat anders. Gisteren bood ROOD in Groningen samen met Dylan en zijn vrienden voor de zoveelste keer handtekeningen aan de wethouder aan voor verlichting bij een voetbalveldje. Na twee maanden actievoeren, deuren langs gaan en op de tam tam slaan hebben ze gewonnen en komt deze verlichting er eindelijk. En dat niet alleen, Dylan en zijn vrienden zijn inmiddels lid van onze club geworden, praten mee over dit programma en doen mee

met onze acties. Iets simpels zoals verlichting bij een voetbalveldje maakt, in de juiste handen, socialisten van mensen. Want onrecht verandert niet alleen omdat wij dat heel hard roepen, hier, op Facebook of in de krant. En dingen veranderen ook echt niet alleen omdat wij in ons programma opschrijven dat ze anders moeten en ook niet alleen als wij straks de verkiezingen winnen. Dingen veranderen doordat ontelbaar veel doodgevone mensen iets doen om die veranderingen mogelijk te maken. En ik denk dat met dit programma en de energie van vandaag wij samen met al die ontelbare mensen die veranderingen mogelijk kunnen maken. Laten wij eensgezind de macht pakken.

Marcel Bonder (Maastricht)

Partijgenoten, wij kunnen toch niet tolereren dat door een capaciteitsprobleem bij de milieupolitie onze natuur naar de filistijnen wordt geholpen. Stem daarom voor meer milieupolitie, een groter korps, stem voor voorstel 15.5. Dank u wel.

Gerard Harmes (Alphen a/d Rijn)

Gerard Harmes, Alphen aan den Rijn. Ik kom terug op de spoedeisende-hulpdiensten. Want ondanks dat Sadet Karabulut een heel warm pleidooi heeft gehouden voor tal van punten, zijn we wat teleurgesteld over haar beantwoording met betrekking tot de spoedeisende-hulpdiensten. Er zijn te veel plaatsen in Nederland waar die diensten wegbezuinigd zijn. Zeker als de ziekenhuizen zijn gaan fuseren, zijn de spoedposten daar verdwenen, zonder er iets voor in de plaats is gekomen. Nu is het al zo dat mensen vaak te lang moeten wachten bij de overgebleven spoedposten. En de gemiddelde afstand van woonplaats naar spoedpost of ziekenhuis is te groot. Daarom willen wij extra aandacht hiervoor. We willen niet alleen dat er ingezet wordt op het voorkomen van verdere sluiting van spoedposten. Nee, wij willen dat er spoedposten worden heropend. Daarom pleiten wij ervoor om dat alsnog op te nemen en toe te voegen aan hoofdstuk 2, punt 13. Dank u.

Annemiek Kamphuis (Oude IJsselstreek)

Dag partijgenoten, ik wil heel graag reageren op het antwoord van Sadet met betrekking tot het afschaffen van de verhuurdersheffing. Als ik het goed heb begrepen gaan we eerst inzetten op huurbelasting, om dat dan te investeren, deels in huurverlaging. Ik denk dat wij zo een kans laten lopen. Als je de huren echt wilt verlagen, dan is het goed om de verhuurdersheffing helemaal af te schaffen. Dus stem voor voorstel 6.27. Dank u wel.

Bas Vermaat (Haarlem)

Bas Vermaat, afdeling Haarlem. Ik wil wederom even wijzen op de flexwet. Er werd net verteld dat we flexwerk duurder willen gaan maken, maar in Haarlem vinden we dat je een slechte wet gewoon moet afschaffen. Weg met die asociale flexwet! Stem dus voor voorstel 3.3. Daarnaast hebben we nog een voorstel gedaan om de zeggenschap over de politie terug te geven aan burgemeesters en gemeenteraden. En daar hebben we eigenlijk helemaal geen antwoord op gekregen. Ik zou zeggen: wie zwijgt, stemt toe. Dus stem wijzigingsvoorstel 9.1. Dank u wel.

Folkert Zeilemaker (Alkmaar)

Folkert uit Alkmaar. In navolging van de vorige spreker hoop ik dat zwijgen hetzelfde is als toestemmen. Ik wil nog even wat zeggen over de woonbootbewoners die geconfronteerd worden met enorme huurverhogingen tot wel 500 procent. Dit gaat dus over voorstel 6.06, op bladzijde 66. Dit willen wij toch heel graag in het verkiezingsprogramma. Datzelfde geldt voor voorstel 3.05 op pagina 33. Dat gaat over telemarketeers. Wij willen dat die niet meer zomaar ondernemers kunnen bellen. Gewone mensen kunnen lid worden van het bel-me-niet-register. Maar dat geldt niet voor ondernemers. Wij vinden dat dat ook gewoon voor hen mogelijk moet worden. Wij vinden het juist niet te specifiek voor dit verkiezingsprogramma. Het is juist uitstekend voor dit programma en ook voor alle MKB'ers in Nederland. Ik wil jullie hartelijk danken.

Patrick Adriaans (Amstelveen)

Patrick Adriaans, Amstelveen. Partijgenoten, nogmaals jullie aandacht graag voor voorstel 5.33. Het is niet alleen zo dat wie zwijgt toestemt, soms zwijgt je ook omdat je schaamt. Want als je woorden als arbeidsmarktkwalificatie en startkwalificatie gaat gebruiken in je verkiezingsprogramma – woorden die komen uit wetten die wij altijd bestreden hebben – dan kun je daar vraagtekens bij zetten. Dan snap ik heel goed dat de programmacommissie denkt: 'Laten we daar maar even niets over zeggen. Dan kunnen de mensen gewoon voor 5.33 stemmen.' Dus ik zou zeggen: doe dat!

Marcel Bonder (Maastricht)

Hier is weer de afdeling Maastricht. Het gaat weer over de pensioenen. Dat het daarbij om diefstal gaat, had ik in eerste instantie al aangetoond. Ik hoorde van Sadet dat het pensioenstelsel inderdaad is afgebroken. Maar zij gaf geen alternatief. Ik vind dat onze SP – en met name Paul Ulenbelt heeft zich daar kapot voor gewerkt – zich hard moet gaan maken voor herstel van de indexatie. Daarom moeten de pensioenen, denk ik, een hoofdthema worden naast de zorg. Er zijn acht miljoen pensioendeelnemers die met argusogen bekijken wat de SP hierover vertelt. En op dit moment moet ik zeggen: drie regels over de pensioenen in het verkiezingsprogramma is veel te weinig. Ik raad ook onze lijsttrekker Emile Roemer aan in zijn speeches naast inkomen en zorg ook nadrukkelijk de pensioenen te noemen. Dat is absoluut noodzakelijk. Ik roep het congres op om onze amendementen 3.8. en 3.9 over te nemen. Dank je wel.

Arno van der Veen (Rotterdam)

Arno van der Veen, afdeling Rotterdam. Dank voor het antwoord. De programmacommissie is het dus met ons eens dat het CPB bestaat uit een stelletje neoliberale rekenmeesters, die hun stukken maar zo snel mogelijk moeten overhandigen aan economen die wél nadenken. Als wij als partij zo over het CPB denken, dan denk ik dat wij de daad bij het woord moeten voegen. Ik kom uit Rotterdam en daar zeggen we: 'Geen woorden, maar daden.' Laat we dus die daad stellen en laten we zorgen dat wij als serieuze partij de eerste zijn die het verkiezingsprogramma niet laten doorrekenen door het CPB. Laten wij voorop lopen in die strijd tegen het CPB. Laten wij ervoor zorgen dat niet alleen de neoliberale economen het in dit land voor het zeggen hebben. Stem voor motie 12.

Michiel Knoops (Rotterdam)

Goedemiddag kameraden, ik ben Michiel Knoops, ook uit Rotterdam. Wat een toeval... We hebben vanmorgen in onze map een heel mooie motie gevonden, een motie van Tony Kox, over het erkennen van Palestina als onafhankelijke staat. Dat is prachtig. Maar zolang Gaza nog steeds lijdt onder de blokkade, zolang we nog steeds het Associatieverdrag met Israël niet willen opschorten, wordt Palestina geen levensvatbare staat. Daarom roep ik het congres op om voor de voorstellen 20.3 en 20.17 te stemmen. En dan nog een laatste punt waar ik over moest lachen tijdens de beantwoording door Sadet en Ronald, namelijk over salafisme: het waren niet de salafisten die stenen door de ruiten van gemeentehuizen gooiden omdat in die gemeenten moslimmigranten in asielzoekerscentra kwamen. Het waren niet de salafisten die moskeeën in de fik zetten. Onze samenleving kent heel veel bedreigingen die allemaal één bron hebben, namelijk het kapitalisme en de structurele ongelijkheid. Laten we die uitzonderingspositie voor het salafisme dan ook gewoon uit het programma halen. Stem voor voorstel 7.18. Dank je wel.

Robin van Kouteren (Velsen)

Goedemiddag, Robin van Kouteren, afdeling Velsen. Ik wil het hebben over wijzigingsvoorstel 20.23. Robotisering van werk en drones zijn niet hetzelfde. Drones zijn afschuwelijk aanvalswapens. Die moet je niet beperken, die moet je verbieden.

Hans van Hooft (Nijmegen)

Ik ben heel erg blij dat de programmacommissie het plan voor de gratis bus voor 65-plus een heel goed plan vindt. Het is alleen een beetje dom om dan te zeggen: 'Zullen we dat alleen plaatselijk regelen?' We kunnen veel beter het nu landelijk regelen. Mocht dat niet lukken, dan kunnen we het daarna nog altijd plaatselijk regelen. Het is een uitstekend plan. Ouderen zullen ons er massaal dankbaar voor zijn. In Nijmegen zijn ze ons daar al dankbaar voor. Ik wil jullie dus vragen om allemaal voor voorstel 17.27 op pagina 142 te stemmen. Dan ons andere voorstel: het verlagen van de maximaal redelijke huur met 20 procent. Wat Sadet zegt is terecht: het heeft te maken met de marktwerking die in het puntensysteem is gekomen. Maar daar snap natuurlijk niemand ene mallemoer van. Als wij tegen iedereen zeggen: 'De maximaal redelijke huur gaat met 20 procent omlaag', dan begrijpt heel Nederland waar dat over gaat, namelijk al die mensen die in de private huursector veel te veel huur betalen bij private verhuurders die nu hun zakken vullen omdat de rente zo laag is. En ook al die huurders die bij woningcorporaties zitten, die een inkomensafhankelijke huurstijging hebben gekregen, en die nu ook veel te veel betalen.

Petra Molenaar (Nijmegen)

Goedemiddag, ik ben wederom Petra Molenaar, afdeling Nijmegen. Ik ben docent in het dagelijks leven. Hartelijk dank voor alle steun tegen het lerarenregister, zowel uit de zaal als uit de programmacommissie. Ik wou echter toch nog een keer de werkdruk noemen. Er zijn al genoeg partijen die over de mensen en over de werkvloer praten. Laten wij alsjeblieft de partij zijn die mét de mensen praat. Er staan nog steeds heel veel extra opdrachten voor het onderwijs en voor scholen in dit programma. Het onderwijs moet meer aandacht hebben voor filosofie, geschiedenis, levensbeschouwing, religie, eerwraak, huiselijk geweld, seksisme, verslaving, alcohol, tabak, drugs... en zo kan ik nog wel even doorgaan. Ik zeg niet dat het niet belangrijk is, maar alsjeblieft doe het samen met docenten en zet ze niet nog meer aan het werk. Dus mochten jullie dit net als wij heel belangrijk vinden, dan wil ik jullie vragen om onze amendementen hierover te steunen. Het gaat dan om amendementen 7.51 en 8.31, 10.38 en 16.19. Dank jullie wel.

Mariska ten Heuw

Alle afgevaardigden, heel hartelijk bedankt voor jullie inbreng. De programmacommissie gaat zich nu beraden op hun tweede termijn. In de tussentijd gaan wij luisteren naar Kira Dekker. Ze komt uit het hoge Noorden en heeft al menig bijeenkomst over het Nationaal ZorgFonds opgeluisterd. Hier is Kira Dekker.

[Optreden van singer-songwriter Kira Dekker]

BEANTWOORDING DOOR PROGRAMMACOMMISSIE, TWEEDE TERMIJN

Arjan Vliegthart

Het is nu aan de programmacommissie om de antwoorden te geven in tweede termijn. En daar hebben zij maximaal 10 minuten de tijd voor. En we beginnen opnieuw met Ronald.

Ronald van Raak

Er is een moment van discussiëren en er is een moment van besluiten. We hebben een jaar lang met elkaar gediscussieerd en het is echt heel veel werk geweest. Maar geen seconde daarvan... Nee, dat is niet waar, ik heb vaak gevloekt. Maar ik heb ook ontzettend veel genoten, want partijdemocratie is echt mooi. Het is zo mooi als je samen met 40.000 mensen ideeën maakt. Maar ik ben het ook met Daan uit Groningen eens: na het huiswerk verlaten we het huis en dan hebben we werk te doen. Maar over een aantal punten wil ik nog wat zeggen.

Als het gaat om de monarchie, dan willen we dus voorstel 1.23 overnemen. Daarin staat dat we een republiek willen. Mijn moeder zal me dat nooit vergeven. Dan de discussie over zeggenschap over de politie. De burgemeester heeft nu al de zeggenschap over de lokale politie, alleen het probleem is dat er nauwelijks lokale politie is. Dus het probleem dat we wel een nationale politie hebben maar nauwelijks een lokale politie. Lokaal worden dan ook heel veel mensen particulier ingehuurd, zodat mensen een soort particuliere politie gaan maken. Dat is natuurlijk verschrikkelijk. Daar willen we een eind aan maken.

Als het gaat om startkwalificaties in het onderwijs, dan ben ik daar niet tegen. Want waarom scholen wij onze kinderen? Om ze voor te bereiden op de toekomst, om ze op te voeden, om er goede mensen van te maken, slimme mensen, sociale mensen. Maar ook om ze voor te bereiden op het werk dat ze later gaan doen. Met een startkwalificatie laat je zien wat je kunt op de arbeidsmarkt. Daar is onderwijs ook voor. Het probleem is niet dat jongeren een diploma krijgen, het probleem is dat jongeren geen diploma krijgen. Daarom willen we dat elke jongere die een opleiding heeft gehad, een diploma krijgt die bij z'n capaciteiten past, zodat hij een serieuze kans heeft op de arbeidsmarkt.

Wat betreft het CPB, daarbij steunen wij motie 4 van Zutphen. Dat is een mooie manier om te zeggen dat we een andere manier van doorrekening willen, dat we af willen van deze neoliberale economische denkers en naar een alternatief gaan zoeken.

Bij onderwerpen als robotisering en drones zie je dat de politiek voortdurend achter de feiten aanloopt. Technologieën worden ontwikkeld en wij kakken er achteraan. Die ethische commissie klinkt misschien een beetje suf, maar volgens is dat een heel goede manier om ons ook te waarschuwen voor en te betrekken bij actuele ontwikkelingen, zodat we daar als politiek daar het voortouw in kunnen nemen en kunnen laten zien wat we willen.

Vervolgens, als het gaat om werkdruk in het onderwijs, dan wil ik er op wijzen dat Jasper van Dijk en Tjitske Siderius ongelooflijk veel werk verricht, bijvoorbeeld door de 'Aan het woord'-onderzoeken, waarin zij de meningen van de docenten en leraren zelf naar voren hebben gebracht. Ik ben het met iedereen eens die zegt dat scholen geen oplossingen kunnen zijn voor allerlei maatschappelijke problemen. Onderwijzers zeggen: 'We willen kleinere klassen.' En daar gaan wij dan ook heel veel in investeren. We gaan echt veel doen om jongeren meer mogelijkheden te geven om te gaan studeren. Wij zijn de enige partij die de studiebeurs wil invoeren. We willen stapelen meer mogelijk maken, vakscholen invoeren, ervoor zorgen dat de zogenaamd vrijwillige ouderbijdrages verdwijnen. Dat zijn de keuzes die we hebben gemaakt en op den duur gaan we ook kijken of we het collegegeld kunnen verlagen. We gaan er in ieder geval voor zorgen dat er niet meer met collegegeld gestunt wordt. Dan geef ik nu graag het woord aan Eric.

Eric Smaling

Ik heb nog een paar opmerkingen. Het eerste punt kwam van Leiden, meen ik: dat we ambitieuzer moeten zijn ten aanzien van de CO₂-uitstoot. Het voorstel was om aan het verkiezingsprogramma de zin 'Zodra het mogelijk is stellen wij deze ambities bij naar een hoger niveau' toe te voegen en dan 2040 als een deadline te stellen. Daar valt denk ik wel mee te leven. Maar ik zou nogmaals willen stellen: denk bij al die doelen op het gebied van duurzaamheid ook aan de werknemers in de staalindustrie, in de petrochemische industrie, zelfs in de kolencentrales waarvan we graag hebben dat ze snel sluiten. Daar werken mensen en die zijn niet van de ene op de andere dag installateurs van zonneboilers of warmtepompen. Dus besef ook goed na dat je van oude werkgelegenheid naar nieuwe werkgelegenheid moet gaan. Besef ook dat het betaalbaar moet blijven. Iedereen heeft nu een opslag op zijn energierekeningen en die begint de vorm van een eigen risico aan te nemen. Dat betekent niet dat je het niet moet doen, maar je moet die afweging tussen technische doelen en sociale consequenties goed maken.

Wat betreft de milieupolitie, ik zou graag amendement 15.5 willen omarmen, gezien de toevoeging die hier nog gedaan is door de indiener. Tja, dan de inbreng van Hans van Hooft... Wat kan ik daar dan nog tegen inbrengen? Dat hebben we ons wel vaker afgevraagd. Ik zou zeggen: kijkt u als zaal nog eens naar dat amendement en lees de toelichting erbij. Hans zegt: 'Het zou mooi zijn als we landelijk kunnen regelen. Lukt dat niet, dan doen we het gemeentelijk.' Ik vind dat eigenlijk wel een plausibel verhaal. Dus ik laat het graag aan uw oordeel over.

Met betrekking tot het onderwijs wil ik nog even ingaan op amendement 16.19. Ik zou toch vanuit mijn milieu-verantwoordelijkheid dat amendement willen ontraden, omdat allerlei zaken die met duurzaamheid te maken hebben wel ergens in het onderwijs een plek moeten krijgen. De bedoeling van dit punt in het verkiezingsprogramma is dat scholen de mogelijkheid geboden moet worden om meer met dit onderwerp te doen. Het beoogt dus niet om dit het curriculum in te forceren. Zoek vooral lokaal uit welke scholen daar interesse in hebben en of kinderen daar ook wat mee kunnen.

Het laatste punt is opnieuw de 0,8 procent ontwikkelingssamenwerking. Ik wil mezelf niet herhalen, maar wat ik heb geprobeerd te zeggen was dat de vierjaarlijkse riedel over het percentage een herhaling van zetten begint te worden. We proberen natuurlijk al jarenlang die 0,7 procent van het BNP als drempel te introduceren voor het bedrag dat naar ontwikkelingssamenwerking moet gaan. Ik denk dat we veel meer moeten doen aan de effectiviteit van de hulp. We zouden bijvoorbeeld – en dat staat ook in het verkiezingsprogramma – meer kunnen inzoomen op een aantal landen in Afrika waar veel Nederlanders hun wortels hebben. We hebben aanstaande zaterdag in Rotterdam een grote bijeenkomst met Somalische Nederlanders, Kaapverdische Nederlanders, Marokkaanse Nederlanders, Ghanese Nederlanders en Rwandese Nederlanders, die al lang actief zijn in hun landen van herkomst om daar jonge ondernemers te koppelen aan ondernemers hier. En bijvoorbeeld voor landen waar ebola is geweest, kun je proberen om het gezondheidssysteem weer op poten te krijgen. Dat spreekt de belastingbetaler ook aan. Dus die kant van de effectiviteit en de zichtbaarheid vinden wij als programmacommissie belangrijk. Daarom hebben we het ook zo opgeschreven en hebben we een specifiek percentage weggelaten. Maar nogmaals, ik weet dat het hierbij om internationale solidariteit gaat. Dus jullie hebben het laatste woord op dit punt.

Sadet Karabulut

Partijgenoten, ten eerste wil ik ingaan op het door Maikel Kat gemaakte punt. Natuurlijk gaan wij die topsalarissen aanpakken. Deze week stond er een artikel in de Elsevier nota bene over wat partijen zeggen en doen met betrekking tot de topsalarissen. Net als wij, bijvoorbeeld, wil de PvdA af van de topsalarissen. Maar wat bleek nu: wij zijn de enige partij die daar ook concrete maatregelen voor treft. Wij willen die topsalarissen onder een CAO brengen. De bonussen schaffen we af. En ja, een verhouding van 10 tot 1... Natuurlijk, het mag ook 5 tot 1 zijn. Alleen, als je het op dit moment hebt over de multinationals, de grote bedrijven waar het probleem zit, dan verdienen die topmannen wel 100 tot 150 keer zoveel als de gemiddelde werknemers. Vorige jaar verdiende de topman van Shell bijvoorbeeld 24 miljoen aan salaris! Dat is 177 keer zoveel als wat de gemiddelde werknemer verdient. Wat ik wil zeggen is: natuurlijk willen we veel verder gaan, maar ik zou het zo goed vinden als we dit nu voor elkaar krijgen. Daarbij komt ook nog dat we dit natuurlijk nooit alleen voor elkaar kunnen krijgen en zeker niet van bovenaf. Dit moet echt vanuit de vakbonden, vanuit ons, vanuit de werkenden bevochten worden.

Dan het punt van Diemen, dat het meer bouwen van woningen belangrijker is dan de betaalbaarheid. Dat strookt toch echt niet met de realiteit. Als je mensen vraagt 'Wat is het grootste probleem?', dan staat met stip op nummer 1 het probleem van de betaalbaarheid. En dat is niet zo raar, want de huren zijn de afgelopen jaren met 30 procent gestegen. Dus wat zetten wij met stip op nummer 1? Dat is de betaalbaarheid. En daarnaast gaan we ook bouwen, bouwen, bouwen.

Dan het punt over de spoedeisende-hulpposten. Wij vinden ook dat die terug moeten komen. En daarom staat dat ook in hoofdstuk 2 onder punt 13. Dan het punt van Annemiek uit Oude IJsselstreek over de verhuurdersheffing. Die heffing gaan we helemaal afschaffen. En dat niet alleen, wij zeggen dat die twee miljard ingezet moet worden op, ten eerste, 400 euro structurele huurverlaging en, ten tweede, het bouwen van tienduizenden woningen. Daarmee lossen we de wachtlijsten op, daarmee bestrijden we de werkloosheid en we zorgen dat huren en wonen weer betaalbaar worden. Beter dan dit kan het niet.

Over de flexwet wil ik zeggen: die wet is natuurlijk slecht. Dat is dan ook precies de reden waarom wij de afgelopen jaren bepaalde voorstellen hebben gedaan. Op het moment dat wij flexwerk duurder maken, vast werk goedkoper maken en ervoor zorgen dat mensen geen nulurencontracten meer krijgen, dan wij dus precies wat de afdeling Haarlem wil. Dan het punt van Alkmaar over de woonboten. Dat zit juridisch heel ingewikkeld in elkaar. Het gaat om een kleine groep. Vandaar dat wij het voor dit verkiezingsprogramma, dat toch echt over de hoofdlijnen gaat, net iets te specifiek vinden.

Dan de pensioenen. Ja, er is pensioenroof gepleegd. Ja, het is diefstal. Ja, wij hebben een fantastisch pensioenstelsel. En zeker, wij hebben oplossingen die in hoofdlijnen in het programma staan. Pensioenfondsen zouden zich niet arm moeten rekenen, zoals Kleinsma en Rutte en Asscher dat tot nu hebben afgedwongen. En ja, het is asociaal dat de mensen, die hun hele leven hebben gewerkt, jaar in jaar uit zijn gekort op hun inkomen. En dat ouderen zo hard zijn gepakt in hun portemonnee. En reken maar dat wij dit in de campagne gaan bevechten. En reken maar dat wij doorgaan met onze strijd voor een nationaal pensioenfonds. Wat er als eerste moet gebeuren is dat pensioenfondsen zich niet arm hoeven te rekenen vanwege een fictieve rente. Want ze hebben 1.400 miljard euro in kas, de lopende pensioenen kunnen worden uitgekeerd en ook voor de jongeren in de toekomst. Het pensioen moet goed zijn voor jong en oud, en daar gaan wij voor.

Dan Michiel uit Rotterdam. Of het nu rechtsextremisten of islamisten zijn die het gemunt hebben op andersdenkenden, dat interesseert me niet. Als dat een probleem is, en dat is het, dan pakken wij dat aan. Het natuurlijk niet om individuen, het gaat hier om organisaties. En natuurlijk moeten rechtsextremistische organisaties even goed aangepakt worden. Wij hebben een rechtsstaat. En precies omdat wij tegen discriminatie zijn, vinden wij ook dat dit punt er absoluut in moet blijven, omdat het onderdeel uitmaakt van de klassenstrijd. Maar zoals de afdeling Rotterdam ook weet, de klassenstrijd gaat hand in hand met de strijd tegen racisme en discriminatie.

En ik eindig met het punt van Hans van Hooft uit Nijmegen. Hans, jij hebt echt heel vaak gelijk, echt waar. Dat moet ik ook toegeven. En je weet heel veel van wonen. Maar ik denk dat het heel duidelijk is als wij tegen huurders en woningzoekenden zeggen 'Wij gaan de marktwerking eruit halen, wij gaan zeggenschap aan de huurders geven, we gaan de huren met 400 euro verlagen en we gaan tienduizenden betaalbare woningen bouwen.' Dank u wel.

Arjan Vliegthart

Partijgenoten, voordat we gaan pauzeren heb ik een oproep. Er staat voor dit gebouw een Kia met het kenteken 58-XF-VX en die staat op de route van de hulpdienst. Ik verzoek de eigenaar van deze auto om 'm te verplaatsen. Anders bestaat de kans dat u 'm straks niet meer terugvindt.

Mariska ten Heuw

We gaan nu zo pauzeren voor een half uur. Ik zou willen aanraden om voor half vier weer hier terug te zijn. Vijf over half vier gaan we verder. Blijft u nog heel even zitten. U hebt inmiddels al de hele bundel gezien. U snapt dat we straks ruim de tijd nodig hebben om te stemmen over alle wijzigingsvoorstellen die nog niet zijn overgenomen of waarvan de strekking niet is overgenomen. Dus ik doe een dringende oproep aan alle afdelingen om goed na te denken of ze alle voorstellen in stemming willen laten komen. Als dat niet het geval is, meld je bij Lieke links of Marloes rechts. Ik zie jullie rond half vier weer hier terug.

[pauze]

Mariska ten Heuw

Beste mensen, we gaan verder. En terwijl de laatste mensen de zaal in komen, ben ik heel erg benieuwd hoe het met onze actievoerders in Tilburg gaat. We gaan voor de laatste keer naar ze kijken.

[Skypeverbinding met SP'ers die in het centrum van Tilburg steun vergaren voor het Nationaal ZorgFonds]

STEMMINGEN OVER VERKIEZINGSPROGRAMMA

Mariska ten Heuw

Dank je wel, Nils. Ik raad u aan allemaal te gaan zitten, want u weet hoe dik de bundel is. Het wordt een forse opgave om alle wijzigingsvoorstellen en moties, die nog in stemming moeten komen, met u te gaan doornemen. Aan het begin van de ochtend zeiden we het al. Er zijn 734 wijzigingsvoorstellen en 21 moties. 120 wijzigingsvoorstellen waren al overgenomen door de programmacommissie en 70 zijn qua strekking overgenomen. Tijdens het congres zijn door de programmacommissie nog 13 wijzigingsvoorstellen overgenomen. En 49 wijzigingsvoorstellen zijn alsnog door de afdelingen ingetrokken. Dat betekent dat er nog bijna 500 keer gestemd moet gaan worden. Het is niet anders. Dat is democratie. Het is het resultaat van alle inspanningen die geleverd zijn door de programmacommissie en door u in de afdelingen de afgelopen maanden. Bij elk voorstel dat zo meteen in stemming komt, zullen wij eerst aangeven of het al is overgenomen of dat de strekking ervan is overgenomen. Dan betekent dat dat er niet meer over gestemd gaat worden, tenzij het gaat om voorstellen waarvan de indienende afdeling heeft aangegeven dat er alsnog over gestemd moet worden. Dat zullen we dan melden. We melden ook welke wijzigingsvoorstellen zijn ingetrokken. Bij wijzigingsvoorstellen waar wel over gestemd moet worden zal Arjan steeds vragen: 'Wie is er voor? Wie is er tegen?' Het stembureau geeft dan de uitslag van de stemming. En dat doen we dan bijna 500 keer. Het licht gaat aan, want wij weten dat de tekst in de bundel vrij klein gedrukt is en licht van kleur. Wij raden u aan de overzichten te gebruiken die achteraan in uw bundel zitten, zodat u niet al te veel hoeft te bladeren. Anders gaat de stemming straks ook te snel.

Arjan Vliegenthart

Partijgenoten, dan zijn wij nu toe aan de stemmingen. Daarvoor is ook het stembureau. Ik wil aan Remine en Tim vragen om op het podium te komen. Zij worden geassisteerd door 20 vrijwilligers die zullen helpen als het beeld vanaf het podium niet direct helder is. Hebt u allemaal uw stemkaart bij de hand? Steekt u die even in de lucht. Wie heeft er geen stemkaart bij de hand? Dat is geruststellend. Dan begin ik nu bij hoofdstuk o.

WIJZIGINGSVOORSTELLEN

o.01	VERWORPEN.	1.25	VERWORPEN.	3.58	STREKKING OVERGENOMEN.
o.02	De afdeling wil dit voorstel in stemming brengen: AANGENOMEN.	1.43	VERWORPEN.	3.19	VERWORPEN.
o.11	VERWORPEN.	1.34	OVERGENOMEN.	3.72	VERWORPEN.
o.15	VERWORPEN.	1.32	OVERGENOMEN.	3.06	VERWORPEN.
o.09	VERWORPEN.	1.37	VERWOVERGENOMEN.RPEN.	3.10	VERWORPEN.
o.23	INGETROKKEN.	1.42	VERWORPEN.	3.25	VERWORPEN.
o.06	De afdeling wil dit voorstel in stemming brengen: AANGENOMEN.	1.18	OVERGENOMEN.	3.35	VERWORPEN.
o.13	VERWORPEN.	1.33	VERWORPEN.	3.42	VERWORPEN.
o.16	VERWORPEN.	1.35	INGETROKKEN.	3.57	VERWORPEN.
o.12	OVERGENOMEN.	1.23	OVERGENOMEN.	3.04	VERWORPEN.
o.17	VERWORPEN.	2.26	VERWORPEN.	3.46	VERWORPEN.
o.07	OVERGENOMEN.	2.17	VERWORPEN.	3.11	VERWORPEN.
o.18	STREKKING OVERGENOMEN.	2.38	VERWORPEN.	3.23	VERWORPEN.
o.08	VERWORPEN.	2.20	OVERGENOMEN.	3.09	VERWORPEN.
o.10	VERWORPEN.	2.29	VERWORPEN.	3.45	VERWORPEN.
o.14	VERWORPEN.	2.46	VERWORPEN.	3.05	VERWORPEN.
o.04	VERWORPEN.	2.07	VERWORPEN.	3.32	OVERGENOMEN.
o.03	VERWORPEN.	2.44	STREKKING OVERGENOMEN.	3.50	VERWORPEN.
o.21	VERWORPEN.	2.39	VERWORPEN.	3.12	VERWORPEN.
o.19	VERWORPEN.	2.28	VERWORPEN.	3.13	VERWORPEN.
o.22	OVERGENOMEN.	2.31	VERWORPEN.	3.16	VERWORPEN.
o.20	VERWORPEN.	2.18	VERWORPEN.	3.17	VERWORPEN.
o.05	VERWORPEN.	2.35	STREKKING OVERGENOMEN.	3.36	VERWORPEN.
1.27	VERWORPEN.	2.02	INGETROKKEN.	3.48	VERWORPEN.
1.09	VERWORPEN.	2.03	OVERGENOMEN.	3.55	VERWORPEN.
1.22	OVERGENOMEN.	2.40	INGETROKKEN.	3.71	VERWORPEN.
1.19	OVERGENOMEN.	2.25	OVERGENOMEN.	3.66	VERWORPEN.
1.20	OVERGENOMEN.	2.33	VERWORPEN.	3.67	OVERGENOMEN.
1.39	VERWORPEN.	2.05	STREKKING OVERGENOMEN.	3.14	OVERGENOMEN.
1.31	VERWORPEN.	2.21	VERWORPEN.	3.56	VERWORPEN.
1.01	VERWORPEN.	2.11	VERWORPEN.	3.52	VERWORPEN.
1.11	OVERGENOMEN.	2.43	INGETROKKEN.	3.39	VERWORPEN.
1.03	OVERGENOMEN.	2.36	VERWORPEN.	3.43	VERWORPEN.
1.12	VERWORPEN.	2.42	OVERGENOMEN.	3.40	OVERGENOMEN.
1.36	STREKKING OVERGENOMEN.	2.09	VERWORPEN.	3.60	STREKKING OVERGENOMEN.
1.04	INGETROKKEN.	2.08	VERWORPEN.	3.51	VERWORPEN.
1.24	VERWORPEN.	2.06	VERWORPEN.	3.18	VERWORPEN.
1.40	VERWORPEN.	2.24	Dit voorstel komt straks bij de errata in stemming.	3.33	OVERGENOMEN.
1.28	VERWORPEN.	2.30	VERWORPEN.	3.29	VERWORPEN.
1.14	OVERGENOMEN.	2.04	VERWORPEN.	3.61	VERWORPEN.
1.41	STREKKING OVERGENOMEN.	2.13	VERWORPEN.	3.62	VERWORPEN.
1.07	VERWORPEN.	2.23	VERWORPEN.	3.24	VERWORPEN.
1.06	VERWORPEN.	2.41	VERWORPEN.	3.41	OVERGENOMEN.
1.13	VERWORPEN.	2.01	VERWORPEN.	3.07	INGETROKKEN.
1.15	VERWORPEN.	2.10	VERWORPEN.	3.26	VERWORPEN.
1.21	VERWORPEN.	2.14	INGETROKKEN.	3.27	VERWORPEN.
1.30	INGETROKKEN.	2.15	VERWORPEN.	3.38	STREKKING OVERGENOMEN.
1.05	VERWORPEN.	2.19	INGETROKKEN.	3.44	INGETROKKEN.
1.08	INGETROKKEN.	2.22	VERWORPEN.	3.01	VERWORPEN.
1.29	VERWORPEN.	2.34	VERWORPEN.	3.02	INGETROKKEN.
1.02	OVERGENOMEN.	2.45	INGETROKKEN.	3.22	VERWORPEN.
1.17	VERWORPEN.	2.32	STREKKING OVERGENOMEN.	3.28	VERWORPEN.
		3.08	VERWORPEN.	3.30	VERWORPEN.
		3.20	VERWORPEN.	3.31	VERWORPEN.
		3.69	VERWORPEN.	3.53	VERWORPEN.
				3.54	OVERGENOMEN.
				3.64	VERWORPEN.
				3.47	OVERGENOMEN.
				3.65	VERWORPEN.
				3.70	INGETROKKEN.

4.08	VERWORPEN.	5.33	VERWORPEN.	6.04	VERWORPEN.
4.12	VERWORPEN.	5.03	VERWORPEN.	6.11	VERWORPEN.
4.20	VERWORPEN.	5.05	INGETROKKEN.	6.21	VERWORPEN.
4.23	OVERGENOMEN.	5.40	VERWORPEN.	6.22	VERWORPEN.
4.25	OVERGENOMEN.	5.31	VERWORPEN.	6.23	VERWORPEN.
4.26	VERWORPEN.	5.48	VERWORPEN.	6.42	STREKKING OVERGENOMEN.
4.31	VERWORPEN.	5.28	OVERGENOMEN.	7.58	VERWORPEN.
4.27	VERWORPEN.	5.43	VERWORPEN.	7.60	VERWORPEN.
4.10	VERWORPEN.	5.46	VERWORPEN.	7.22	Dit voorstel komt straks bij de er- rata in stemming.
4.24	STREKKING OVERGENOMEN.	5.39	VERWORPEN.	7.10	OVERGENOMEN.
4.01	VERWORPEN.	5.10	VERWORPEN.	7.44	OVERGENOMEN.
4.28	STREKKING OVERGENOMEN.	5.11	VERWORPEN.	7.37	VERWORPEN.
4.09	OVERGENOMEN.	5.14	VERWORPEN.	7.04	VERWORPEN.
4.21	VERWORPEN.	5.15	VERWORPEN.	7.19	VERWORPEN.
4.07	OVERGENOMEN.	5.21	VERWORPEN.	7.49	VERWORPEN.
4.11	VERWORPEN.	5.26	VERWORPEN.	7.40	OVERGENOMEN.
4.16	VERWORPEN.	5.27	VERWORPEN.	7.12	OVERGENOMEN.
4.13	VERWORPEN.	5.37	VERWORPEN.	7.23	VERWORPEN.
4.19	OVERGENOMEN.	5.42	VERWORPEN.	7.13	VERWORPEN.
4.02	OVERGENOMEN.	5.50	VERWORPEN.	7.41	VERWORPEN.
4.04	INGETROKKEN.	5.52	De afdeling wil dit voorstel in stemming brengen:	7.03	STREKKING OVERGENOMEN.
4.22	VERWORPEN.		AANGENOMEN.	7.20	STREKKING OVERGENOMEN.
4.03	INGETROKKEN.	5.60	INGETROKKEN.	7.46	VERWORPEN.
4.14	OVERGENOMEN.	5.45	VERWORPEN.	7.34	VERWORPEN.
4.17	VERWORPEN.	6.41	OVERGENOMEN.	7.05	VERWORPEN.
4.06	VERWORPEN.	6.30	VERWORPEN.	7.24	VERWORPEN.
4.15	VERWORPEN.	6.31	OVERGENOMEN.	7.33	VERWORPEN.
4.30	OVERGENOMEN.	6.14	STREKKING OVERGENOMEN.	7.07	STREKKING OVERGENOMEN.
4.18	STREKKING OVERGENOMEN.	6.03	STREKKING OVERGENOMEN.	7.28	VERWORPEN.
5.34	VERWORPEN.	6.36	VERWORPEN.	7.06	OVERGENOMEN.
5.16	VERWORPEN.	6.37	VERWORPEN.	7.31	De afdeling wil dit voorstel in stemming brengen:
5.19	VERWORPEN.	6.27	INGETROKKEN.		AANGENOMEN.
5.58	VERWORPEN.	6.02	OVERGENOMEN.	7.21	VERWORPEN.
5.20	VERWORPEN.	6.01	INGETROKKEN.	7.11	INGETROKKEN.
5.22	STREKKING OVERGENOMEN.	6.40	OVERGENOMEN.	7.30	VERWORPEN.
5.36	VERWORPEN.	6.05	STREKKING OVERGENOMEN.	7.56	OVERGENOMEN.
5.41	VERWORPEN.	6.15	OVERGENOMEN.	7.01	VERWORPEN.
5.29	VERWORPEN.	6.33	Dit voorstel komt straks bij de er- rata in stemming.	7.38	VERWORPEN.
5.55	VERWORPEN.	6.26	De afdeling wil dit voorstel in stemming brengen: AANGENOMEN.	7.57	VERWORPEN.
5.23	VERWORPEN.	6.28	VERWORPEN.	7.59	VERWORPEN.
5.53	VERWORPEN.	6.32	OVERGENOMEN.	7.25	VERWORPEN.
5.30	VERWORPEN.	6.39	VERWORPEN.	7.42	VERWORPEN.
5.49	OVERGENOMEN.	6.07	OVERGENOMEN.	7.08	INGETROKKEN.
5.04	VERWORPEN.	6.29	VERWORPEN.	7.45	VERWORPEN.
5.09	OVERGENOMEN.	6.08	VERWORPEN.	7.14	VERWORPEN.
5.17	VERWORPEN.	6.19	VERWORPEN.	7.18	VERWORPEN.
5.32	OVERGENOMEN.	6.25	OVERGENOMEN.	7.26	VERWORPEN.
5.56	VERWORPEN.	6.09	Dit voorstel komt straks bij de er- rata in stemming.	7.27	VERWORPEN.
5.57	VERWORPEN.	6.18	OVERGENOMEN.	7.29	VERWORPEN.
5.01	VERWORPEN.	6.17	VERWORPEN.	7.36	VERWORPEN.
5.44	OVERGENOMEN.	6.34	VERWORPEN.	7.43	VERWORPEN.
5.08	VERWORPEN.	6.38	OVERGENOMEN.	7.16	VERWORPEN.
5.12	VERWORPEN.	6.10	VERWORPEN.	7.09	VERWORPEN.
5.59	INGETROKKEN.	6.35	VERWORPEN.	7.50	De afdeling wil dit voorstel in stemming brengen:
5.18	VERWORPEN.	6.06	VERWORPEN.		AANGENOMEN.
5.51	VERWORPEN.	6.12	VERWORPEN.	7.02	VERWORPEN.
5.07	VERWORPEN.	6.13	VERWORPEN.	7.39	VERWORPEN.
5.54	OVERGENOMEN.			7.54	OVERGENOMEN.
5.06	VERWORPEN.				
5.02	VERWORPEN.				
5.13	VERWORPEN.				

7.35	VERWORPEN.	9.11	VERWORPEN.	11.06	OVERGENOMEN.
7.52	VERWORPEN.	9.12	VERWORPEN.	11.23	VERWORPEN.
7.48	STREKKING OVERGENOMEN.	9.19	VERWORPEN.	11.02	OVERGENOMEN.
7.51	VERWORPEN.	9.18	INGETROKKEN.	11.05	VERWORPEN.
7.32	VERWORPEN.	10.25	VERWORPEN.	11.14	STREKKING OVERGENOMEN.
7.55	VERWORPEN.	10.27	VERWORPEN.	12.05	INGETROKKEN.
7.61	VERWORPEN.	10.28	VERWORPEN.	12.04	STREKKING OVERGENOMEN.
7.47	VERWORPEN.	10.29	VERWORPEN.	12.21	OVERGENOMEN.
8.07	VERWORPEN.	10.30	VERWORPEN.	12.16	OVERGENOMEN.
8.11	VERWORPEN.	10.45	VERWORPEN.	12.12	VERWORPEN.
8.15	VERWORPEN.	10.14	VERWORPEN.	12.24	VERWORPEN.
8.27	VERWORPEN.	10.20	VERWORPEN.	12.09	OVERGENOMEN.
8.32	INGETROKKEN.	10.02	OVERGENOMEN.	12.19	STREKKING OVERGENOMEN.
8.37	VERWORPEN.	10.10	VERWORPEN.	12.01	INGETROKKEN.
8.40	INGETROKKEN.	10.18	VERWORPEN.	12.17	VERWORPEN.
8.21	VERWORPEN.	10.34	VERWORPEN.	12.11	STREKKING OVERGENOMEN.
8.08	VERWORPEN.	10.19	STREKKING OVERGENOMEN.	12.07	OVERGENOMEN.
8.24	VERWORPEN.	10.17	VERWORPEN.	12.02	OVERGENOMEN.
8.28	VERWORPEN.	10.04	OVERGENOMEN.	12.03	VERWORPEN.
8.09	VERWORPEN.	10.09	VERWORPEN.	12.22	OVERGENOMEN.
8.38	VERWORPEN.	10.23	VERWORPEN.	12.06	VERWORPEN.
8.05	VERWORPEN.	10.24	VERWORPEN.	12.08	OVERGENOMEN.
8.20	VERWORPEN.	10.08	OVERGENOMEN.	12.20	VERWORPEN.
8.29	VERWORPEN.	10.05	INGETROKKEN.	13.01	VERWORPEN.
8.33	VERWORPEN.	10.35	OVERGENOMEN.	13.06	VERWORPEN.
8.39	VERWORPEN.	10.38	VERWORPEN.	13.07	VERWORPEN.
8.34	VERWORPEN.	10.39	VERWORPEN.	13.02	VERWORPEN.
8.26	VERWORPEN.	10.06	VERWORPEN.	13.11	INGETROKKEN.
8.22	VERWORPEN.	10.11	INGETROKKEN.	13.05	VERWORPEN.
8.04	OVERGENOMEN.	10.01	STREKKING OVERGENOMEN.	13.10	INGETROKKEN.
8.31	VERWORPEN.	10.32	VERWORPEN.	13.14	OVERGENOMEN.
8.01	OVERGENOMEN.	10.43	VERWORPEN.	13.08	VERWORPEN.
8.16	VERWORPEN.	10.26	OVERGENOMEN.	13.12	OVERGENOMEN.
8.30	VERWORPEN.	10.33	OVERGENOMEN.	13.15	VERWORPEN.
8.03	VERWORPEN.	10.12	VERWORPEN.	13.16	VERWORPEN.
8.35	VERWORPEN.	10.42	OVERGENOMEN.	13.09	VERWORPEN.
8.06	VERWORPEN.	10.16	INGETROKKEN.	13.13	OVERGENOMEN.
8.10	VERWORPEN.	10.15	OVERGENOMEN.	13.03	VERWORPEN.
8.17	VERWORPEN.	10.31	VERWORPEN.	13.04	INGETROKKEN.
8.19	VERWORPEN.	10.41	INGETROKKEN.	13.17	VERWORPEN.
8.25	VERWORPEN.	10.03	OVERGENOMEN.	14.08	OVERGENOMEN.
8.36	VERWORPEN.	10.44	VERWORPEN.	14.04	OVERGENOMEN.
8.23	VERWORPEN.	10.07	VERWORPEN.	14.01	STREKKING OVERGENOMEN.
8.02	OVERGENOMEN.	10.13	VERWORPEN.	14.09	VERWORPEN.
8.18	VERWORPEN.	10.22	VERWORPEN.	14.34	VERWORPEN.
8.13	VERWORPEN.	10.36	VERWORPEN.	14.16	VERWORPEN.
9.17	VERWORPEN.	10.46	VERWORPEN.	14.30	STREKKING OVERGENOMEN.
9.13	VERWORPEN.	11.03	VERWORPEN.	14.10	STREKKING OVERGENOMEN.
9.07	OVERGENOMEN.	11.07	VERWORPEN.	14.02	OVERGENOMEN.
9.02	STREKKING OVERGENOMEN.	11.11	VERWORPEN.	14.42	VERWORPEN.
9.03	INGETROKKEN.	11.12	VERWORPEN.	14.11	VERWORPEN.
9.04	VERWORPEN.	11.26	VERWORPEN.	14.18	VERWORPEN.
9.05	VERWORPEN.	11.20	VERWORPEN.	14.32	STREKKING OVERGENOMEN.
9.15	VERWORPEN.	11.21	VERWORPEN.	14.35	VERWORPEN.
9.06	VERWORPEN.	11.25	VERWORPEN.	14.31	VERWORPEN.
9.01	VERWORPEN.	11.18	VERWORPEN.	14.12	STREKKING OVERGENOMEN.
9.16	VERWORPEN.	11.22	VERWORPEN.	14.03	VERWORPEN.
9.14	VERWORPEN.	11.04	VERWORPEN.	14.05	VERWORPEN.
9.10	STREKKING OVERGENOMEN.	11.13	STREKKING OVERGENOMEN.	14.07	OVERGENOMEN.
9.08	INGETROKKEN.	11.08	VERWORPEN.	14.41	STREKKING OVERGENOMEN.
9.09	VERWORPEN.	11.24	STREKKING OVERGENOMEN.	14.06	STREKKING OVERGENOMEN.

14.38	VERWORPEN.	15.45	VERWORPEN.	17.49	VERWORPEN.
14.13	OVERGENOMEN.	15.05	OVERGENOMEN.	17.06	OVERGENOMEN.
14.27	VERWORPEN.	15.16	STREKKING OVERGENOMEN.	17.09	OVERGENOMEN.
14.33	VERWORPEN.	15.22	VERWORPEN.	17.19	VERWORPEN.
14.14	VERWORPEN.	15.35	OVERGENOMEN.	17.21	VERWORPEN.
14.36	VERWORPEN.	15.43	VERWORPEN.	17.29	STREKKING OVERGENOMEN.
14.15	OVERGENOMEN.	16.22	VERWORPEN.	17.32	OVERGENOMEN.
14.23	STREKKING OVERGENOMEN.	16.08	STREKKING OVERGENOMEN.	17.38	VERWORPEN.
14.17	Hierbij stond een fout advies. Het juiste advies van de commissie is 'afwijzen'. Het voorstel komt in stemming: VERWORPEN.	16.06	VERWORPEN.	17.42	OVERGENOMEN.
14.19	Hierbij stond een fout advies. Het juiste advies van de commissie is 'afwijzen'. Het voorstel komt in stemming: VERWORPEN.	16.15	VERWORPEN.	17.07	VERWORPEN.
14.20	STREKKING OVERGENOMEN.	16.16	STREKKING OVERGENOMEN.	17.11	VERWORPEN.
14.24	OVERGENOMEN.	16.21	VERWORPEN.	17.18	STREKKING OVERGENOMEN.
14.25	VERWORPEN.	16.23	VERWORPEN.	18.11	VERWORPEN.
14.26	VERWORPEN.	16.07	VERWORPEN.	18.28	VERWORPEN.
14.28	VERWORPEN.	16.11	OVERGENOMEN.	18.01	OVERGENOMEN.
14.29	VERWORPEN.	16.03	OVERGENOMEN.	18.02	VERWORPEN.
14.43	VERWORPEN.	16.14	VERWORPEN.	18.13	INGETROKKEN.
15.27	VERWORPEN.	16.01	OVERGENOMEN.	18.20	STREKKING OVERGENOMEN.
15.08	INGETROKKEN.	16.04	VERWORPEN.	18.23	VERWORPEN.
15.18	VERWORPEN.	16.09	VERWORPEN.	18.29	VERWORPEN.
15.38	VERWORPEN.	16.13	OVERGENOMEN.	18.24	OVERGENOMEN.
15.39	VERWORPEN.	16.10	VERWORPEN.	18.14	VERWORPEN.
15.29	VERWORPEN.	16.19	VERWORPEN.	18.26	VERWORPEN.
15.40	VERWORPEN.	16.05	VERWORPEN.	18.27	OVERGENOMEN.
15.09	VERWORPEN.	16.17	STREKKING OVERGENOMEN.	18.30	VERWORPEN.
15.12	VERWORPEN.	16.18	VERWORPEN.	18.15	VERWORPEN.
15.31	VERWORPEN.	17.10	VERWORPEN.	18.12	OVERGENOMEN.
15.37	STREKKING OVERGENOMEN.	17.13	VERWORPEN.	18.07	VERWORPEN.
15.41	VERWORPEN.	17.30	STREKKING OVERGENOMEN.	18.22	VERWORPEN.
15.01	STREKKING OVERGENOMEN.	17.36	VERWORPEN.	18.08	VERWORPEN.
15.11	VERWORPEN.	17.34	OVERGENOMEN.	18.16	VERWORPEN.
15.36	STREKKING OVERGENOMEN.	17.01	VERWORPEN.	18.25	VERWORPEN.
15.17	VERWORPEN.	17.08	STREKKING OVERGENOMEN.	18.03	VERWORPEN.
15.33	VERWORPEN.	17.16	OVERGENOMEN.	18.09	VERWORPEN.
15.26	VERWORPEN.	17.35	INGETROKKEN.	18.19	OVERGENOMEN.
15.42	VERWORPEN.	17.40	STREKKING OVERGENOMEN.	18.2	VERWORPEN.
15.13	VERWORPEN.	17.37	VERWORPEN.	18.04	STREKKING OVERGENOMEN.
15.19	INGETROKKEN.	17.28	VERWORPEN.	18.05	VERWORPEN.
15.46	VERWORPEN.	17.33	VERWORPEN.	18.06	VERWORPEN.
15.04	STREKKING OVERGENOMEN.	17.31	VERWORPEN.	19.04	VERWORPEN.
15.47	VERWORPEN.	17.54	OVERGENOMEN.	19.33	VERWORPEN.
15.10	INGETROKKEN.	17.25	VERWORPEN.	19.32	VERWORPEN.
15.23	VERWORPEN.	17.22	OVERGENOMEN.	19.01	INGETROKKEN.
15.03	OVERGENOMEN.	17.27	AANGENOMEN.	19.03	OVERGENOMEN.
15.14	VERWORPEN.	17.04	STREKKING OVERGENOMEN.	19.11	INGETROKKEN.
15.32	VERWORPEN.	17.52	STREKKING OVERGENOMEN.	19.15	OVERGENOMEN.
15.48	VERWORPEN.	17.26	VERWORPEN.	19.16	OVERGENOMEN.
15.15	VERWORPEN.	17.12	VERWORPEN.	19.13	STREKKING OVERGENOMEN.
15.20	VERWORPEN.	17.43	VERWORPEN.	19.17	STREKKING OVERGENOMEN.
15.25	OVERGENOMEN.	17.44	VERWORPEN.	19.08	VERWORPEN.
15.06	INGETROKKEN.	17.53	OVERGENOMEN.	19.14	STREKKING OVERGENOMEN.
15.07	VERWORPEN.	17.48	VERWORPEN.	19.31	INGETROKKEN.
15.21	VERWORPEN.	17.39	STREKKING OVERGENOMEN.	19.12	VERWORPEN.
		17.15	VERWORPEN.	19.18	STREKKING OVERGENOMEN.
		17.24	VERWORPEN.	19.19	VERWORPEN.
		17.14	STREKKING OVERGENOMEN.	19.20	STREKKING OVERGENOMEN.
		17.05	VERWORPEN.	19.22	STREKKING OVERGENOMEN.
		17.17	VERWORPEN.	19.05	VERWORPEN.
		17.45	VERWORPEN.	19.21	STREKKING OVERGENOMEN.
		17.20	OVERGENOMEN.	19.35	VERWORPEN.
		17.41	VERWORPEN.	19.24	VERWORPEN.

19.26 STREKKING OVERGENOMEN.
19.29 STREKKING OVERGENOMEN.
19.27 VERWORPEN.
19.37 OVERGENOMEN.
19.36 VERWORPEN.
19.10 VERWORPEN.
19.06 VERWORPEN.
19.09 VERWORPEN.
19.28 INGETROKKEN.
19.07 VERWORPEN.
19.39 VERWORPEN.
20.05 VERWORPEN.
20.04 VERWORPEN.
20.20 OVERGENOMEN.
20.22 VERWORPEN.
20.27 OVERGENOMEN.
20.03 VERWORPEN.
20.13 VERWORPEN.
20.17 VERWORPEN.
20.18 VERWORPEN.
20.24 VERWORPEN.
20.08 VERWORPEN.
20.23 VERWORPEN.
20.26 VERWORPEN.
20.21 VERWORPEN.
20.19 OVERGENOMEN.
20.01 VERWORPEN.
20.09 OVERGENOMEN.
20.15 OVERGENOMEN.
20.14 STREKKING OVERGENOMEN.
20.02 VERWORPEN.
20.10 VERWORPEN.
20.11 VERWORPEN.
20.12 VERWORPEN.
20.25 VERWORPEN.
20.29 INGETROKKEN.
20.30 OVERGENOMEN.

Errata

2.24 VERWORPEN.
6.33 OVERGENOMEN.
6.09 VERWORPEN.
7.22 VERWORPEN.
3.03 VERWORPEN.
3.21 VERWORPEN.
11.09 VERWORPEN.
18.10 INGETROKKEN.

Mariska ten Heuw

We gaan nu eerst stemmen over het hele verkiezingsprogramma, dat dus aangepast gaat worden op basis van alle voorstellen waarover we zojuist hebben gestemd en die al zijn overgenomen door de programmacommissie. Dus als u uw bundel er weer bij pakt, op pagina 200, dan gaan wij stemmen over het concept verkiezingsprogramma, inclusief alle aangenomen en overgenomen wijzigingsvoorstellen.

Uitslag stemming over verkiezingsprogramma als geheel: AANGENOMEN.

Arjan Vliegenthart

We gaan dan nu stemmen over de moties.

Moties

- 4 De indieners willen deze motie in stemming brengen: AANGENOMEN.
- 5 INGETROKKEN.
- 7 INGETROKKEN.
- 8 VERWORPEN.
- 9 VERWORPEN.
- 11 Hierbij stond een fout advies.
Het juiste advies van de commissie is 'afwijzen'.
De motie komt in stemming:
VERWORPEN.
- 12 VERWORPEN.
- 14 AANGENOMEN.
- 16 VERWORPEN.
- 17 AANGENOMEN.
- 18 VERWORPEN.
- 19 VERWORPEN.
- 20 INGETROKKEN.
- 21 INGETROKKEN.
- 26 VERWORPEN.
- 27 VERWORPEN.
- 29 Hierbij is het advies veranderd van 'afwijzen' in 'overnemen'.
De motie komt in stemming:
AANGENOMEN.
- 30 AANGENOMEN.
- 31 AANGENOMEN.

Mariska ten Heuw

Dan feliciteer ik ons met alle genomen besluiten. We hebben een fantastisch programma vastgesteld waarmee we volgens mij met heel veel vertrouwen de verkiezingen in kunnen gaan.

Arjan Vliegenthart

Partijgenoten, ik moet u complimenteren. U bent drie kwartier sneller met het handen opsteken dan we hadden gedacht. Ik wil het stembureau van harte bedanken voor de inzet. Partijgenoten, met de aankomende verkiezingen zijn er zes Kamerleden die niet meer terugkomen als Kamerlid. Namens hen allen wil ik het woord geven aan Jan de Wit.

EERBETOON AAN DE TWEEDE KAMERLEDEN DIE NIET IN DE FRACTIE TERUGKEREN

Jan de Wit

Dames en heren, mij was gevraagd niet namens hen maar namens u iets op te merken en te vertellen over de Kamerleden die vertrekken en niet terugkomen na de verkiezingen van 15 maart. Dus dat is een iets andere invalshoek. Maar het lijkt mij in ieder geval een uitstekende gelegenheid nu bij hun vertrek even stil te staan. Met de komende verkiezingen komt er een einde aan hun Kamerwerk. En ik spreek uit ervaring: Kamerlid zijn is de mooiste functie die je in ons land kunt bekleden. Het is een zenuwslopende functie vol hectiek en spanning. Als Kamerlid ben je altijd bedacht op nieuwe plotselinge ontwikkelingen en gebeurtenissen. Je wordt voortdurend door journalisten achtervolgd en gevraagd naar je mening over dit of over dat onderwerp. Maar je bent vooral bezig met initiatieven, plannen en voorstellen om zaken in de Tweede Kamer aan de orde te stellen, aan de kaak te stellen, en om dingen te veranderen. En dat alles om Nederland mooier, beter en socialer te maken. Concreet gaat het over Sharon Gesthuizen, Farshad Bashir, Tjitske Siderius, Harry van Bommel, Paul Ulenbelt en Arnold Merkies. Gelet op de tijd die mij ter beschikking is gesteld, moet ik helaas in het kort even stilstaan bij datgene wat zij hebben gepresteerd in de Kamer. Ik heb begrepen dat er zowel binnen de partij alsook binnen de fractie nog voldoende gelegenheden zullen zijn waarbij er bij hun vertrek zal worden stilgestaan.

Sharon Gesthuizen, Kamerlid sinds 2006, heeft zich vooral ingezet voor een humaan vreemdelingen- en asielbeleid. Daarnaast heeft zij zich ook uitvoerig beziggehouden met economische zaken. Zo is zij de beschermengel van de mensen die in de post werken in hun gevecht tegen de privatisering. Zij kwam samen met het voormalige SGP-Kamerlid Bas van der Vlies op voor de zondagsrust. Het MKB vond en vindt in Sharon een warm pleitbezorger. En, verrassend, samen met de VVD diende zij een wetsvoorstel in om de acquisitiefraude in ons land aan te pakken.

Farshad Bashir was Kamerlid sinds 2008. Toen hij in de Tweede Kamer kwam was hij het jongste Kamerlid ooit in Nederland. Farshad deed fiscale zaken. De steeds terugkerende problemen bij de Belastingdienst hebben hem heel wat tijd en inspanningen gekost. Hij heeft zich ook met wonen beziggehouden en heeft vele pogingen ondernomen om de verhuurdersheffing ongedaan te maken. Namens onze partij zat hij in de parlementaire enquêtecommissie Woningcorporaties die het wangedrag van enkele corporaties en het falende toezicht op die corporaties blootlegde. Als geen ander was hij in de Kamer een pleitbezorger van de invoering van een miljonairsbelasting.

Tjitske Siderius was lid van de Tweede Kamer gedurende een drietal maanden in 2013 en vanaf 2014 is zij weer Kamerlid geworden. Op het terrein van onderwijs heeft Tjitske zich vooral beziggehouden met de te grote klassen in het basisonderwijs en met de ongelijke kansen van laagopgeleide mensen in het onderwijs. Voorts hield zij zich bezig met het speciaal onderwijs. Van de zorgportefeuille had zij de kinderopvang voor haar rekening genomen. Vooral de teruglopende kwaliteit van de zorgopvang als gevolg van voortdurende bezuinigingen baarde haar zorgen.

Dan Harry van Bommel, het langstzittende Kamerlid in de hele Tweede Kamer, namelijk, sinds 1998. Als de dag van gister herinner ik mij de legendarische woorden van Harry na het bekend worden van de uitslag van het referendum over de Europese Grondwet: 'Wij hebben gewonnen!' In die campagne was Harry het boegbeeld van onze partij. En datzelfde deed hij bij het referendum over het verdrag met de Oekraïne, hoewel een meerderheid van de Tweede Kamer – onder druk gezet door Rutte – dat feestje nu wil verstoren en vindt dat een nee geen nee is. In feite was Harry mister buitenlandse zaken. In de verschillende internationale conflicten die we sinds 1998 hebben gekend – Joegoslavië, Afghanistan, Irak, het Midden-Oosten, Syrië – wist Harry onze partij steeds op het juiste spoor te zetten, vaak uitmondend in een afwijzing door onze partij van voorgenomen militaire operaties.

Paul Ulenbelt was Kamerlid sinds 2006. Bij mijn weten was hij het enige Kamerlid ooit dat in het Nederlandse parlement een Nederlandse minister in het Pools heeft toegesproken. Hij is een kenner bij uitstek van al onze sociale wetten, altijd op de bres om de verslechtingen van die wetten tegen te houden. Hij weet ook alles van de pensioenen en van de dekkingsgraad. Hij is een fel voorstander van de 65-jarige AOW-leeftijd die hij binnenkort zelf hoopt te bereiken. Hij probeerde de voortgaande flexibilisering van de arbeid tegen te houden en heeft zich als geen ander ingezet voor het afschaffen van het jeugdloon. Daartussendoor twitterde hij zich een slag in de rondte.

Arnold Merkies was Kamerlid sinds 2012. Hij had de ondankbare taak Ewout Irrgang als woordvoerder financiën op te volgen. Hij hield zich na de parlementaire enquête over het financieel stelsel onder meer bezig met de hervorming van dat financiële stelsel. Hij trok ten strijde tegen de brievenbusfirma's en tegen de wetgeving die van Nederland een belastingparadijs maakt. Hij poogde de ABN-AMRO bank te behouden als een nationale bank voor ons allemaal en hij verzette zich tegen de nieuwe privatisering daarvan.

Zoals de oude Goethe al zei: 'In der Beschränkung zeigt sich der Meister.' Ik hoop hiermee enigszins recht te hebben gedaan aan de prestaties van onze zes genoemde Kamerleden. Zij waren Kamerlid niet voor zichzelf, maar voor u, voor onze kiezers en voor het Nederlandse volk. Zij verdienen onze oprechte dank en ons respect. Graag wil ik namens u die dank hierbij uitspreken. Mag ik nog een keer voor hen allemaal een ovationeel applaus!

UITSLAG STEMMING OVER KANDIDATENLIJST

Arjan Vliegthart

Dank je wel, Jan. Partijgenoten, nu is een spannend moment aangebroken. We gaan de uitslag van de verkiezing van de kandidatenlijst bekend maken. Ik vraag daar graag de voorzitter van onze partij voor naar voren. Ron, vertel jij aan onze partijgenoten wat de uitslag is.

Ron Meyer

Dank je wel, Arjan. Beste partijgenoten, we hebben een lijst. Wat ik kan zeggen is dat alle kandidaten, van onderop tot plek 10, in elk geval met ruim voldoende stemmen zijn gekozen. En dat geldt ook voor alle kandidaten van plek 8 tot en met 1. Zij zijn ook allemaal met ruim voldoende stemmen gekozen. En nu zit er in mijn binnenzak een briefje en daarop staat de uitslag van plek 9. Voor plek 9 ziet de uitslag er als volgt uit: Bart van Kent krijgt 564 stemmen en Leo de Kleijn krijgt 125 stemmen. Daarmee is Bart van Kent gekozen. Daarmee feliciteer ik onze partij en in het bijzonder de kandidaten met deze kandidatenlijst en met het vertrouwen dat het congres in hen gesteld heeft. Dan zou ik hen nu willen vragen om op te staan en een applaus in ontvangst te nemen. Gefeliciteerd!

Arjan Vliegthart

Dank je wel, Ron. Namens de programmacommissie wil ik iedereen die meegewerkt heeft aan dit congres hartelijk bedanken. Er waren heel veel vrijwilligers aan de slag om dit congres goed te laten verlopen en het voor ons allemaal tot een succes te maken. Ik dank de mensen van de technische ondersteuning hartelijk voor hun werk. Ik bedank de mensen van de locatie hier in Tilburg. En ik bedank de leden van het stembureau.

AFSLUITING CONGRES

Mariska ten Heuw

En ik bedank met name u als afgevaardigden voor uw enthousiasme, uw deelname en uw bijdrage. En ik hoop dat u net als wij het een goed en inspirerend congres vond. Voor de mensen die nog even willen blijven, is straks na afloop een drankje beschikbaar. In de ruimte hiernaast. De bar blijft ongeveer drie kwartier tot een uur open. Ik heb nog een telefoon gevonden, met bankpas. Degene die 'm kwijt is, mag 'm bij mij ophalen in ruil voor de juiste naam. Voor de echte liefhebbers is er in de ruimte waar u bent binnengekomen nog een afterparty die duurt tot negen uur vanavond. Maar daar moet u uw drankjes wel zelf betalen. Misschien tempert dat enigszins uw enthousiasme. Als u toch besluit eerder te vertrekken en niet van de afterparty te genieten, dan is er voor u allemaal wat eten en drinken om mee te nemen. Wat u ook van ons mee krijgt is een hartstikke mooie campagnevlag waar iedereen zijn creativiteit op kan loslaten voor de komende campagne. En als u vandaag lekker hebt gezeten op het kussentje, dan mag u het mee naar huis nemen. En dan het woord voor onze nummer 1! Hier is Emile!

AFSLUITENDE TOESPRAAK DOOR EMILE ROEMER

Allereerst een dankwoord aan al die vrijwilligers, Paul, Hans en Bram met hun hele ploeg, de catering, de beveiligers, de dagvoorzitters. En dank aan u allemaal voor uw lange zit. Partijgenoten, kameraden, we hebben vandaag een fantastisch congres gehad. Heerlijk om met zo'n scherp programma de arena ingestuurd te worden door jullie. En met zo'n mooie ploeg te mogen strijden. Dank daarvoor en oprecht allemaal gefeliciteerd. We hebben nog 60 dagen. 60 dagen om mensen van het belang van deze verkiezingen te overtuigen. 60 dagen om mensen van het belang van een sterke SP te overtuigen. Ga het op straat eens vragen en je zult het van heel veel mensen horen. Nederland is een heel mooi land, maar wat hebben we de laatste jaren lelijke politiek gezien, een VVD-politiek van 50 miljard euro aan bezuinigingen die een knalharde kaalslag hebben veroorzaakt met name bij mensen die het niet kunnen dragen. Bij ouderen die niet meer terecht kunnen in verzorgingshuizen. Bij jongeren die zich diep in de schulden moeten steken om te studeren. Bij huurders die hun huur in een paar jaar tijd met 30 procent hebben zien stijgen. Bij mensen die steeds minder te zeggen hebben over hun eigen wijk.

Welke toekomst heeft een jongere nu? Geen vaste baan, geen huis, geen studiefinanciering. Sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog groeide elke generatie op met de hoop en het vertrouwen dat zij het beter zouden krijgen, dat onze samenleving vooruit zou gaan. Nu groeit er een generatie op die die hoop en dat vertrouwen niet meer vanzelfsprekend heeft. En dat gaat dieper en verder dan het politiek oneens zijn met een partij. Dat gaat over het beschadigen van het geloof in vooruitgang van een generatie die nu klaargestoomd zou moeten worden om het stokje over te nemen. Het ideaal van verheffing is bij het grofvuil gezet. Laat dat eens tot u doordringen. De meeste mensen willen hetzelfde. Jong of oud. Man of vrouw. Wit of zwart. Een vaste baan met een fatsoenlijk inkomen. Betaalbare zorg zonder eigen risico. Goed onderwijs waar je een vak leert en aandacht en gelijke kansen krijgt. Een huis dat betaalbaar

is en in een veilige wijk staat. Een lekkere vegetarische schnitzel 1 keer per week, zonder dat de VVD komt klagen. De meeste mensen willen leven in een land waar we niet weggijken maar omkijken naar elkaar.

Ik ben er trots op om bij een partij te horen die nooit weggijkt van problemen. Jullie allemaal – stuk voor stuk – staan voor de mensen en de partij klaar als er werk te verzetten is. In de wijken, op de markten, bij hulpdiensten, in de raden of colleges. Dat maakt ons bijzonder. We gaan voor elkaar door het vuur als het nodig is. Pakken het werk op als een ander even niet kan. Wij strijden samen en dat doen we met open vizier en de borst vooruit. En we geven nooit op. Die mentaliteit zie ik overal terug in de partij. Daar ben ik trots op en ik voel me er thuis omdat het de waarden zijn waar ik mee ben grootgebracht. Doorzetten, in de strijd tegen onrecht. Dank jullie wel!

Ik weet nog heel goed dat wij jaren geleden – ik denk dat ik een jaar of 15 was – op vakantie waren in Duitsland. We maakten een boswandeling, met het hele gezin. En toen we pauzeerden en onze broodjes aten, raakte mijn vader aan de praat met een al wat oudere Duitse man. Het gesprek liep steeds hoger op. Ik zag het aan zijn houding. Mijn vader ontplofte en greep hem bij de keel. We hebben mijn vader van de Duitser weg moeten halen. Ik zag een man die ik nog nooit gezien had. Het heeft nog jaren geduurd voordat ik dit voorval goed heb kunnen plaatsen. Want pas de afgelopen jaren – nu mijn vader dood is – begrijp ik waarom de stoppen doorsloegen. De Duitser bleek een verstokte nazi, een oud-SS'er, die de schuld van de oorlog in de schoenen van de Nederlanders schoof. Mijn vader was onderdeel van het verzet in Rotterdam. Op 24 oktober 1944 wordt hij gearresteerd en ter dood veroordeeld. Een dag voor zijn executie wordt hij bevrijd door verzetsmensen. 40 strijders ontsnappen maar vier blijven er achter. Ze konden de sleutels van hun cel niet vinden... De vier werden later doodgeschoten. Ik ken deze geschiedenis nog maar een paar jaar. Dankzij de zonen van andere vaders die hier een boek over schreven. Lang vond ik het moeilijk om hierover te vertellen. Nu vertel ik het verhaal wel, aan iedereen die het horen wil. Omdat het mij persoonlijk raakt en omdat het ons allemaal aangaat. Het raakt me als ik bedenken dat mijn vader één van die vier had kunnen zijn. Het raakt ons allemaal omdat het offer van deze vier mannen, en van duizenden anderen, maakt dat wij hier vandaag in vrijheid leven. En ik maak mij geen illusies. Het is makkelijker om trots te zijn op de daden van een ander dan zelf moedig te zijn als de situatie erom vraagt. Ik hoop dat ik op de cruciale momenten in mijn leven dezelfde moed aan de dag kan leggen die mijn vader meer dan zeventig jaar geleden had. Dat je in een tijd van wanhoop durft te kiezen voor wat van ons allemaal is en niet voor jezelf. Dat je niet alleen beschermt wat van jou is maar dat je ook opstaat als de vrijheden en de veiligheid van anderen op het spel staan. Dat we bereid zijn op te staan als we misstanden zien en dat we nooit, maar dan ook nooit weggijken. Dat we strijden voor een 'samen Nederland' als de tijd daar om vraagt. Zo'n politicus en zo'n mens wil ik graag zijn en blijven!

Partijgenoten, ik ben misschien niet een politicus zoals er al zoveel van rondlopen in Den Haag. Ik ben niet het type dat mensen met droge ogen een leugen verkoopt en daarna sorry zegt. Maar als politiek gaat om eerlijk en betrouwbaar je idealen te verwezenlijken, ben ik graag jullie man. Maar deze verkiezingen gaan niet over Emile Roemer, of over poppetjes. Deze verkiezingen gaan en móeten gaan over wezenlijke veranderingen die nodig zijn, veranderingen die mensen nodig hebben om mee te kunnen doen, om rond te kunnen komen, om serieus te worden genomen. Veranderingen die al die mooie mensen in dit land verdienen. Veranderingen die zo hard nodig zijn.

Kijk wat 10 jaar marktwerving met de zorg heeft gedaan. In plaats van samen te mogen werken om de zorg op een zo hoog mogelijk niveau te krijgen, zijn zorgverleners concurrenten van elkaar geworden. Zorgverleners zijn 30 procent van hun tijd kwijt aan bureaucratie, verzorgingshuizen zijn met bosjes gesloten, ouderen zitten eenzaam thuis en zijn vaak de helft van hun thuiszorg kwijt. Thuiszorgmedewerkers hebben 20 procent van hun salaris moeten inleveren terwijl de top van de zorgverzekeraars erg goed voor zichzelf zorgt. Er liggen miljarden op de planken van verzekeraars en de wachtlijsten in de ziekenhuizen stijgen met de dag. Meer dan een miljoen mensen kunnen de zorgkosten niet meer betalen. En het belachelijke eigen risico, die boete op ziek zijn, is inmiddels torenhoog. En dan wordt er gezegd, de zorg is te duur. Nee, het zorgstelsel is te duur! En daarom ben ik er trots op dat wij het eigen risico afschaffen en dat de SP de kartrekker is van een nieuw stelsel: het Nationaal ZorgFonds, met inmiddels een kwart miljoen mensen die het steunen. Daar ben ik apetrots op.

Wat dacht u van de huren. De afgelopen jaren zijn de huren met gemiddeld 28 procent gestegen, u hoort het goed 28 procent. En de wachtlijsten voor een betaalbare woning zijn gigantisch groot. Wat een waanzin. Schaf die verhuurderheffing af, verlaag de huren, bouw meer betaalbare woningen en geef huurders een stem in het beleid. Maar laat ik er ook bij zeggen dat ik er trots op ben dat onze wethouders in Amsterdam, Utrecht, Arnhem, maar zeker ook in vele andere plaatsen, alles op alles zetten om te bouwen en de huren omlaag te krijgen en daarin slagen ook! Chapeau!

Partijgenoten, wat voor ons als SP al vanaf onze oprichting een doorn in het oog is, is de groeiende ongelijkheid in dit land. De afgelopen 15 jaar is 80 procent van Nederland er qua inkomen op achteruit gegaan, terwijl de 20 procenten rijksten er alleen maar rijker op zijn geworden. Inmiddels leven meer dan een miljoen mensen in Nederland onder de armoedegrens. In Nederland! Gelukkig hebben wij onder aanvoering van Sadet een masterplan gemaakt om de armoede nu écht aan te pakken. En natuurlijk begint dat met het minimaal met 10% verhogen van het wettelijk mi-

nimumloon en de daaraan gekoppelde uitkeringen. Het is en blijft voor mij onacceptabel dat mensen, en al helemaal kinderen, hier in armoede moeten opgroeien. Stop die idiote en explosieve groei van flex- en flutcontracten. Maak eindelijk flex duurder dan vast, dan krijgen mensen weer de zekerheid die ze verdienen, en kunnen jongeren weer werken aan een toekomst met vastigheid. Ik heb Mark Rutte horen zeggen dat hij zo verknocht is aan het Torentje. Ik snap dat wel, mooi uitzicht over de Hofvijver, mooi salaris, lekkere koffie. Maar zo gaat dat dus bij de VVD. Je kunt heel Nederland een flexcontract maar jezelf een vast baantje in het Torentje. Ik dacht het niet. Mark Rutte is als een facebook-felicitering van Henk Krol. Het lijkt sympathiek maar het loopt slecht met je af.

Maar ik ga nog even door partijgenoten, want er zijn meer veranderingen nodig. Schaf dat idiote schuldenstelsel af en zorg ervoor dat jongeren een vak leren in plaats van in de schulden worden gestoken. Investeren in het onderwijs is investeren in onze toekomst. Pak eindelijk de financiële sector aan. Banken zijn nog steeds te groot, de buffers te laag en het oude graaigedrag komt weer terug. Stop het naar de beurs brengen van onze banken en maak er echte Volksbanken van. Stop de ongereguleerde arbeidsmigratie, pak eindelijk de uitbuiting eens aan en maak een vuist tegen discriminatie en het groeiende racisme. Hou op met het blind aanleggen van meer asfalt en maak het openbaar vervoer beter en goedkoper. Maak serieus werk van verduurzaming en vergroening en laat Groningen niet zakken. Verlaag de aardgaswinning in 4 jaar naar een veilige 12 miljard kuub en haal de NAM er tussenuit. En herstel de democratie. Een nee in een referendum is en blijft een nee! En wij gaan ons hard maken voor een ander Europa, waar niet Brussel dicteert en waar voor een Europese Commissie, een Europees leger, een Europees Openbaar Ministerie geen plaats is.

Het beleid van de afgelopen jaren komt niet uit de lucht vallen en is al helemaal geen natuurverschijnsel. Dit is een logisch gevolg van een ideologische visie. Een visie over je mensbeeld, een visie op de samenleving. En de afgelopen 30 jaar heeft hier de neoliberale visie overheerst. In deze periode heeft de VVD zo'n 25 jaar in de regering gezeten en de koers kunnen bepalen. Bolkestein zei het destijds heel passend. De PvdA mag met Kok de premier krijgen, wij het beleid. En zo was het ook. Mark Rutte deed het nog slimmer. Hij had de premier én het beleid. Dáár moeten we dus vanaf. Als je een samenleving organiseert volgens een 'ieder voor zich en God voor ons allen' mentaliteit, dan moet je niet verbaasd zijn dat er steeds minder mensen naar elkaar omkijken. Als je een politiek predikt waarin de overheid – die van ons allemaal is – vooral een hindernis is die de wetten van vraag en aanbod en vrij kapitaal in de weg zit, dan moet je niet gek op kijken dat mensen zich afkeren van wat van ons allemaal is. Maar dat is wel het beleid geweest van de afgelopen 30 jaar. De politieke erfenis van Thatcher, Reagan en Rutte. En anderen gaven ze daartoe de kans door mee te rijden in hun zijspan. En de afgelopen jaren is dit met Rutte-Asscher zelfs in een stroomversnelling terecht gekomen.

En ook bij het kabinet Rutte-Wilders. Vergis je niet, Wilders zet niet alleen mensen tegen elkaar op, hij heeft ook ingestemd met de marktwerking in de zorg, met het verhogen van de AOW leeftijd, met de verkoop van huurwoningen en de afbraak van de sociale werkplaatsen. Van de hele Kamer stemt Wilders het vaakst mee met de VVD. Niet vreemd, want Wilders komt van de VVD. Hij is een geradicaliseerde VVD'er en daar gaan wij never en nooit mee in zee.

Méér markt en minder overheid. Kijk wat dat heeft gedaan met de zorg, met de huursector, met de arbeidsmarkt, met de groeiende ongelijkheid en de tegenstellingen. Door niet de publieke moraal, maar de economische wetten van de markt leidend te laten zijn, raakt die overheid steeds verder verstrikt in haar eigen onmacht. Rutte en zijn adjudanten hebben de politiek tot bijwagen van de markt gemaakt. Echte afwegingen over wat van waarde is kunnen niet worden weggehaald van de politiek en dus van de democratie. Een speculant op Beursplein 5 vraagt zich niet af wat de gevolgen van zijn handelingen zijn voor de werkgelegenheid, voor het milieu, voor de mensen in de buurt. Deze neoliberale blindheid voor wat van ons allemaal is, is mede de oorzaak van de versplintering en de verharding van de samenleving, van de uitholling van de democratie, de vergroting van de tweedeling en de ontmanteling van onze gezamenlijke voorzieningen. Voor de VVD bestaat er geen alternatief voor méér markt en minder overheid. Maar de stelling dat er geen alternatief mogelijk is, is bedrog met als enige doel te voorkomen dat de machtigen hun macht, hun invloed en hun vermogen moeten delen. Dat is wat zal moeten gebeuren, dat is waar deze verkiezingen over moeten gaan. Ik pretendeer geen blauwdruk te hebben. Wat ik wel heb is een fundamenteel andere visie op mens en samenleving. Gebaseerd op de overtuiging dat de mens het uitgangspunt is van alle dingen en de menselijke maat maatgevend moet zijn voor de inrichting van onze samenleving. In onze samenleving is de medemens niet een concurrent, maar de maat der dingen. Onze samenleving is niet een optelsom van, met elkaar concurrerende individuen, maar een plek waar burens en collega's naar elkaar om kijken. In onze samenleving staat de woningbouwdirecteur of de zorgdirecteur, niet bekend om z'n extreem hoge salaris en dito leaseauto, maar om z'n hartstochtelijke dienstbaarheid aan huurders en patiënten.

Dit is de keuze die op 15 maart moet worden gemaakt. Wij als SP staan voor een radicaal andere keuze. Voor een radicaal 'samen'. Ons verkiezingsprogramma is daarom ook investeringsprogramma. Een investeringsprogramma in de samenleving, in mensen en in de economie. Wat ons betreft gaat het roer om. Wij helpen mensen om de macht terug te pakken. En laat ik daarom vandaag heel helder zijn. Wij kunnen, met zo'n wezenlijk verschil van visie op mens en samenleving, onze idealen niet waarmaken met de VVD in één regering. Vraag aan Lodewijk Asscher hoeveel rechtse

wind je vangt als je vier jaar lang in de zijspan van de VVD zit. Dan wordt het rood op de wangen, het schaamrood op de kaken. Dan misbruik je de stem van links, voor een regering over rechts. Dat ga ik dus niet doen. Wie de sociale kiezer wil mobiliseren, houdt niet berekenend de kaarten tegen de borst, maar biedt een echte en eerlijke keuze. Wie de neoliberale rovers wil bestrijden, hijst niet bij voorbaat de witte vlag van overgave. Wie rechtse Rutte uit het torentje wil jagen, solliciteert niet stilletjes als zijn linkse lakei. Als progressief Nederland Rutte uit het torentje wil, dan moeten we vóóraf eerlijk en duidelijk zijn. Dan werken we samen om de VVD na 15 maart buitenspel te zetten. Vandaag zetten wij de eerste stap: wij spreken vandaag met elkaar af: aan een kabinet met de VVD, doet de SP niet mee.

Partijgenoten, ik roep vandaag andere progressieve partijen op om óók die duidelijkheid te geven. Want Lodewijk, vier jaar lang vicepremier in dit kabinet moet toch geen pretje zijn geweest? Maar nu je zelf partijleider bent, maak niet de fout die Samsom ook maakte. Laten we samen optrekken om te werken aan Nederlands belangrijkste waarden. Dat iederéén mee kan doen, dat we een samenleving bouwen waar we naar elkaar omkijken, waar we dezelfde taal spreken, waar we gelijke kansen krijgen. Waar de menselijk waardigheid centraal staat. Waar samenwerking de norm is in plaats van concurrentie tussen mensen. Waar iedereen toegang heeft tot zorg, recht, inkomen en een woning. Waar het beleid gericht is op duurzaamheid en internationale solidariteit. Het lijkt mij partijgenoten, dat ook jullie deze waarden willen verwezenlijken? Heel goed. Dan zou ik zeggen: aan het werk! Samen maken we de SP groot en krijgen we Rutte klein. We gaan de straten op, de buurten in. Vóór de mensen en met de mensen. Het wordt een lange campagne, een harde campagne. Maar wij zijn klaar op te knokken, ik ben klaar om te knokken. Pak de macht! Zet 'm op. Dank jullie wel!

#PakDeMacht

SP